

Жуковський В.М., Павлова О.В., Жаровська Н.В.,
Ротченкова Н.І., Коваль О.П., Когут В.Й., Октисюк Т.І.,
Самолук Г.С., Кошло О.Я., Неумитий В.М.

ПРИТЧІ
ІСУСА ХРИСТА

ОСНОВИ християнської ЕТИКИ

6 клас

**Жуковський В.М., Павлова О.В., Жаровська Н.В., Ротченкова
Н.І., Коваль О.П., Когут В.Й., Окисюк Т.І., Самолюк Г.С.,
Кошло О.Я, Неумитий В.М.**

ОСНОВИ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ

Притчі Ісуса Христа

**Посібник для 6 класу закладів загальної середньої
освіти**

2023 р.

Автори: Жуковський В.М., Павлова О.В., Жаровська Н.В., Ротченкова Н.І., Коваль О.П., Когут В.Й., Октисюк Т.І., Самолук Г.С., Кошло О.Я, Неумитий В.М.

Основи християнської етики. Християнські моральні цінності у Біблії.
Посібник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / В.М. Жуковський, О.В. Павлова, Н.В.Жаровська, Н.І. Ротченкова та ін. — К.: 2023. - с. 197

Навчальний посібник «Основи християнської етики» для здобувачів освіти 6 класу закладів загальної середньої освіти підготовлено за навчальною програмою «Основи християнської етики».

У посібнику розкрито християнські цінності, на яких ґрунтується українська національна культура, і які є важливими у вихованні поваги до свободи совісті, релігійних і світоглядних переконань інших людей; здатності до співжиття в полікультурному, поліконфесійному й полірелігійному українському суспільстві.

Навчальні матеріали за темами спрямовані на засвоєння учнями духовно-моральних основ християнства й обґрунтування їхньої важливості для формування особистості та спонукають учнів до самоаналізу й самовдосконалення. Вони мають міжконфесійний характер і призначені для здобувачів освіти, учителів християнської етики, батьків, а також усіх, хто цікавиться проблемами виховання сумлінного молодого покоління в сучасному суспільстві.

З М І С Т

Розділ I. НОВИЙ ЗАВІТ – ДЖЕРЕЛО ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ.

ТЕМА 1. ЄВАНГЕЛІЄ – ДОБРА НОВИНА ПРО ДУХОВНІСТЬ І МОРАЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ.

ТЕМА 2. ЖИТТЯ ЛЮДИНИ – ШЛЯХ ДО МОРАЛЬНОЇ ДОСКОНАЛОСТІ.

ТЕМА 3. ПРАВИЛЬНА ОСНОВА ЖИТТЯ.

ТЕМА 4. ДУХОВНІ, МОРАЛЬНІ ТА МАТЕРІАЛЬНІ ЦІННОСТІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ.

Розділ II. СЛОВО БОЖЕ ВИХОВУЄ НАС.

ТЕМА 5. ГОРДИНЯ І СМирЕННЯ.

ТЕМА 6. ТЕРПІННЯ Й СПРАВЕДЛИВІСТЬ.

ТЕМА 7. УМІННЯ РОЗРІЗНИТИ ДОБРІ Й ПОГАНІ ВЧИНКИ.

ТЕМА 8. ПРАЦЕЛЮБНІСТЬ І ВИНАГОРОДА ЗА ПРАЦЮ.

ТЕМА 9. ПЛЕКАЙМО СВОЇ ТАЛАНТИ.

Розділ III. ЕТИКА ЛЮДСЬКИХ ВЗАЄМИН У СВІТЛІ ХРИСТОВОГО ВЧЕННЯ.

ТЕМА 10. ПОСЛУХ І НЕПОСЛУХ.

ТЕМА 11. ПОВАГА ДО ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА РАДОСТІ.

ТЕМА 12. СПІВЧУТТЯ ТА МИЛОСЕРДЯ.

ТЕМА 13. ЦІННІСТЬ ДОБРИХ СПРАВ. ПОШИРЕННЯ ДОБРА У СВІТІ.

Розділ IV. ОСНОВИ МОРАЛЬНОГО ЖИТТЯ.

ТЕМА 14. СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА ВИНАГОРОДА.

ТЕМА 15. НАПОЛЕГЛИВІСТЬ У ДОСЯГНЕННІ МЕТИ.

ТЕМА 16. ЩЕДРІСТЬ І ЖАДІБНІСТЬ.

ТЕМА 17. ХРИСТИЯНСЬКА МОРАЛЬ – ДОРОГОВКАЗ У ЖИТТІ.

Дорогі шестикласники й шестикласниці!

Щиро вітаємо вас!

Цього року ви продовжите вивчати предмет «Основи християнської етики», який розкриває велич скарбів християнських цінностей. Упевнені, вам дуже подобається цей курс і ви намагаєтесь жити відповідно до духовно-моральних заповітів Святого Письма.

У п'ятому класі разом з вами ми шукали відповіді на сокровенні питання людства, вивчали закони християнської моралі. Християнство пропонує свою модель моралі, засновану на Абсолютному Добрі, яким є Ісус Христос. У 998 році український народ вирішив жити разом з Христом, прямувати дорогою Його Заповідей.

У шостому класі ми поринемо в цікавий світ Христових притч, які сповнять вас несподіваними відкриттями, Божественною мудрістю. Вони навчають бути сумлінними, чесними, гідними, добрими. Бути справжньою Людиною.

Посібник – це ваш путівник і порадник у світі нових знань. Усі уроки мають схожу будову, певні завдання та *рубрики*, що допоможуть зорієнтуватись під час уроку і вдома.

На початку кожної теми ви побачите *хмаринку слів*, над якими треба поміркувати під час уроку, а також *золотий вірш* з Біблії, що коротко та влучно передає головний зміст теми. Його дуже корисно вивчити напам'ять. У рубриці *Скарбничка мудрості* наводяться незнайомі або малознайомі слова, що трапляються на уроці, та їхнє пояснення, а також висловлювання відомих людей.

Вивчаючи «Основи християнської етики», ви познайомитеся з адаптованим текстом із Біблії, який розкриває тему уроку. У посібнику він вміщений під рубрикою **Біблійна історія**. Короткі розповіді про реальних людей і їхній духовний зв'язок з Богом пропонує рубрика *Життєва історія*. А рубрика *Повчальна історія* містить твори зарубіжних і вітчизняних письменників, журналістів, педагогів, які розкривають зміст уроку на прикладах людського досвіду. Рубрика *Гордість України* знайомить з її духовними святинями й видатними постатями, котрі високо цінували Святе Письмо й жили згідно з Божими Заповідями. У рубриці *Пізнавальний текст* викладено основну інформацію з теми,

Щоб добре орієнтуватися в посібнику, пропонуємо також звертати увагу на умовні позначення:

Моральний практикум – інтерактивні завдання з метою закріплення правил моральної поведінки.

Підсумуємо – підсумковий етап уроку, на якому учні осмислюють вивчене.

Виконуємо вдома – домашні завдання для обов'язкового виконання відповідно до власних уподобань учнів.

Удосконалюємо мовлення – рубрика навчає використовувати біблійні та інші вислови, що характеризують мовлення високоморальної особистості.

Щиро бажаємо вам успіхів і досягнень у набутті знань!

З глибокою повагою автори посібника

ТЕМА 1

ЄВАНГЕЛІЄ – ДОБРА НОВИНА

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Які слова розміщені на хмаринці, чи пов'язані вони з темою?

Чи всі вони вам відомі?

Про що йтиметься на сьогоднішньому уроці?

Золотий вірш уроку:

**«Усе Писання Богом натхнене і корисне до навчання, до докору, до
направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була
досконала, до всякого доброго діла готова»**

(2 *Тум.* 3:16,17)

«Відкрию у притчах уста Свої, розповім таємниці від створення світу!»

(*Mm. 13:35*)

Як пов'язані золоті вірші з темою уроку?

*Що є корисним для здоров'я нашого тіла?
Що є корисним для того, щоб дитина виросла хорошою людиною?*

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке Євангеліє і Новий Завіт?
2. Де саме й коли слово «Євангеліє» вживається у Новому Завіті?
3. Автори Євангелій – хто вони й про Кого/про що писали? Зміст Євангелій.
4. Структура Нового Завіту.
5. Як працювати з текстами Євангелій. Як знайти вірш в Новому Завіті.
6. Що таке притча?
7. Чому Ісус Христос навчав притчами і хто їх слухав?
8. Духовно-моральне значення євангельських притч.

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Як ви їх розумієте?

Запам'ятайте значення ключових слів.

Ключові слова:

Євангеліє (грец. Εὐαγγέλιον) – 1. Добра Новина (Радісна Звістка) для всього людства про прихід на землю Спасителя Ісуса Христа. 2. Частина Нового Завіту, у якій містяться розповіді про Ісуса Христа (про Його народження, земне життя, вчення, служіння людям, смерть і воскресіння).

Новий Завіт – священна книга християнства, друга частина Біблії, у якій розповідається про земне життя, смерть і воскресіння Сина Божого, народження християнської церкви та поширення християнства.

Притча (грец. «parabolé») – розповідь, узятя із буденного життя, яка викладає духовно-моральні істини.

Послання апостолів – листи, які написали учні Ісуса Христа до різних церков.

Учень Ісуса Христа – послідовник Ісуса Христа (хто йде слід у слід), який діє в житті за велінням Учителя.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Біблія як Книга книг

– Скільки потрібно часу, щоб прочитати замітку в соціальних мережах?

А скільки часу потрібно, щоб прочитати газету під назвою «20 хвилин»?

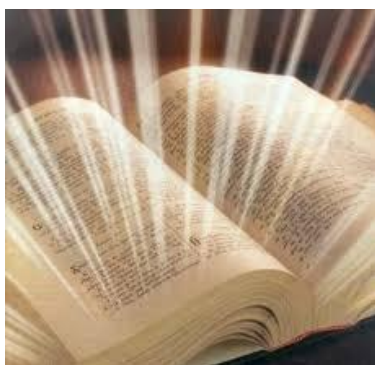

– Скільки потрібно часу, щоб прочитати журнал?

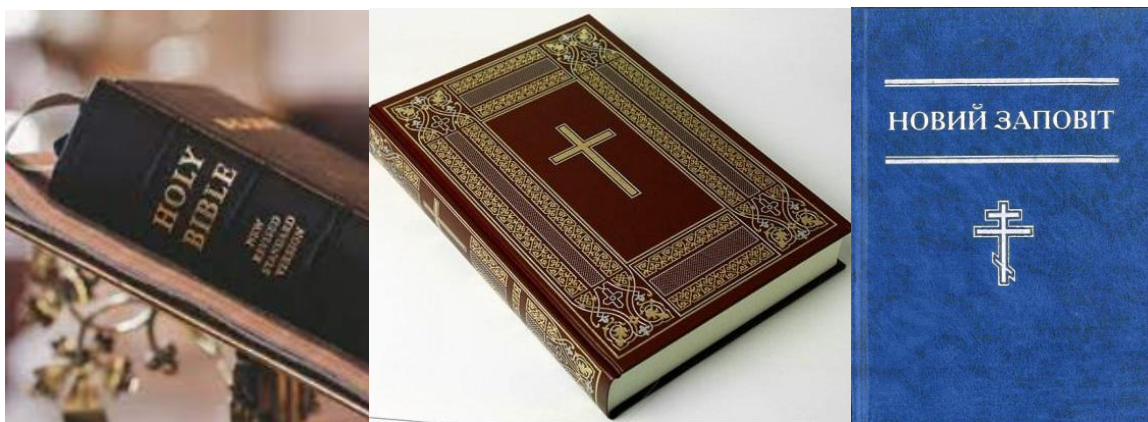

– А щоб прочитати книгу?

Але є така книга, яку називають Книгою книг. Вона користується попитом уже більше двох тисяч років. І читають її по всій земній кулі на різних мовах світу. Навчалася по ній багато поколінь. І куди тільки проникає її вчення, туди приносить вона мир, любов, здоров'я духа, душі, тіла як для окремої людини, так і для цілих країн з великими суспільними проблемами. За словами Івана Златоуста, «Святе Письмо є духовною їжею, яка прикрашає розум і робить душу сильною, твердою, мудрою». Також попереджає про небезпеку й показує, як її оминати, вказує на Спасителя та дає поради, як мати щасливе й довге життя.

Думаємо, багато хто вже здогадався... Це Святе Письмо (Біблія, Слово Боже, Божий Закон, Книга Божа, Книга книг)!

Ця книга пояснює сама себе, бо містить в собі 66 книг.

І, як людина має дві руки, а на кожній по 5 пальців, так і Біблія має два Завіти (Старий і Новий). Кожен із Завітів має по 5 розділів.
Зокрема, Новий Завіт:

- I. Чотири Євангелія (Матвія, Марка, Луки, Івана)
- II. Історична книга (Дії святих апостолів)
- III. Листи апостола Павла
- IV. Листи різних апостолів
- V. Пророцька книга (Об'явлення Івана Богослова).

Біблійні тексти поділені на книги, книги – на розділи, а розділи – на вірші.

Древні греки, коли промовляли слово «Євангеліє», мали на увазі не будь-яку хорошу новину, а лише:

– звістку про народження спадкоємця царського престолу;

– вістку про перемогу над ворогом;

– звістку про призначення на важливу державну посаду.

У Давній Греції, щоб повідомити народу певну новину, у кожне місто посилався глашатай (посланець, який проголошував важливе повідомлення від правителя). Він прибував на центральну площу й вигукував: «Євангеліон! Євангеліон!». Люди швидко збиралися, бо кожен знав, що буде проголошена радісна звістка. Їм було цікаво, бо, можливо, вони давно очікували повідомлення про перемогу над ворогом або про народження спадкоємця престолу, чи призначення на державну посаду.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Яка різниця між Євангелієм і звичайною книжкою?
2. Поясніть, що є спільного і відмінного між Євангелієм і Новим Заповітом?
3. Як би ви пояснили близьким людям два значення слова «Євангеліє»?
4. Назвіть три добрі звістки, які греки називали «Євангелієм»?

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Євангелія в Новому Завіті

У Новому Завіті слово «Євангеліє» як Добра Звістка вживається лише в зв'язку з Особою Ісуса Христа:

- звістка про Його народження (Лк. 2:10-12);
- звістка про Його перемогу над гріхом, смертю і ворогом людських душ (Ів. 19:30);
- звістка про Його вічне царювання над світом (Євр. 1:3).

Греки Євангелієм називали лише звістку про:	В Новому Заповіті це слово стосується лише особи Ісуса Христа	Підтвердження в Новому Заповіті
1. Народження спадкоємця царського престолу	1. Народження Ісуса Христа – Сина Божого	1. Ангели сповістили пастухів, що народився Спаситель (Лк. 2:10-12)
2. Перемогу над ворогом	2. Перемогу над смертю, гріхом і ворогом людських душ	2. Ісус Христос воскрес – переміг смерть, гріх, ворога людських душ (Ів. 19:30)
3. Призначення на важливу державну посаду	3. Зацарювання Ісуса Христа над світом	3. Сів праворуч Отця Небесного на троні (Євреїв 1:3)

Також слово «Євангеліє» вживається як частина Біблії – Новий Завіт. Коли Старий Завіт починає свою розповідь від створення світу, а закінчує її напередодні народження Ісуса Христа, то Новий Завіт продовжує цю розповідь народженням Сина Божого, розповідає про Його життя, служіння, смерть, воскресіння й вознесіння. Також Євангеліє подає нам вчення Ісуса Христа. Новий Завіт

починається чотирма Євангеліями, адже учні Ісуса Христа захотіли поділитися Доброю Звісткою з усіма людьми. Кожен із них описує Свого Учителя по-своєму.

	Євангеліє від Матвія	Євангеліє від Марка	Євангеліє від Луки	Євангеліє від Івана
Роки написання	42р. після Р.Х.	62р. після Р.Х.	62р. після Р.Х.	95-100р. після Р.Х.
Зображується	Ісус Христос як <u>Син Божий</u>	... <u>Слуга Божий</u>	... <u>Син Людський</u>	<u>Божественність</u> Ісуса Христа
Автор	Учень Ісуса Христа (митник)	Учень Ісуса Христа	Співробітник апостола Павла (лікар)	Учень Ісуса Христа
Головна думка	Опис і проповідь Царства Божого	Слуга Божий служить людям	Ісус страждає як людина, воскресає як Бог – вказує шлях спасіння	Божественність Ісуса Христа, та Божественність Його вчення

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чому в Новому Завіті не одне, а чотири Євангелія?
2. У чому полягає Добра Новина, яка записана на сторінках Святого Письма?
3. Чиєї особи стосується слово «Євангеліє» в Новому Завіті?

4.. Які найголовніші факти земного життя Ісуса Христа подані в Євангеліях?

5. Чи є різниця в описі Ісуса Христа в чотирьох Євангеліях?

Запам'ятайте!

Євангеліє – це Добра Новина, бо в Ньому закладена Божя сила для спасіння кожної людини, яка вірує в Ісуса Христа. Апостол Павло переконався, тому писав: «Я не соромлюсь Євангелія, бо воно – сила Божя на спасіння кожному, хто вірує» (Рим.1:16).

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Притчі Ісуса Христа

Навчаючи людей, Ісус Христос найчастіше використовував притчі. У Новому Завіті їх є більше 30-ти. Мета Ісусових притч:

- донести Божественну науку;
- пояснити, яким є Царство Небесне й Отець Небесний;
- указати людям на гріх, не образивши їх; навчити розрізняти добро і зло;
- указати шлях звільнення від гріха;
- довести, що Ісус Христос є Спаситель.

Чи можливо сліпому розповісти про кольори веселки або ж глухому передати словами музику? Так само важко було Ісусу пояснити народові про Боже Царство, бо люди не жили за законами цього Царства й не розуміли його. Тому Христос, навчаючи, удавався до притч.

Що ж таке притча?

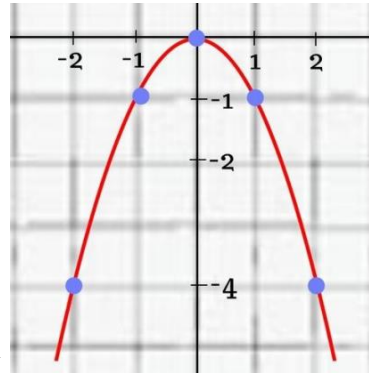
Слово «притча» походить від грецького терміну «parabolé» («порівняння»).

Притча – це коротка розповідь у формі простої буденної історії, за допомогою якої Ісус Христос хотів підтвердити: «Як буває в цьому випадку, так буває і в іншому».

Значення притчі з біблійної точки зору:

Притча – це порівняння, засноване на повсякденному досвіді з життя людей, метою якого є навчання духовній істині.

Дивлячись на цю параболу (дугу, яка досягає найвищої точки й знову

опускається), можна проілюструвати принципи євангельських притч. Ісус Христос, беручи за приклад звичайні буденні справи, пояснює важливі духовні закони та принципи (це найвища духовна точка). Знайомить з ними слухачів і далі наче опускає їх знов на землю, щоб дотримувались цих принципів в щоденному житті.

Ісус Христос використовував притчі, щоб навчити найвищим духовним законам доступним для всіх способом. Він часто порівнював Царство Боже то з перлиною, закопаною в землю, то з сіячем, що зронив зерно у землю, то з квітучою рослиною – тобто з тим, що приносить радість, віру, надію та любов. Так Ісус Христос прагнув доступно пояснити простим людям глибокі духовні істини.

Притчею зручно сказати правду у вічі, не образивши саму людину. Коли Христос розповідав притчі, то багато присутніх розуміли, що це про них, але не могли звинуватити Учителя в особистій образі.

Притчі, як вікно, щоб зазирнути в майбутнє, у Царство Небесне; як дзеркало, щоб побачити свої провини, гріхи, подивитись на стан свого серця. З євангельських притч Ісуса Христа кожен може брати взірець для наслідування, у якому закладена правда, істинний шлях до вічного життя.

Основні принципи вивчення притч:

- 1) прочитати попередній текст, який є перед притчею;
- 2) прочитати притчу;
- 3) визначити головну думку притчі;
- 4) виділити ключову фразу;
- 5) помітити й проаналізувати другорядні деталі притчі;
- 6) усвідомити, що ця притча говорить нам сьогодні.

Пригадаємо золотий вірш уроку :«**Відкрию у притчах уста Свої, розповім таємниці від створення світу!**» (Мт. 13:35)

1. Що таке притча?
2. Чому Ісус Христос використовував притчі в розмовах із людьми?
3. Чому притча – це порівняння?
4. Назвіть мету Ісусових притч.
5. Пригадайте основні принципи роботи з притчею.

Біблійна історія

Прочитайте євангельську історію й поміркуйте над її змістом.

Ісус Христос читає книгу пророка Ісаї

(Лк. 4:14-22)

Ісус Христос не лише розповідав і передавав слухачам слова від Бога, але й читав те, що вже на той час було записане. А це П'ятикнижжя Мойсея (Тора), Закон, Псалми, книги пророків... (Зараз ми називаємо Старий Завіт).

Вінсент ван Гог. Біблія

У четвертому розділі Євангелія від Луки читаємо, що Христос прийшов у рідне місто Назарет. У Нього було незмінне правило: у суботній день бути в синагозі (синагога - місце, де народ збирався, щоб молитися й слухати Слово Боже). Там Йому дали книгу пророка Ісаї, щоб читати. Він же не почав читати з самого початку, а прогорнув далі, знайшов місце, де було написано: «Дух Господній на Мені, бо Він помазав Мене звіщати **Добру Новину** вбогим і послав Мене зціляти розбитих серцем, проповідувати полоненим визволення, сліпим прозріння й відпустити пригноблених на волю, проповідувати літо Господнє сприятливе» (Іс. 61:1,2).

Потім, згорнувши сувій, віддав його служителю синагоги й почав проповідувати. Очі усіх присутніх були звернені на Ісуса; Він говорив: «Сьогодні збулося Писання, яке ви чули». Цим хотів сказати, що Бог дає Йому силу з неба, щоб звіщати Євангеліє, втішати в скорботі нещасних, звільняти грішників від гріхів. З Його уст линули слова благодаті, які хотілося слухати й слухати...

Життєва історія

Біблія Мері Джонс

Більше двохсот років тому в Уельсі (Англія) жила десятилітня дівчинка Мері Джонс. Вона з батьками ходила в церкву. І після кожного богослужіння їй хотілося почути продовження історій про життя Ісуса Христа. Але батьки не могли їй нічого розповісти, бо не мали Євангелія. Справа в тому, що в ті часи

Євангеліє була рідкісною й дуже дорогою книгою. Щоб наблизити свою мрію,

Мері почала ходити в школу, яка знаходилась за декілька кілометрів від їхнього будинку. Коли ж вона навчилась читати, то невдовзі дізналась, що в їхній місцевості є лише одна людина, яка має Біблію. Це – місіс Еванс, що жила на сусідній фермі. Одного разу Мері прийшла до Евансів й запитала господиню, чи може вона ненадовго дати їй свою Біблію.

– Звичайно, – сказала місіс Еванс й залишила Мері в кімнаті наодинці зі Святою Книгою. Мері обережно відкрила її, і перші слова, які вона побачила, були: «Дослідіть Писання ... вони свідчать про Мене».

– Звичайно, я буду вивчати, – вигукнула Мері. – О, якби в мене була своя Біблія!

У цей день вона вирішила, що буде працювати й заощаджувати кожен копійку до тієї миті, доки не зможе купити Святе Письмо. На це знадобилось довгих шість років! І одного ранку вона пішла в невелике містечко Бала, за сорок кілометрів від її домівки, де доктор Томас Чарльз мав Біблії на валлійській мові. Дівчинка йшла босоніж, щоб зберегти єдину пару взуття, але душа її співала, адже скоро у неї буде власна Біблія. У місто Бала прийшла пізно ввечері. Зупинилась в будинку Едвардсів, а на наступний ранок вже була в домі містера Чарльза. Вона простягнула йому свої заощадження й тремтячим від хвилювання голосом попросила Біблію. У її голосі було стільки надії, що доктор Чарльз дуже розгубився. Нарешті він наважився, засмучено похитав головою і сказав:

– Вибач, Мері, але я не можу продати тобі Біблію. У мене залишилось лише декілька примірників, і вони вже куплені. Більше немає.

Мері так засмутилась, що сіла й гірко розплакалась. Старенький доктор розчулився й сказав:

– Не плач, Мері, я все ж таки віддам одну з цих Біблій тобі. Замовник ще почекає.

Мері неймовірно раділа! Щиро дякувала! Дівчинка повернулася додому. А доктор Чарльз ніяк не міг забути її сліз. Він розповів про Мері своїм друзям у Лондоні, і ті вирішили, що Свята Книга повинна бути доступною для всіх. У 1804 році вони створили Британське й Міжнародне Біблійні товариства. З тих пір видано мільйони Євангелій і Біблій. А в Уельсі спорудили пам'ятник Мері Джонс, адже її історія стала причиною для створення таких товариств по всьому світу. І те Святе Письмо, яке тоді придбала Мері, зараз зберігається в скляній вітрині в музеї Біблійного товариства. Адже дівчина так любила читати Євангеліє, що готова була пожертвувати для цього своїм часом і силами.

Пізнавальний текст

Застосування отриманих знань на практиці

ПРАВИЛО П'ЯТИ ПАЛЬЦІВ підказує, як застосовувати отримані знання на практиці: потрібно не лише слухати, читати Святе Письмо, але, що найважливіше – використовувати Його в щоденному житті.

ПРАВИЛО 5-ти ПАЛЬЦІВ

Мізинець – слід уважно слухати Святе Письмо на уроці в школі, на богослужінні в церкві, під час радіо та телепередач; Безіменний - самому щодня читати Слово Боже;

Середній – роздумувати над прочитаним текстом з Євангелія (до кого писалось, хто писав, за яких обставин, що Бог через цей текст говорить мені сьогодні);

Вказівний – вказує на те, що потрібно ділитись Словом Божим із ближніми, з іншими людьми;

Великий – без цього пальця неможливо ні читати, ні писати, ні взагалі виконувати будь-яку роботу. Тому отримані знання слід одразу ж використовувати в своєму щоденному житті.

Наприклад, Мері Джонс, як тільки почула Святе Письмо, захотіла його мати та читати. І вона все зробила для цього. Дівчинка щодня виділяла час для читання Святої Книги, роздумувала над прочитаним, ділилась з іншими й була зразковою християнкою, тобто виконувала Божі Заповіді.

1. Поясніть, чому важливо не забувати правило 5-ти пальців?

Моральний практикум

Робота в групах

1. Поміркуйте і дайте відповідь на запитання.
 - Чому в Новому Завіті не одне, а чотири Євангелія?
 - У чому полягає Добра Новина, яка записана на сторінках Святого Письма?
 - Чиєї особи стосується слово «Євангелія» в Новому Завіті?
 - Чому притча – це порівняння?
 - Назвіть мету Ісусових притч.
 - Чому важливо не забувати правило 5-ти пальців?

Робота в парах

2. Поміркувати та дати відповіді на питання:
 - Яка різниця між Євангелієм і звичайною книжкою?
 - Поясніть, що є спільного й відмінного між Євангелієм і Новим Завітом?
 - Як би ви пояснили близьким людям, у яких двох значеннях вживається слово «Євангеліє»?

- Які найголовніші факти земного життя Ісуса Христа подані в Євангеліях?
- Назвіть три добрі звістки, які греки називали «Євангелієм»?
- Чи є різниця в описі Ісуса Христа в чотирьох Євангеліях?
- Що таке притча? Чому Ісус використовує притчі в розмовах з людьми?
- Пригадайте основні принципи роботи з притчею.

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Презентації:

«Значення Євангелія в житті відомих людей України та світу»;

«Учені, культурні діячі України та світу, які знали, високо цінували Євангеліє, жили відповідно до Його вчення»;

«Історія створення Біблійних товариств у кожній країні та в Україні».

2. Проєкти:

«Що відбувається з людиною, яка читає Євангеліє щодня»;

«Поради щодо регулярності читання Святого Письма».

3. Тематична екскурсія (по можливості) в Українське Біблійне товариство.

ТЕМА 2

ЖИТТЯ ЛЮДИНИ – ШЛЯХ ДО МОРАЛЬНОЇ ДОСКОНАЛОСТІ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Що зображено на хмаринці слів?

Прочитайте слова та сполучення слів, що приховані в ній, спробуйте пояснити їх значення.

Чи важливі ці поняття для нас сьогодні?

Де і як у житті ми їх застосовуємо?

Чому вони такі необхідні у християнському житті?

Золотий вірш уроку:

«Шукайте ж найперше Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться...»

(Мт. 6:33)

*Як ви розумієте зміст цієї біблійної цитати?
Яким чином можемо сьогодні шукати Царства
Божого?*

На уроці дізнаєтесь:

1. Чому життя – це шлях до духовної й моральної досконалості?
2. Чому духовне й моральне зростання – один із важливих сенсів життя для людини?
3. Як прожити високоморальне життя?
4. Який моральний зміст притчі про нерозумного багача?
5. Чому аморальна поведінка руйнує особистість?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Як ви їх розумієте?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Віра – це абсолютна довіра людини Богові, яка не дозволяє їй відвернутися від Нього. Це впевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь.

Досконалість – завершеність, закінченість, повнота чогось, вищий ступінь розвитку. Виникає на основі поставленої мети.

Духовне життя – це «стягання» християнином Святого Духа, надбання того, що можна використати для спасіння своєї душі (віри в Бога, любові до ближнього, інших чеснот).

Моральне життя – це життя відповідно до моральних правил, Заповідей Божих, які допомагають безкорисливо, справедливо й доброзичливо ставитися до ближнього.

Моральні цінності – моральні зразки, поняття, вимоги, що дають можливість людині оцінювати дійсність та орієнтуватися в ній. Наприклад, чесність, вірність та інші риси порядної людини.

Моральний авторитет – це особистість з певними моральними якостями, особливостями характеру, яка є для вас прикладом.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст та поміркуйте над його змістом.

Шлях до моральної досконалості

Один із важливих сенсів життя для людини – постійне духовне й моральне зростання. Щоб прожити високоморальне життя, необхідно пам'ятати, що наша «земна мандрівка» – це шлях до духовної й моральної досконалості.

Більшість людей думають про власну досконалість як про щось недосяжне. Але вона стане реальною, якщо поставити таку мету. Моральна досконалість формується з дитинства невтомною, систематичною працею над собою. Велике значення має освіта, бо сприяє розвитку інтелекту, фізичній досконалості, вихованню моральних якостей. Освічена людина – ідеал для всіх. Щоб удосконалити себе, потрібно займатися самовихованням: вирощувати у собі гуманну, працелюбну, чесну, правдиву, дисципліновану, справедливую та відповідальную особистість. Необхідно також створити свій моральний ідеал, який би допоміг орієнтуватися у світі моральних цінностей. Шляху до досконалості сприятимуть і середовище, у якому проживає особистість, і моральні авторитети, і духовні засади, закладені змалечку, і віра людини.

Що таке віра? Це уповання на Бога в будь-яких обставинах, довіра до Господа, що все Він допускає тільки для нашого добра. Наші життєві обставини завжди виявляють те, наскільки ми довіряємо Богові. Усе життя є випробовуванням нашої віри, і чим складніша ситуація, тим легше виявити, наскільки сильною є віра. Тому завжди пильнуймо своє серце. Наше життя дає досвід того, що покладатися на Бога варто, а цю довіру Господу треба в собі розвивати. Чим більше будемо довіряти Творцю, тим більше розвиватиметься наша віра. За словами Венедикта Алексійчука, «йдімо крок за кроком, відтак малими кроками дійдемо до великої віри!».

Духовне життя – це «стягання» (накопичення) християнином Святого Духа (духовний розвиток, духовне удосконалення людини). Християни вірять, що це можливо завдяки смиренню й самопізнанню, визнанню своєї гріховності. Головне, що всередині людини, чим наповнена її душа. Можна бути освіченою людиною, але хворіти гординою, бути культурною людиною, але водночас марнославною.

Як вважав Василій Великий, добрим бути важко й треба чимало потрудитися, щоб досягти вічного добра: «Шлях, який веде до чеснот, є скелястий, недоступний, виснажливий, повний труднощів і стрімкий... Зате, коли досягнеш вершини, побачиш, який той шлях гладенький і гарний, легкий і вигідний, і набагато миліший від того широкого, який веде до гріхів».

Суспільство, у якому немає моральних цінностей та зразків для наслідування, – просто приречене на загибель. На жаль, сьогодні у багатьох людей переважають не моральні ідеали, а матеріальні. Це затьмарює все духовне.

Людина покликана до творення добра, до преображення світу, та передусім – до свого становлення. Але вибір залишається за нами, як і відповідальність перед Богом та майбутніми поколіннями.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чи можна прожити повноцінне життя не дбаючи про особисту моральність?
2. Як віра впливає на духовне життя людини?
3. Що веде до моральної досконалості особистості?
4. Чому аморальна поведінка руйнує моральні основи людини?

Моральний практикум

1. Робота в парах. Віднайдіть початок та кінцівку тверджень. Чи згодні ви з ними?

Буду привітним,

коли потраплю у безвихідь.

Буду робити все правильно,

коли буде страшно.

Буду говорити правду,

коли до мене говоритимуть з обуренням.

Буду робити те, що треба,

коли мої друзі порушуватимуть
Божі Заповіді.

Буду покладатися на Господа,

коли простіше буде обманути.

– Які чесноти допомагають людині зростати духовно?

Біблійна притча

Прочитайте притчу та поміркуйте над її змістом.

Притча про нерозумного багача

(Лк. 12:16-21)

І розповів Ісус Христос таку притчу.

В одного багача земля вродила гарно. І почав він міркувати, кажучи сам до себе:

«Що мені робити? Не маю, куди звести врожай мій! Ось що я зроблю: розберу мої стодоли, більші побудую й зберу туди все збіжжя й весь мій достаток, та й скажу душі своїй: «Душе моя! Маєш добра багато в запасі на багато років! Спочивай собі, їж, пий і веселися!». А Бог сказав до нього: «Безумний! Цієї ж ночі душу твою заберуть у тебе, а те, що ти зібрав, кому воно буде?» Отак воно буде з тим, хто збирає для себе, замість того, щоб багатіти в Бога.

Текст-пояснення

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Те саме, що й нерозумного багача, спіткає кожну людину, яка збирає багатство тільки для себе, для власного задоволення, а не для Бога, не для добрих, приємних для Бога справ – не допомагає ближнім і не полегшує їхніх страждань. Прийде смерть до людини, і земне багатство не принесе її душі ніякої користі.

«Тому кажу вам, – сказав Спаситель,– не піклуйтеся (занадто) про душу вашу, що вам їсти, ні про тіло ваше – у що вдягнетесь. Душа більша за їжу, а тіло – за одяг... Ваш же Отець знає, чого потребуєте. *Краще шукайте Царства Божого, а те все додасться вам*». Передусім виконуйте Заповіді Божі – все ж інше, що потрібно для життя земного, Господь пошле вам.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чому Ісус називає багача безумним?
2. Якої помилки припустився багач? Як потрібно було зробити?
3. До яких наслідків привів необдуманий вчинок багача?
4. Чи можна стверджувати, що багаті люди – аморальні, а бідні – моральні?
5. Чому одні люди цінують своє життя і дбають про душу, а інші – його марнують?
6. Чи є виправданим життя сучасного олігарха (мільйонера, мільярдера), спрямоване на накопичення багатства?

Таблиця-пояснення

Познайомтесь із таблицею і поміркуйте над її змістом.

Неправильне розуміння слів Ісуса Христа	Правильне розуміння слів Ісуса Христа
Кожна людина, яка намагається жити за Божими законами, буде багатю.	Ісус Христос навчає нас не прагнути здобувати земні багатства, а пам'ятати про важливість духовного життя. Це найважливіше. Ідучи цим шляхом, ми не будемо відчувати потреби ні в чому. Христос не обіцяє, що всі Його послідовники обов'язково стануть заможними. Апостоли докладали багато зусиль, шукаючи Царства Божого, але не раз відчували потребу в найнеобхіднішому.
Віруючим людям не потрібно працювати, адже Господь подбає про них.	У Святому Письмі сказано, що людині потрібно працювати, аби забезпечити себе усім необхідним. Ісус Христос не заперечує цього, а вказує на єдино правильний шлях – шукати

Моральний практикум

Робота в групах

1. Попрацюйте з пелюстками ромашки Блума: кожна група вибирає пелюстку й добирає по 3-5 запитань до притчі відповідно до вказаного виду пелюстки, пропонуючи їх однокласникам. Визначте також мораль притчі та обґрунтуйте свою відповідь.

Робота в парах

2. Запропонуйте багачеві кілька порад, які могли б змінити його життя.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Кирило Лукаріс – видатний церковний діяч XVI-XVII століть

Кирило Лукаріс – релігійний, культурний і освітній діяч, мислитель. Народився у м. Кандії на Криті. Навчався в Кандії, Венеції та Падуї. Слухав лекції Г. Галілея. Цей виданий діяч не лише очолював Острозьку академію та викладав у ній, а й вів перемовини з європейськими правителями держав, втручався в міжнародну політику Франції, Англії, Османської імперії та інших країн. Згодом виїхав до Вільно, звідки неодноразово повертався на Волинь. Виявляв значний інтерес до реформаційних учень, спілкувався з протестантами. Кирило Лукаріс обґрунтовував необхідність зміцнення православної віри, розвитку освіти, національної за духом і європейської за рівнем, потребу об'єднання українського народу в боротьбі за утвердження своїх прав.

Кирила Лукаріса аж п'ять разів обирали Вселенським Константинопольським Патріархом. У 2009 році його проголосила святым Александрійська церква, а 11 січня 2022 року – Константинопольський Патріархат.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Що цікавого ви дізналися про Кирила Лукаріса?
2. Чим найбільше вас захопила ця постать?
3. Які чесноти допомогли Кирилу Лукарісу досягнути святості?

Цікаві факти із життя праведного митрополита Андрея Шептицького

Андрей Шептицький, митрополит Галицький, завжди захищав та відстоював права українців. У митрополита було особливе ставлення до явища патріотизму. «Християнин може і повинен бути патріотом! Але його патріотизм не сміє бути ненавистю!» – вважав він.

Митрополит був відомий вагомим вкладом у розвиток греко-католицької церкви в Україні та завдяки меценатству: заснував Львівську греко-католицьку богословську академію, Богословське наукове товариство, український католицький інститут, Український національний музей, відстоював ідею Українського університету у Львові, підтримував діяльність приватних шкіл, відкривав садочки й школи, допомагав молодим художникам, у соборі св. Юра організував Народну школу ім. Грінченка для бідних дітей, повіддавав усі свої землі для створення там шкіл, заснував Народну лічницю, де могли безоплатно лікуватися бідні.

Під час Другої світової війни негативно ставився до німецького окупаційного режиму, виступав за створення уряду Української держави – і очолив Українську Національну Раду. Зміг відновити роботу Українського Червоного Хреста – для допомоги пораненим, хворим та полоненим. Особисто врятував 150 євреїв, переважно дітей, від знищення німцями. За ініціативи владики євреям видавали фальшиві документи, аби ті могли втекти за кордон. За підтримку євреїв під час Голокосту митрополит посмертно отримав нагороду Яна Карського.

Митрополит мріяв об'єднати усіх християн. Трактат «Як будувати рідну хату» – заповіт митрополита Андрея Шептицького про те, як будувати державу, в основі якої – християнські цінності.

1. Чим найбільше захопила вас постать Андрея Шептицького?
2. Чого б ви хотіли навчитися у нього?
3. Які риси характеру допомогли митрополиту досягти високого духовного рівня?
4. Чому українці вважають Андрея Шептицького духовним та моральним авторитетом?
5. Наведіть приклади моральних авторитетів сьогодення.

Гордість України

Василь Липківський – митрополит Київський і всієї України

Митрополит Київський і всієї України Василь Липківський – український релігійний діяч, церковний реформатор, проповідник, педагог, публіцист, письменник і перекладач, борець за автокефалію українського православ'я. Він перший митрополит Київський і всієї України відродженої 1921 року Української Автокефальної Православної Церкви. У 1919-1927 роках – останній настоятель та доглядач Софії Київської. За визначенням академіка Агатангела Кримського, це «апостол українського релігійно-національного відродження».

За час свого служіння митрополит доклав надзвичайних зусиль до розбудови української православної церкви, яка мала значний вплив на тогочасне українське суспільство. Він відвідав з особистими візитами понад 400 парафій та проповідував. Здійснив численні переклади українською мовою богослужбової та релігійної літератури, написав «Історію Української церкви».

Під проводом митрополита Василя Липківського церква почала впроваджувати українську мову в богослужіння й відроджувати давні

національні традиції в церковному житті. Поступово УАПЦ зростала й поширювала свій вплив. Особливою повагою й авторитетом у віруючих користувався отець Василь – його називали «народним митрополитом», він став справжнім духовним вождем українців.

У віці 73 років митрополит Василь Липківський був розстріляний за вироком «трійки» НКВС. Точне місце поховання невідоме. На Лук'янівському цвинтарі в Києві встановлено символічний пам'ятний хрест. 1989 року реабілітований «за відсутністю складу злочину». III помісний Собор УАПЦ 1997 року канонізував Василя Липківського як святого в лику священномучеників.

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

1. Що нового ви дізналися про життя митрополита Василя Липківського?
2. Чим найбільше вас вразила ця постать?
3. Які чесноти цього релігійного діяча допомогли йому досягнути святості?

Гордість України

**Автор нового перекладу
«Біблії, або Вічного Євангелія»**

Із серпня 1995 року Валерій Громов присвятив увесь свій час служінню Господові, працюючи деканом біблійного інституту, а пізніше – ректором біблійного інституту в Києві, продовжуючи також працю над перекладом Святого Письма. З 2006 року співпрацює з Українським Біблійним Товариством як член Центрального правління. З 2011 року служить завідувачем кафедрою біблеїстики Інституту генезису життя та всесвіту.

Із 1 січня 1993 року Валерій Громов працював над перекладом Святого Письма, а з 1997 по 2012 рік – спільно із ученими-філологами Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України, а пізніше – з

багатьма іншими фахівцями: теологами, священнослужителями, філологами та лінгвістами. Його служіння є міжконфесійним.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чим найбільше захопила вас постать Валерія Громова?
2. Чого б ви хотіли навчитися у нього?
3. Чи може бути сучасна людина моральним авторитетом? Що для цього їй потрібно?
4. Чи є у вас моральні авторитети? Хто вони? Обґрунтуйте свою відповідь.

Життєві історії

Розгляньте уважно сучасні світлини.

Війни ЗСУ

Іноземний легіон в Україні

Медики-волонтери

Освітняни-волонтери

Будівельники-волонтери

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чому зображені особистості є моральними авторитетами для нас?
2. Що ви знаєте про їхню діяльність?
3. Розкажіть про своїх моральних авторитетів.

Моральний практикум

1. Проаналізуйте кроссенс «Моральні цінності», вказавши чесноти.

Моральні цінності

– Які риси характеру ви хотіли б розвинути у собі, аби досягти моральної досконалості?

2. Поміркуйте над матеріалом таблиці.

Почуття та вчинки людей	Чесноти
Гнів	Терпіння
Заздрість	Доброта
Ненависть	Любов
Суперечки	Лагідність

- Як змінюють чесноти почуття та вчинки людей?
Наведіть приклади.

3. Запропонуйте свій розв'язок етичних задач.

- ❖ Хтось говорить неправду про твого друга/подругу. Твої дії.
- ❖ Ти зробив щось погане, але всі думають, що це твій однокласник/однокласниця.
- ❖ Під час самостійної роботи вчитель виходить на кілька хвилин із класу. Деякі учні починають списувати. Як вчиниш ти?
- ❖ Мама попросила вас їй допомогти, але друзі кличуть грати у футбол.
- ❖ Ви знайшли чужий гаманець біля магазину. Що зробите?

4. Прокоментуйте мем до однієї із етичних задач. Спробуйте створити власний.

5. Стіна для графіті

Створіть словесні малюнки із символів моральної досконалості на стіну для графіті.

6. Відновіть зміст золотого вірша, перейшовши за QR-кодом:

Запам'ятайте!

Щоб досягти моральної досконалості, необхідно формувати у собі гуманну, працелюбну, чесну, правдиву, дисципліновану, справедливу, відповідальну та високодуховну особистість. Основою духовного життя людини є її духовний світ – моральні цінності, світоглядні орієнтири. Тільки з Богом людина досягає успіху та відчувається по-справжньому щасливою.

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Підготувати презентацію: «Приклади життя людей – моральних авторитетів Української держави минулого й сьогодення».
2. Підготувати повідомлення: «Перспектива мого найближчого морального зростання».
3. Взяти інтерв'ю в близьких, знайомих чи рідних людей про найважливіші моральні чесноти, які вони розвивають у собі для духовного зростання.
4. Створити інтелект-карти: «Андрей Шептицький – зразок духовності й

моралі»; «Кирило Лукаріс – видатний православний церковний діяч XVI-XVII століть»; «Валерій Громов – сучасний перекладач Біблії».

5. Підготувати груповий проєкт «Творимо добро щодня».

[illegible]

*Уважно розгляньте хмаринку слів і прочитайте слова, які на ній вміщені.
Чи всі вони вам відомі?
Висловіть припущення, про що йтиметься на уроці.*

«Бо чим серце наповнене, те говорять уста його!»

(Лк. 6:45).

«Отож, кожен, хто слухає цих Моїх слів і виконує їх, подібний до чоловіка розумного, що свій дім збудував на камені»

(M_T. 7:24).

Як пов'язані із темою уроку золоті вірші?

1. Що таке основа життя?
2. Яка основа життя є правильною?
3. Яким показником/індикатором/маркером можна визначити правильність основи життя?
4. У чому навчальний зміст притчі про дім на камені?
5. Вибір – це право чи обов’язок?
6. Чому віра є основою морального життя християнина?

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Як ви їх розумієте?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Віра – впевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь; визнання існування Бога.

Вибір – спроба віддати перевагу одному перед іншим.

«Дім на камені» – символ міцності віри в єдиного Бога.

Моральне життя – життя відповідно до моральних правил, які допомагають мати безкорисливе і доброзичливе ставлення до ближнього.

Цінність – те, що є особливо важливим у житті.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст та поміркуйте над його змістом.

Правильна основа людського життя

Мабуть, кожному з вас доводилось бачити, як будується новий дім. Це неймовірна й дуже важлива подія, складна та відповідальна праця. «Всякий дім господарем тримається», – каже українське прислів'я. Мудрий будівничий усе ретельно продумає. Велика увага завжди фундаменту – основі, що буде тримати всю споруду.

Кожне людське життя також чимось схоже на будинок. Чи не так? Вибір правильної основи життя – це насамперед вибір цінностей. Треба бути уважним, щоб не помилитися, бо життя не можна переписати, як чернетку, воно дарується Богом один раз. Нашою основою життя повинна стати віра в

Боже Слово й добрі діла. Ісус Христос вчив, що не достатньо слухати Його Слово, потрібно й виконувати: «О, марна людино! Чи ж не хочеш зрозуміти, що віра без діл не дає плоду?.. Хіба не бачите, що людина оправдовується ділами, а не самою вірою» (Як. 2:20, 24). Сили помножаться, якщо ми читаємо Священне Писання, дивимося, крім ТікТоку та модних блогерів, духовно-релігійні відео, допомагаємо мамі накрити на стіл, співчуваємо хворій бабусі, підтримуємо бідного, подаємо руку перехожому, що посковзнувся на слизькій дорозі, радуємо батьків добрими оцінками.

Якщо Ісус Христос став фундаментом вашого життя, то ви найщасливіша людина на світі, будьте певні, що ваше майбутнє в надійних руках. «Ніхто-бо не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона – Ісус Христос» (1 Кор. 3:11). Будуйте своє життя на правильній основі! Будьте подібні до чоловіка розумного з Христової притчі, що свій дім збудував на камені.

Поміркуй і поділись
своїми думками.

1. Чому людське життя схоже на створення будинку?

2. Чи важливо будувати своє життя на вірі в Бога?

Мозковий штурм

3. Які справи посилюють нашу віру?

Біблійна історія

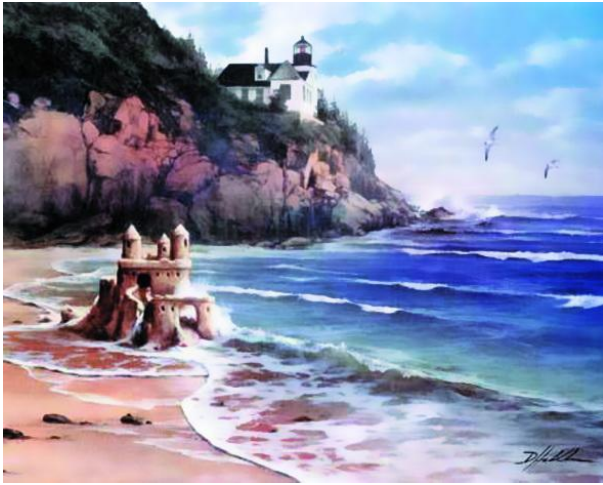
Прочитай притчу, порівняй розумного чоловіка з необачним, а також будинки, які вони збудували. Чим відрізнялися ці будинки?

Притча про дім на камені (дім на скелі)

(Мт. 7:24-27; Лк. 6:46-49)

Повчаючи, одного разу Ісус Христос сказав Своїм апостолам та тим людям, які були поряд, що всі звать Його «Господи, Господи!», але ж не виконують того, що Він проповідує. І Христос розповів таку притчу.

Хто слухає, сприймає Боже Слово й виконує Господні Заповіді, подібний до розумного чоловіка, який збудував свою оселю на кам'яній основі. Коли розпочалася злива, вийшли з берегів річки, знялася буря й уся ця стихія обрушилася на новозбудовану оселю – той дім не впав, бо був збудований на камені.

А кожен, хто слухає Боже Слово та не виконує його, подібний до іншого чоловіка – необачного, який свій дім збудував на піску. Коли розпочалася злива, вийшли з берегів річки, знялася буря й уся та стихія обрушилася на новозбудовану оселю – той дім упав.

І руйнування було величезне!

Поміркуй і поділись
своїми думками.

1. Знайдіть слова в притчі, які збігаються зі словами хмаринки слів.
2. Чи має ця Христова притча відношення до теми уроку?
3. Які матеріали, крім каменю, можна використати в основі будівлі, щоб зміцнити її?
4. Чи є синонімами слова «камінь» і «скеля»? Чому ви так вважаєте?
5. У чому навчальний зміст притчі про дім на камені.
6. Якщо основою будівлі є камінь, то що є основою життя людини?

Пояснення притчі

Чому віра є основою морального життя християнина

Дім у Христовій притчі – це символ людського життя. Будувати – значить діяти, бути активними.

Оселя на скелі позначає споруду міцну й непорушну. У Новому Завіті скеля – це символ самого Ісуса Христа. Фундамент починається з наріжного каменя. Це також символ Ісуса Христа. Будинок на піску є символом зміни й нестійкості.

У Старому Завіті в книзі пророка Ісаї вже йде розмова про фундамент віри: «Ось я кладу в основу камінь на Сіоні, випробуваний камінь, наріжний, цінний, закладений міцно; хто вірує, не похитнеться» (Іс. 28:16). Поняття

«наріжного каменя» в значенні «основа, найважливіша частина чого-небудь» стало фразеологізмом.

Матеріальне	Духовне
1) будинок	життя людини
2) скеля (фундамент, камінь)	Господь Ісус Христос
	Слово Боже
	Божя воля
	віра в Бога
	виконання Божих Заповідей
3) пісок	своя воля
	свої правила (встановлені людиною для себе: «що хочу – те роблю»)
4) буря, ураган	життєві труднощі, випробування

Поміркуй і поділись
своїми думками.

1. Що є моральною основою життя людини?
2. Спираючись на таблицю, поміркуйте, як символи притчі про дім на камені пов'язані з життям людини
3. Яким іменем, що в перекладі з грецької означає «камінь», «скеля» Ісус Христос назвав апостола Симона?
4. Чому Ісус, молячись або проповідуючи, піднімався на гору?
5. Чи можна жити, не вірячи?

Запам'ятайте!

Збережіть у своєму серці: надійною основою нашого життя є віра в Бога, помножена на добрі справи!!!

Наука свідчить

Про місто Ерзінь (Туреччина) під час землетрусу 2023 року

«Саме стан ґрунту є основною причиною, чому в місті немає серйозних пошкоджень. І це при тому, що Ерзінь розташований менше ніж за 50 миль від епіцентру землетрусу — це ближче, ніж зруйновані міста на півдні, такі як Іскендерун та Антак'я.

За словами Омера Емре, геоморфолога (наука про рельєф Землі), який вивчає лінії розломів в регіоні, багато тутешніх міст і сіл були побудовані на шарах піску, мулу та глини стародавнього русла річки. Цей ґрунт, як і м'який прибережний, був найбільш податливим.

☞ *«Ці м'які, вологі відкладення роблять міста й села дуже вразливими до землетрусів. У коментарі TNYT вчений каже: «...цей ґрунт рухається, як хвилі»* <https://nyti.ms/3kz0sIM>

Ерзінь же стоїть вище над рівнем моря, ніж Іскендерун, і побудований на твердому ґрунті, що складається з "корінних порід і більш грубих зерен, ніж пісок", це зменшує коливання будівель, оскільки твердий ґрунт діє як амортизатор. <https://bit.ly/3SFNA07>

Життєва історія

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Шановні українці!

Минуло одинадцять діб героїчного спротиву. (...)

Ми використовуємо кожну хвилину, щоб зміцнити нашу оборону. Усі зусилля цілодобово спрямовані на те, щоб забезпечити потреби наших захисників і захисниць.

Понад 140 тисяч українців, переважно – чоловіків, повернулися з Європи. Десятки тисяч влилися до лав Сил територіальної оборони. Звісно, є ті, хто тікає. Але весь світ бачить, як український народ б'ється за свою країну. Вже понад 20 тисяч звернень від іноземців, які готові приїхати в Україну й захищати світ від російських нацистів на українському фронті. (...)

Сухопутні війська ЗС України 7 березня

Поміркуй і поділись
своїми думками.

1. Наскільки цінним є життя людини?
2. Якими цінностями жертвують добровольці, йдучи на війну?
3. Які цінності вони захищають? Чому? З ким із персонажів притчі про дім на камені можна порівняти добровольців?
5. Поміркуйте, що спонукає людину до бажання щось робити – переконання, пояснення чи примус?

Моральний практикум

1. Розгляньте схему. Чи завершений даний перелік цінностей?

– Які б цінності ви ще дописали?

2. Виберіть і запишіть 5 важливих для вас цінностей: <https://www.menti.com/9revvdvik6>

Відкритий мікрофон

3. Поміркуйте, що відбудеться з людиною, якщо вона не буде задумуватись над своїми вчинками?

Робота в групах

4. Що, на вашу думку, впливає на формування основи життя людини? Вкажіть 5 факторів.

5. Перевірте себе. Впорядкуйте слова в цитатах з Біблії.

<https://wordwall.net/uk/resource/33508253>

6. Вправа «Цінності українців» (впорядкування букв у словах)

<https://wornet/uk/resource/33508747dwall>

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

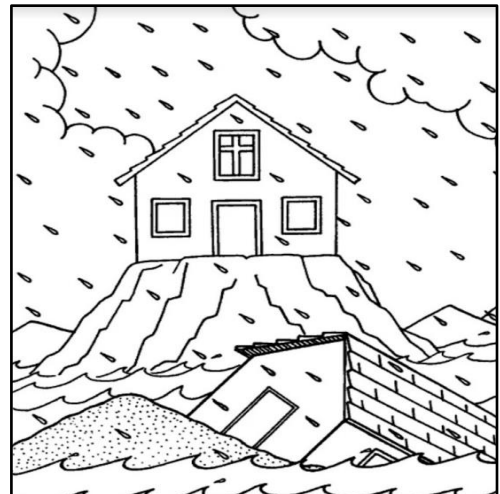
1. Інтерв'ю (можна відео): «Який важливий вибір у своєму житті робили Ваші знайомі? Чому вони зробили саме такий вибір? Які були інші варіанти вибору?».
2. Скласти перелік цінностей, без яких неможливе ваше життя. Пояснити, чому саме такі цінності.
3. Презентація: «Значення віри у житті відомої людини».
4. Сторітелінг/комікс/презентація про важливість вибору в житті людини.
5. Повідомлення: «Що є основою мого життя» або «Цінності мого життя».

Додатково:

1. Якщо життя людини – будинок, то які цінності повинні становити його фундамент? Напишіть їх в полі під будинком.

2. Складіть ілюстровану розповідь про долю двох будинків. Крім поданих ілюстрацій, використайте свої чи знайдені в мережі «Інтернет».

ДУХОВНІ, МОРАЛЬНІ ТА МАТЕРІАЛЬНІ ЦІННОСТІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Які слова розміщені на хмаринці, чи пов'язані вони з темою уроку?

Про що йтиметься на уроці?

Назви яких чеснот приховані на хмаринці?

Золотий вірш уроку:

**«Шукайте найперше Царства Божого й правди його, а все це
додасться вам»**

(*Mm.* 6:33)

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке духовні, моральні та матеріальні цінності?
2. З чим Ісус Христос у притчі порівнював Царство Небесне?
3. Як зробити правильний вибір цінностей?

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Як ви їх розумієте?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Царство Небесне – синонім поняття «Царство Боже», рай, приготоване місце для Божих дітей.

Скарб – таємно приховані в землі або заховані іншим способом гроші, коштовний посуд, монети, ювелірні вироби або інші коштовні речі, власник яких залишився невідомим і не може бути знайдений або ж втратив на них право власності.

Купець – особа, що займається приватною торгівлею.

Перлина – коштовний камінець, який утворюється в середині мушлі (молюски).

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте в чому відмінність між духовними і матеріальними цінностями.

Моральні та матеріальні цінності

Цінностями вважається те, що є для когось особливо важливим. Але якщо ми придбали жаданий мобільний телефон, то він із часом втрачає для нас свою первинну цінність. Особливістю матеріальних цінностей є їх епізодичність, залежність від ситуації. Тому люди, для яких існують лише матеріальні

цінності, живуть одним сьогоднішнім днем, мають обмежені думки й почуття – подібно до багатія з Ісусової притчі.

Але є в житті й постійні цінності – моральні. Вони довговічні. Навіть виїхавши за кордон і непогано влаштувавшись там, наші родичі чи знайомі нудьгують за Батьківщиною, яка для них незабутньо цінна. Адже впродовж усієї історії люди завжди високо цінували милосердя, мир, справедливість. А такі християнські духовні цінності як праведність, чистота, терпеливість, вірність тощо вважаються цінним скарбом і дорогою до царства Божого.

Моральні цінності дані нам від Господа, а Він Сам є найвищою, вічною Цінністю.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чи можна стверджувати, що матеріальні цінності є негативними? Обґрунтуйте свою думку.

Робота в парах

2. Розділіть поняття (слова) на дві групи за ознаками «тілесне», «духовне». Обґрунтуйте свій вибір.

Книга, знання, ліки, віра, доброта, їжа, одяг, любов, зерно, думка, милосердя, скарби, тіло, душа, земля, надія, мораль, людина.

3. Слова другої групи розташуйте від найменш вартісного до найбільш цінного (на вашу думку). Наведіть аргументи свого рішення. Чи є, на ваш погляд, життєві цінності, які не включені до цього списку?

Любов, віра, надія, милосердя, мораль, знання, душа.

 Прочитайте євангельські притчі про скарб та перлину та скажіть, чого вони навчають.

Притчі про скарб та перлину

(Мт. 13: 44-46)

Одного разу Господь навчав про значення Царства Небесного для людей і розповів такі дві притчі: «Царство Небесне подібне до скарбу, закопаного в полі. Великою є радість людини, яка знайде цей скарб! Ця людина настільки щаслива, що готова продати все, що має, тільки б купити поле, де схований скарб. Царство Небесне подібне також до купця, який шукає найдорожчу та найпрекраснішу перлину. А як знайде її – все продасть, лише щоб купити найціннішу перлину. Так і люди повинні перш за все прагнути Царства Божого».

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чому духовні та моральні цінності називають небесними скарбами?
2. Для чого купець усе продав?
3. Чому в людини з притчі виникла потреба купити поле?
4. Чим Царство Небесне подібне до скарбу й перлини?
5. Які притчі Христові присвячені Царству Небесному?

Наука свідчить

У стародавні часи, особливо в Ізраїлі, де нерідко відбувалися війни, люди не могли зберігати свої дорогоцінності вдома, щоб їх не втратити. Тому ховали їх у надійному місці – у землі, на полі, далеко від дому. Часто родина не знала, де заховані їхні скарби. Коли батько раптово помирав чи трагічно гинув, то його

скарби залишалися захованими в землі. Деякі люди, які не довіряють банкам, й до сьогодні заховують свої «перлини» у землю.

Повчальна історія

Прочитайте історію двох братів і поетичну притчу та поміркуйте над їхнім змістом.

1. Життя людини - найвища цінність

В одного батька було двоє синів. І ось настав час, коли кожен з них мав піти власною дорогою. Покликав їх батько і каже: «Віддаю вам усе своє багатство. Кожному даю коштовності, землі та все, що є на них.

Розпоряджайтеся спадщиною, примножуйте та пам'ятайте мою настанову: найвища цінність – це життя людини. Обіцяйте мені, що будете берегти життя, як найдорожчий скарб». Сини пообіцяли та й розійшлися своїми дорогами.

Старший син, прийшовши у свої землі, одразу найняв собі охорону, побудував палац. Відокремився від усього світу – батькові ж обіцяв берегти своє життя.

Молодший син часом обходив свої землі та побачив велике скупчення людей, що збиралися воювати між собою. Він запитав у них: «Навіщо ви вирішуєте свої проблеми насиллям? Ви ж маєте змогу все обговорити та домовитись». «А ми про це ніколи не думали. Бійкою все вирішували наші батьки, діди й прадіди, тому й ми так робимо. А й справді, чому не домовитись?». Війна скінчилась, навіть не розпочавшись.

Попрямував він далі та його очам відкрилася жахлива картинка. Змарнілі, обідрані люди жебракували на дорозі, ведучи за собою малих, немічних, голодних дітей. «Що змусило вас так жити?», – запитав їх. І люди розповіли, як жили колись у прекрасному місті, поряд була повновода ріка, зеленів чудовий ліс. Та люди вирубали всі дерева, зникла вся живність. Згодом пересохла й річка. Не стало ні їжі, ні води.

«Спробуймо всі разом відродити ліс і річку, і все місто!» – вигукнув молодший син. Люди почали насаджувати дерева, пізніше туди повернулися тварини й птахи. Ожила природа навколо міста, щедро обдаровуючи всіх своїми плодами.

З того часу в цих землях усі живуть у мирі, любові, достатку, бо молодший син й інших навчив батьківської мудрості.

Докотилася звістка про долю синів до самого батька. «Лише один з моїх синочків правильно зрозумів мою настанову», – із жалем промовив він.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому, на думку батька, лише один син зрозумів настанову?
2. Як би ви вчинили на місці одного з синів?
3. Які б ви виробили правила життя, виходячи з власного досвіду та цієї історії?

2. «Приймав у небі Бог людину»

Приймав у небі Бог людину,
Що мала скарби на землі:
Будинок, бізнес і машину
Та й гроші добрі немалі.

Прийшов до Бога гоноровий,
Трясе багатим гаманцем!
– Я, Боже, рай, купить готовий! –
Із перекошеним лицем.

– Я куплю ангелів у небі,

Щоби співали лиш мені.
Та, що захочу, по потребі,
Все приносили із землі...

Схилився Бог в тяжкій зажурі
І став рахунки виставлять:
– За тих дітей, що обікрав ти,
Без ліків забирав життя,...
За хлопців, що тримають небо!
Без рук, без ніг і без життя!

За всіх, що скривдив ти до болю, ...
Я розберуся тут з тобою...

Розсердив Бога – ох, нікчема,
Трусився, бідний, як той кіт...

А Бог пішов до свого раю.
Там хлопець із війни прийшов.
Медалі важко протирає
І просить в Господа любов!

Щоб обгорнув любов'ю маму,
Що сиротою залишив.
Не полагодив стару браму
І вишню він не посадив,

Не одягнув сорочку чисту...

Він просить в небі каяття.
І не зберіг, хоч він старався,
Від Бога даного життя!

І Господь плакав: – Світе милий,
Хіба такого Я чекав?!
Що ж ви, жорстокі, нарobili?..
І міцно воїна обняв.

Мораль одна: опам'ятайтесь,
Ніщо не вічне на землі.
І хлопців, люди, поважайте,
Що там вмирають на війні.

Світлана Дубницька

Запам'ятайте!

**Національні цінності – це матеріальні й духовні цінності, які нація
отримала у спадщину від своїх пращурів.
Серед основних цінностей нашого народу є:
національна державність;
християнська віра;
рідна мова.**

**Саме вони відіграють важливу роль як у національному, так і духовному
відродженні України. Сьогодні нам потрібні нові знання, не спотворені
ворогами, які століттями знецінювали наш народ, не давали права на
самостійність, самодостатність, хотіли стерти не тільки з карти, але й з
лиця землі.**

Моральний практикум

Робота в групах

1. Вирішіть моральні ситуації.

I група

Маленьке кошеня сидить на дереві і не може злізти. Ваші друзі знаходяться поруч, але замість того, щоб зняти його, кидають у нього камінці. Що будете робити ви?

II група

У вашій квартирі сталася пожежа, які п'ять речей ви винесете із вогню? Позначте їх цифрами 1, 2, 3, 4, 5 за важливістю. Котра з цих речей буде вашою перлиною? Чому?

III група

З нового учня вашого класу всі насміхаються, тому що він одягається не по моді. Що будете робити ви?

Робота в парах

2. Робота з текстом Біблії (дослідник + секретар), змінюючи обов'язки. Знайти продовження речення за посиланням:

Добра людина з доброго скарбу... (Мт 12:35).

Хто Божого Царства не прийме... (Мк 10:15).

Одного бракує тобі... (Мк. 10:21).

Верблюдові легше пройти... (Мк. 10:25).

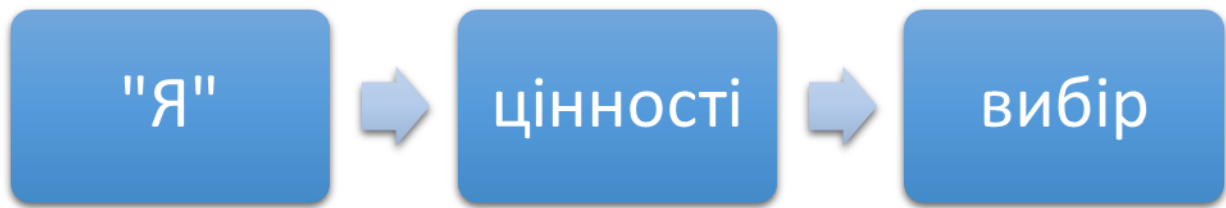
Бо я не соромлюсь Євангелія... (Рим. 1:16).

Мозковий штурм

3. Які небесні скарби мають сучасні люди?

Інформація про вибір цінностей дає нам підставу вважати, що...

Роблячи вибір у своєму житті, я буду керуватись ...

Запам'ятайте!

Наш вибір залежить від наших цінностей: правильні цінності – правильний і вибір, а цінності хибні – і вибір буде помилкою. То за яким критерієм ми повинні визначати правильність і помилковість наших цінностей?

Життя – це безцінний дар, який людина одержує при народженні. Як вона зуміє розпорядитися цим даром – залежить від неї самої. Цінуйте кожен мить, проведену з вашими близькими, бо вони не вічні.

Любіть життя! Любіть себе! Любіть кожен людину, яку ви зустрінете на своєму життєвому шляху!

Завжди в будь-якій ситуації залишайтеся людьми – це наше покликання! Будьте добрими, і люди навколо почнуть змінюватись, бо все починається з нас!

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- я дізнався/дізналась...
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Повідомлення: «Чи відрізняються моральні цінності дівчат і юнаків?»,
«Чи можна сказати, що є кращі й гірші цінності?»,
«Що станеться з людиною, яка всю увагу зосереджує на матеріальних цінностях?».
2. Поміркуйте, які моральні цінності закладені в цих прислів'ях та висловах:
Хто не працює, той не їсть.
Шануй батька свого й матір свою – і щаститиме тобі, і довголітнім ти будеш на землі.
Хто рано встає, тому Бог дає.
Не біжи за двома зайцями, бо жодного не впіймаєш.
Що більше віддаєш, то більше маєш.
Той сміливість має, хто слабших захищає.
Слово – не стріла, а глибоко ранить.
У хорошій компанії розуму набираєш, а в поганій і свій загубиш.
3. Зробити малюнок, на якому зобразити, що для вас символізує перлина.
4. Інтерв'ю: «Головні цінності мого життя» (у знайомих і близьких людей).

УРОК 5

ГОРДИНЯ і СМИРЕННЯ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Які слова на хмаринці є антонімами?

Які мають позитивний відтінок, а які – негативний?

Як ви думаєте, про що йтиметься на уроці?

Золоті вірші уроку:

«Боже змилуйся наді мною грішним!»

(Лк. 18, 12)

«Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать»

(1 Петр. 5:5)

«Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм»

(Мт. 11, 29)

Прочитайте золоті вірші та поміркуйте, як вони пов'язані з темою уроку.

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке гордіня й смирення?
2. Найкоротший шлях до Бога лежить через покаєння й смирення.
3. Небезпека гордині та важливість смирення й скромності.
4. Хто такі фарисеї й що таке фарисейство?
5. Як стати смиренным?
6. Коли відчуваєш гордість за свою державу?

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Як ви їх розумієте?

Запам'ятайте значення цих слів.

Ключові слова:

Гордіня — неналежне почуття власної вишості, кращості за інших; завищена самооцінка, пиха, бундючність.

Зарозумілість — захоплення своїми здібностями; визнання лише власного авторитету думок та категоричне заперечення думок інших.

Пихатість — зарозумілість, бажання виділитися.

Гордість — упевненість у своїй вишості, самодостатності.

Скромність – простота в поведінці, протилежна гордості.

Смирення – уміння подолати свою гордість; покора, покірливість, послух.

Покаяння – усвідомлення грішником своїх гріхів перед Богом.

Праведник – людина, яка строго дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії, не порушує їх.

Митар – людина, яка збирала податок; митник.

Фарисей – член релігійної й політичної групи іудеїв, які зберігали закон Мойсея і в усьому дотримувалися його.

Фарисейство – лицемірство, звичка вважати себе кращим.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Що таке гордіня й смирення

Діти, ви напевно, не раз чули вислів: «Не хвалися сам, нехай тебе люди похвалять». Чому народна мудрість застерігає від цього? Мабуть, тому, що від похвали недалеко до гордості, захоплення собою, зарозумілості, пихатості. І коли вони оселяються в душі людини, то шкодять не тільки їй, а й усьому оточенню. Пригадайте, чому Адам і Єва вкусили заборонений плід. Бо змії пообіцяв їм, що вони стануть, як Бог. Чому Каїн убив Авеля? У нього не вистачило смирення визнати, що праця його брата більш поцінована Богом. Чому брати продали в рабство Йосипа? Не могли змиритися, що Яків його найбільше любить. Корінь зла у всіх цих випадках – захоплення собою, зарозумілість. Як бачите, через гордість у світ прийшов і поширився гріх. Тому людина має остерігатися її і, навпаки, виховувати у собі скромність, смирення, за які Господь посилає людині благодать. До прикладу, проданий у рабство Йосип у Єгипті зміг стати другою людиною в державі, тому брати, які прийшли до нього купувати хліб, його не впізнали, бо не могли подумати, що вчорашній раб сьогодні може бути володарем. Але в житті все можливо, коли поруч з тобою Вседержитель.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чому народна мудрість застерігає від вихваляння?

2. Наведіть біблійні приклади, коли гордість шкодила не тільки самій людині, а й її ближнім.
3. Яка чеснота наближає людину до Бога?
4. Що відбувається з людиною, яка проявляє скромність, смирення?

Біблійна притча

! Прочитайте євангельську притчу про митаря і фарисея та поміркуйте над її змістом.

Притча про митаря і фарисея

(Лк. 18.9-14)

А для деяких, що були себе певні, що вони ніби праведні й за ніщо мали інших, Ісус Христос розповів таку притчу.

Два чоловіки до храму ввійшли помолитись: один фарисей, а другий був митник. Фарисей, ставши, так молився про себе: «Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здирщики, неправедні, перелюбні, або як цей митник. Я пошу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю!» А митник здалека стояв, та й очей навіть звести до неба не смів, але бив себе в груди й казав: «Боже, будь милостивий до мене грішного!...» Говорю вам, що цей повернувся додому свого більш виправданій, аніж той.

Бо кожен, хто підноситься, буде понижений, хто ж понижається, той піднесеться.

Карольсфельд . Притча про митаря й фарисея.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Як ви гадаєте, хто з цих чоловіків митар, а хто фарисей?
2. Чому ви так вирішили?
3. Прочитайте молитву фарисея. Що вона нагадує?
4. Прочитайте молитву митаря. Чому його Бог більш виправдав, як фарисея?
5. Яким чином людині найлегше наблизитися до Господа?

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Хто такі фарисеї і що таке фарисейство?

Фарисеї в давніх іудеїв – це вчителі Закону Мойсея, які перебільшували роль релігійних правил і не вважали, що найважливішою в справі спасіння є любов до Бога й до ближнього. Вони називали себе праведниками, вірили у воскресіння, але Ісуса Христа переслідували, бо розуміли, що істини Христові більш близькі народів, тому боялися, що вони втратять владу над іудеями.

Як бачимо, фарисей, прийшовши до храму, вихваляється своєю доброчесністю, хоч насправді складається враження, що десятиною він просто відкуплюється від Бога, з погордою роздивляється по храму, чваниться, засуджує ближніх, а не зосереджується на спілкуванні з Богом. Така звичка вважати себе кращим за інших називається **фарисейством**, вона завжди негативно оцінюється суспільством.

Митарі в іудеїв – це збирачі податків, яких не любили за те, що більшість із них були жорстокими здирниками, які тільки частину зібраних грошей віддавали в державу, а все інше використовували для власного збагачення. Митар із притчі, очевидно, усвідомив свої гріхи й хоче змінитися: він щиро просить милостивого Бога про прощення – і отримує його. Він прийшов зі щирим покаяттям – і став ближчим Богові, як праведний фарисей.

Тому не біймося просити пробачення, коли вчинили щось погане, таке може трапитися з кожним, важливо усвідомити гріх і хотіти його подолати.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому Бог виправдав митаря більше, ніж фарисея?
2. Що є головною умовою у справі покаяння?

Повчальна історія

Розіграйте історію за ролями, поміркуйте над її змістом.

Історія про Красиву Квітку і Квітку Суниці

Автор: На одній чудовій галявині росла не менш чудова квітка.

Красива Квітка: О, я така вродлива! Подібної до мене немає на цій галявині!

Автор: А недалеко від Красивої Квітки росла звичайнісінька Квітка Суниці.

Квітка Суниці: Я така рада, що можу рости на цій галявині! І хоч я така непомітна, я вірю, що Бог створив мене корисною, і я обов'язково принесу радість іншим.

Автор: Одного разу на цю галявину прилетіла Бджілка. Вона шукала квіти, щоб зібрати з них нектар для солодкого меду.

Бджілка: Дз-з-з... О, яка прекрасна галявина, які чудові квіти! Ось де я зможу зібрати потрібний мені нектар. І тоді люди отримають смачний пахучий мед. Ось та квітка особливо гарна. Полечу я до неї. Красива Квітко, дозволь мені зібрати твій нектар, щоб я могла зробити солодкий пахучий мед.

Красива Квітка (з обуренням): Зібрати мій нектар? О ні! Ти, напевно, жартуєш! Я ніколи не дозволю тобі взяти щось моє. До того ж, ти можеш забруднити мої чудові пелюстки своїм лапками. Ні, лети звідси!

Бджілка: О, як шкода! Хто ж погодиться дати мені свій нектар? Хто мені допоможе?

Квітка Суниці: Бджілко, лети сюди. Збирай мій нектар. Я з радістю віддам його тобі.

Бджілка: Це правда, ти даси мені нектар?

Квітка Суниці: Звичайно, з радістю!

Бджілка: Дякую тобі. Сюди покладу трішки... і ще сюди... і ось сюди. Мої посудини повні. Спасибі, Квітко!

Квітка Суниці: Будь ласка.

Красива Квітка: Яка нерозумна ця Квітка Суниці. Віддала все, що в неї було. Хм...

Автор: Пройшов час. Настала пора дозрівання плодів. Наша галявина дуже змінилася.

Красива Квітка: Ох, ох...

Автор: Зітхала Красива Квітка.

Красива Квітка: Я засихаю. Ніхто вже не захоплюється моєю вродою, ніхто не звертає на мене уваги. Моє прекрасне життя пролетіло, не залишивши ніякого плоду.

Автор: А що ж сталося з Квіткою Суниці?

Квітка Суниці: О, я така рада, така щаслива бачити, що моє стебло тримає прекрасний плід! Слава моєму Творцю!

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому ж на Квітці Суниці з'явився плід, а на Красивій Квітці – ні?
2. Як поводи́ла себе Красива Квітка? А Квітка Суниці?
3. Кого Бог більше любить: гордих чи смиренних?

Наука свідчить

Дані опитування соціологічної групи «Рейтинг», що відбулося телефоном 6 квітня 2022 року, учасниками якого стали 1200 українців від 18 років у всіх регіонах, крім тимчасово окупованих територій Криму і Донбасу.

Результати опитування зафіксували значне зростання почуття гордості за Україну серед респондентів. Якщо у серпні 2021 року 34% опитаних зазначали, що відчують гордість за державу (у той час переважала емоція суму щодо України), то сьогодні це відчуття є домінуючим (80%). Сум щодо України відчують 32%, радість – 20%, страх – 16%, гнів – 11%,

зацікавленість – 6%. Сьогодні такі емоції, як байдужість та сором щодо України, практично відсутні у респондентів.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому 80% населення України відчуває гордість за свою державу?
2. У яких ще випадках ми гордимся тим, що є українцями?
3. **Мозковий штурм.** Коли слово «гордість» вживаємо в позитивному значенні?

Моральний практикум

Робота в парах

1. Розподілити вислови сучасних митарів та фарисеїв у дві колонки:

I – митаря, II – фарисея.

- Я приходжу до церкви, щоб зустрітися з Богом.
- Я строго дотримуюся посту.
- Боже, не карай мене, пробач мені це лихе слово.
- У мене немає гріхів, я нікого не вбив і нічого не вкрав.
- Це моя помилка, пробач мені, мамо.
- Щонеділі ходжу до церкви, як побожний християнин.
- Я з такими дружити не буду.
- Дякую, Господи, що ти мені допоміг, я би сам цього ніколи не досягнув.
- Ніхто зі мною не зрівняється, бо я найкращий!
- Це все зробив я!
- Так, я це зробив, але з Божою допомогою.

2. Робота в групах

2. Щоб навчитися смиренню, необхідні щоденні тренування як у побуті, так і у спілкуванні.

Перед вами перелік справ смирення, їх необхідно розподілити на дві колонки: у побуті, у спілкуванні.

Скромно вдягатися; розповідати те, що цікавить не лише нас; не купляти дорогих речей; не вживати у своєму мовленні грубих слів; поважати людей; не вимагати у батьків грошей на незароблені нами «мобілки», комп'ютерні ігрові приставки тощо; намагатися якомога рідше вживати слово «я»; не наполягати на своїй неважливій думці; не зловживати матеріальними речами; не принижувати інших; не вихвалитися; не глузувати у спілкуванні над кимось; говорити спокійно, не перебивати, вміти вислухати; жити так, як звичайні люди, не вирізнятися; поважати думку інших.

3. Інтерактивно-дискусійні завдання

Поміркуйте, чи може досягти успіху у сучасному суспільстві скромна людина?

Як ви вважаєте, коли людина просить пробачення – це слабкість чи сила?

Коли ми любимо свою Батьківщину – то це гордість чи гординя?

4. Впорядкуйте слова у цитатах з Біблії.

<https://wordwall.net/uk/resource/33638163>

5. Гра «Передай чарівні окуляри»

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

– **я дізнався/дізналась...**

– зрозумів/зрозуміла, що ...

– навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Складіть сенкани про митаря й фарисея.
2. Розпитайте у близьких, що для них означає смирення. Поділіться з ними своїми роздумами, як вам стати смиренным.
3. Підготуйте проєкт на одну з тем: «Гордість нашої школи (села, міста, області, України)».
4. Відшукайте у мережі «Інтернет» відео нагородження українських спортсменів. Підготуйте розповідь про те, що ви відчуваєте.
5. Усім класом відвідайте місцевий краєзнавчий музей, дізнайтеся, чим і ким славиться ваше місто (село). Підготуйте повідомлення про це й викладіть його в соціальних мережах.

ТЕМА 6 ТЕРПІННЯ І СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

*Якою є форма хмаринки слів? Чому саме така?
Які слова розміщені на хмаринці? Як вони пов'язані між собою?
Чи всі слова вам відомі та зрозумілі?
Про що йтиметься на уроці?*

Золотий вірш уроку:

«Терпінням вашим спасайте душі ваші»

(Лк. 21:19)

«Справедливість підносить народ угору»

(Прин. 14:34)

Прочитавши золоті вірші, поміркуйте, до чого вони нас закликають ?

На уроці дізнаєтесь:

1. Чому важливо формувати правильне ставлення до справедливості та терпіння?
2. Як розрізнати справедливість і несправедливість?
3. Як протидіяти несправедливості?
4. Чому важливо оцінювати події в навколишньому світі та власному житті з позиції справедливості?
5. Як виховувати в собі справедливе ставлення до людей?
6. Чи важливо виховувати в собі терпіння для досягнення мети?

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Як ви їх розумієте?

Запам'ятайте значення цих слів.

Ключові слова:

Терпіння — стійкість у перенесенні страждань, випробувань; здатність наполегливо й тривало працювати для досягнення своєї мети.

Справедливість — правильне, неупереджене ставлення до кого-небудь або чого-небудь.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Як пов'язані справедливість і терпіння

Справедливість – це якість, якою оцінюємо людські відносини. Дуже близька до слова «правда». Вона є вищою моральною цінністю, до якої споконвіку прагнули люди. Саме ці чесноти утверджують герої народних казок, переказів, легенд. Вони борються проти несправедливості. Свобода – важлива складова життя людини. Справедливість її охороняє.

Із дитинства кожен знає, що треба казати правду, тобто не брехати, не вигадувати, не перекручувати, не спотворювати своїми словами реальні події. Кожна людина у своєму житті замислюється над питанням: як це робити? Сприяти справедливості – це протидіяти кривді правдивим словом, вчинком, небайдужістю, власною активністю. Аморальна поведінка людини завжди отримує гіркі наслідки. Це і є вища справедливість, що належить саме Богові.

Божа справедливість полягає в тому, що кожному віддається згідно з його думками, словами, вчинками – відповідно до того, добрі вони чи злі. Божа справедливість відрізняється від людської. Божа справедливість пов'язана з поняттям **Божого промислу**: Господь про кожного роздумує, піклується, розуміє, що кому буде краще. Пам'ятаєте казку «Кіт у чоботах»? Старий мірошник перед смертю розподіляє нажите майно між трьох своїх синів. Наймолодшому дістається лише кіт. Здається, за людською логікою, треба все розподіляти порівну, й батько зробив несправедливо. Було молодшому від чого впасти у відчай, та тільки кіт виявився особливим. Завдяки йому господар отримав усе, про що тільки міг мріяти: титул, повагу короля, замок, багатство та любов прекрасної принцеси. Божа справедливість була вищою: молодший син отримав щасливу долю за своє добре серце й терпіння.

Терпіння – здатність стійко, без нарікань витримувати фізичні або моральні страждання. Це дорогоцінна якість, яка формується завдяки пережитим труднощам, уміння довго та спокійно витримувати щось неприємне, небажане. Терпіння – якість, яка мотивує довго й наполегливо робити щонебудь, займатися чимось. Терпіння християнина базується на вірі, надії і любові, а проявляється, з одного боку, у прощенні й милосерді до слабшого, а з іншого – у труді, боротьбі та стражданнях. Несправедливість важко терпіти, тому треба вчитися достойно відстоювати свою гідність, захищати себе.

Отже, справедливість полягає в тому, щоб ми всім і кожному віддавали належне, ні в чому не порушуючи їхніх прав. Без неї не може існувати ніяке людське суспільство. Ця чеснота повинна оживлятися християнською любов'ю. Вона регулює основи людського життя – особистого, суспільного й державного.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Як ви розумієте поняття «справедливість» та «Божа справедливість»?
2. Чи пов'язана несправедливість із правами іншої людини?
3. Що таке терпіння?
4. На чому базуються справедливість і терпіння християнина?
5. Чи терпіли ви щось у житті?

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Чому справедливість є фундаментом будь-якого суспільства

Поняття справедливості тісно пов'язане з двома іншими поняттями – прав та обов'язків людини, її відповідальності за свої вчинки. У Загальній декларації прав людини, прийнятій свого часу Організацією Об'єднаних Націй, записано, що кожна людина «має обов'язки перед суспільством», у якому тільки й

можливий «вільний і повний розвиток її особистості».

І справді, якщо суспільство, держава забезпечують людині збереження її прав і реалізацію її свобод, то людина, у свою чергу, зобов'язана підтримувати таке суспільство й таку державу, охороняти й захищати їх. Кожен зобов'язаний знати державні закони й дотримуватися їх, бо тільки так можна говорити про існування соціальної справедливості. Але кожна людина несе відповідальність не лише за виконання державних законів, а й моральних. У жодному із державних законів не записано, що маємо вірити в Бога, ходити до церкви, молитися. Божі Заповіді, у яких закладена Господня справедливість, спонукають нас до цього. Про щире ставлення до людей говорять Десять Заповідей Божих. Часто ми хочемо справедливості вже, негайно і тільки для себе. Нам здається, що вчитель занижив оцінку, похвалив недостойного, орбитр підсуджував суперникам під час футбольного поєдинку.

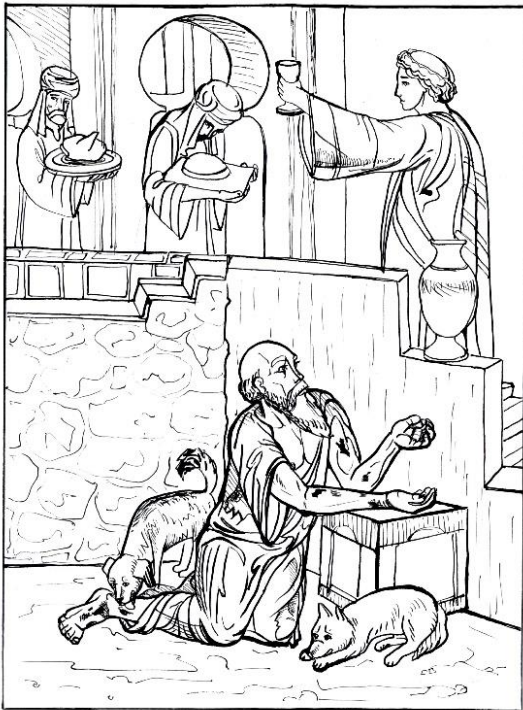
Пам'ятаймо, що саме у випробуваннях і стражданнях виявляється Господня любов до нас, тому маймо терпіння: не зазнавши справедливості на землі, дочекаймося її в житті вічному.

Біблійна історія

Прочитайте євангельську історію в дійових особах та поміркуйте над її змістом.

Притча про багатія та вбогого Лазаря (Лк.16:19-31)

Автор: Один чоловік був багатий і зодягався в порфіру* й вісон* і щоденно розкішно бенкетував. Був і вбогий один, на ім'я Лазар, що лежав у воріт його, струпами вкритий, і бажав годуватися крихтами, що зо столу багатого падали, пси ж приходили й рани лизали йому. І ось настав день, коли Лазар помер.

Ангели понесли його на почесне місце поруч із Авраамом*.

Потім помер і багатій та потрапив у пекло. І, терплячи муки, звів він очі свої та й побачив здаля Авраама і Лазаря.

Багач (кричить): Змилуйся, отче Аврааме, наді мною і пошли мені Лазаря, щоби дав мені ковток води, бо я мучуся й страждання мої жахливі.

Авраам: Згадай, сину, що ти вже прийняв за життя свого добре своє, а Лазар так само лихе; тепер він тут тішиться, а ти мучишся. Поміж нами та вами велика безодня поставлена, яку неможливо подолати. Від нас не переходять до вас, а від вас до нас.

Багач: Отче, błагаю тебе, пошли Лазаря у дім батька мого, і нехай він розповість моїм п'ятьом братам, бо я не хочу, щоб вони мучилися так, як я.

Авраам: Вони мають Мойсея й пророків, нехай слухають їх!

Багач: Ні ж бо, отче Аврааме, але коли прийде хто з мертвих до них, то покаються.

Авраам: Якщо вони Мойсея й пророків не слухають, то нехай навіть хтось і воскресне – вони однаково не повірять!

Словникова робота:

***Вісон** – дорога тканина білого кольору.

***Порфіра** – дорога тканина червоного кольору.

***Авраам** – старозавітний праведник, який у всьому корився й виконував волю Божу й тому був у раю.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. У чому проявилась моральність Лазаря?
2. Кого ми повинні розуміти під образом Лазаря?
3. Яку людину уособлює багач?
4. Як проявлялась аморальність багатія?

Моральний практикум

1. Підтвердіть або спростуйте думку, «так» або «ні»:
 - Багатій і Лазар були задоволені тим життям, що мали.
 - Багатій милосердно допомагав убогому Лазарю.
 - Після смерті обидва опинилися в раю.
 - У пеклі багач задумався над тим, яка доля чекає його братів у майбутньому.
 - Лазаря попросили застерегти братів багача.
 - Проявляти терпіння маємо щодня.
 - Чи потрібні людині чудеса, щоб увірувати в Ісуса Христа.

Робота в парах

2. Напишіть порівняльну характеристику життя багача та Лазаря на землі, додатково користуючись матеріалом для довідок.

Лазар	багач

Матеріал для довідок: Лазар за життя терпів, не осуджував, не заздрихав, не нарікав. Ісус Христос Лазаря називає по імені, а багач безіменний. Це означає, що Господь пам'ятає кожен страждуючий, терплячий людину по імені, а імена людей (бездушних багатіїв), які не мали любові, співчуття, милосердя, доброзичливості до інших, будуть Богом відкинені.

3. Заповніть пропуски і дізнайтесь про головну думку притчі.

Притча про багатія та Лазаря вчить нас терпеливо зносити ст _____ ння та бути м _____ и одне до одного.

4. Пригадайте основні моральні цінності. Як із ними пов'язана справедливість? Зайшовши за посиланням, проаналізуйте, за якими цінностями жив багач і Лазар?

<https://learningapps.org/watch?v=pgti863e517>

Робота в парах

5. Опрацюйте афоризми відомих людей та українське прислів'я, коротко поясніть, про що в них йдеться.

«За терпіння Бог дає спасіння» (Українське прислів'я)

«Багато людей пропливають життям, як корабель морем, – хвилі були великі, а сліду не залишилось» (Олександр Духнович)

«Терпіння гірке, але плід його солодкий» (Жан-Жак Руссо)

«Те, чого не можна уникнути, слід терпіти» (Горацій)

«Наберіться терпіння. Усі речі важкі, перш, ніж вони стають легкими» (Сааді)

«Хто не має терпіння, той не володіє своєю душею» (Френсіс Бекон)
«Закон і справедливість – дві речі, які Бог з'єднав, а людина роз'єднала»
(К. Колтон)
«З несправедливістю або співпрацюють, або борються» (Альберт Камю)
«Справедливість – такий же необхідний для життя продукт, як і хліб»
(Людвіг Берні)

Повчальна історія

Прочитавши казку, поміркуйте, чи справедливо нарікала Сова на Солов'я.

Завидюща сова

Одного разу Сова сиділа на даху царського палацу й побачила в прекрасному саду Солов'я. Кожен, хто проходив повз нього, низько до землі кланявся. Невдовзі в сад прийшов і сам цар. Він тримав у руках золоту тарілку з дрібним зерном, а після співу пригощав Солов'я.

– За що це тобі від них така шана? – сказала Сова до солов'я.

– Цареві подобається мій спів, – скромно відповів Соловей.

Закінчився день, настала ніч, але Сові було не до сну. «Чим я гірша від Солов'я? – думала вона. Голос мій навіть кращий від солов'їного. Якби цар послухав мене, то забув би цього писклявого Солов'я. Цар і його слуги схилялися б переді мною та виконували всі мої забаганки».

Одного вечора сова вирішила заспівати й здивувати весь палац. Коли вона почала співати, то її слова перетворились у вигуки: «У-ух-у – гу-гу-гу-ух».

Спів Сови був такий моторошний і тривожний, що всі в палаці посхоплювались, а сам цар не на жарт розгнівався: «Хто це сміє серед ночі ухкати в моєму палаці? Зараз знайдіть і приведіть його до мене!».

Сову швидко піймали та привели до царя. Цар наказав обскубити Сову й вигнати геть із царського палацу. Завидюща, образлива Сова ледь добралася до темного лісу. Кожен день вона розповідала папугам про свою пригоду, через яку почувається приниженою. У своїй ганьбі вона звинувачувала співучого Солов'я.

«Може, ти сама винна у своїй ганьбі?» – питали папуги.

«То все через нього! То завдяки йому хоч на очі нікому не показуйся. Якби Солов'я так не величали, мені й на думку не спало б хизуватися перед царем своїм голосом. А якби я не заспівала, ніхто мене не почув би, нічого поганого б не сталося. У всіх моїх терпіннях і стражданнях винен писклявий Соловей», – торочила своє Сова.

Так і не вдалось зрозуміти завидющій Сові, що у своєму соромі та ганьбі винна вона сама. Не годиться свою провину перекладати на когось.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чи справедливе було ставлення царя до Солов'я?
2. Чи справедливими були терпіння Сови? Чому?
3. Яке почуття спонукало Сову співати в царському палаці?
4. Складіть для себе кілька правил, як бути справедливим.

Гордість України

Петро Калнишевський як символ незламності й гідності

Петро Калнишевський – останній кошовий отаман Запорізької Січі.

Військовий і політичний діяч, дипломат, патріот, борець за кращу долю України. Калнишевський був меценатом – його коштом будувались храми, фінансувались школи.

Петро Калнишевський організовував заселення українцями запорізьких земель через заснування сіл та хуторів. Це сприяло розвитку хліборобства та торгівлі, а також стримувало зросійщення нашого народу.

Кошовий отаман не схилив голови перед російською імператрицею Катериною II, яка знищила 1775 року Запорізьку Січ, а гетьмана заслала на муки в Соловецький монастир. Він провів двадцять п'ять років в одиночній камері.

Віра в Бога, що жила в серці отамана, допомогла йому вижити в нелюдських

умовах. Коли йому виповнилося 110 років, вийшов указ вже нового царя Олександра I про його помилування. Але йти йому вже було нікуди, тож залишився він при монастирі. Похований на головному подвір'ї Соловецького монастиря у віці 113 років. Життя і боротьба Петра Калнишевського за справедливість, за волю України є прикладом і мотивацією у боротьбі для українців.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

Зайшовши за посиланням, перегляньте відео і дайте відповідь на запитання

<https://www.youtube.com/watch?v=iTjH>

ХуарZKU

1. На які чесноти був багатий гетьман Петро Калнишевський?

2. Як зносив отаман страждання в тюрмі?

3. Чи кожна людина могла би витримати такі муки?

4. Пригадайте ключовий вірш уроку. Чому справедливість підносить народ угору?

5. Чи можемо ми стверджувати, що Петро Калнишевський є символом незламності, гідності й справедливості українського народу? Чому?

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

– **я дізнався/дізналась...**

– зрозумів/зрозуміла, що ...

– навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Знайдіть відповідність «Як жив Лазар і багач»

<https://learningapps.org/watch?v=paf1tvej17>

2. Перегляньте відео про «Багача і Лазаря», поділіться враженнями.

<https://www.youtube.com/watch?v=cXUS3km6bcQ>

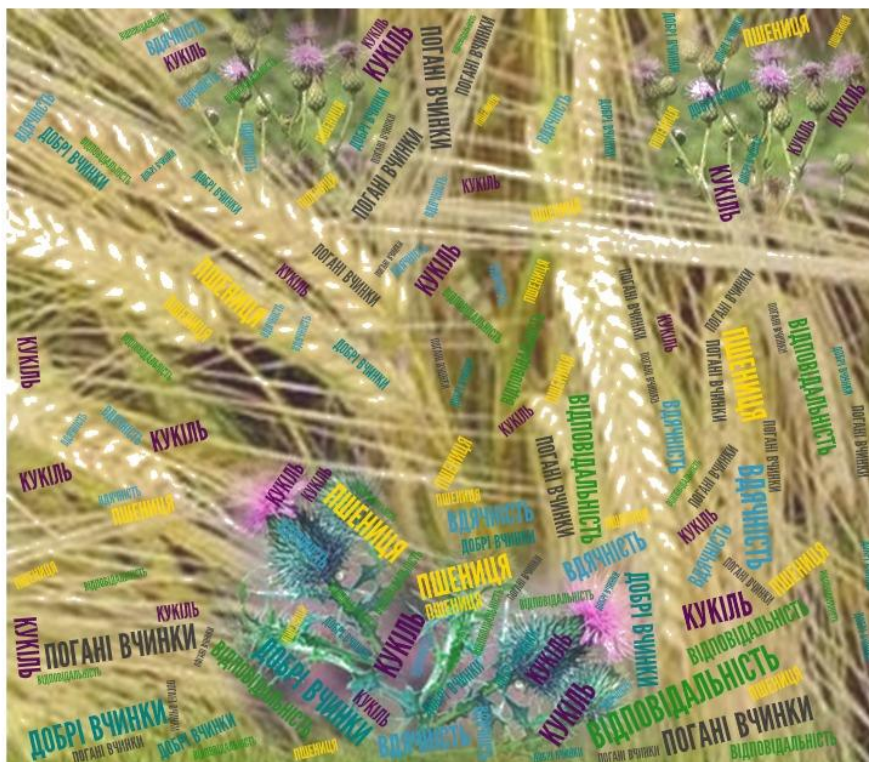
3. Підготуйте усне повідомлення «Кого з великих українців ви вважаєте справедливими? Чому?».

4. Візьміть інтерв'ю у своїх родичів на тему: «Справедливі люди в моєму родоводі».

5. Підготуйте проєкти на тему: «Чи легко бути справедливим у сучасному світі. Як протидіяти несправедливості?», «Чи повинна терпелива людина дозволяти себе кривдити? Чи справедливо це – захищати себе від кривдників?».

ТЕМА 7

УМІННЯ РОЗРІЗНИТИ ДОБРІ Й ПОГАНІ ВЧИНКИ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Які слова розміщені на хмаринці, чи пов'язані вони з темою уроку?

Чи всі слова з хмаринки вам відомі?

Золоті вірші уроку:

«Не обманюйтеся, Бог осміяний бути не може. Бо що людина посіє, те саме й пожне»

(Гал. 6:7)

«Хто прагне добра, той шукає вподобання, хто ж лихого жадає, то й прийде на нього воно»

(Пр. 11:27)

*Поміркуйте, про що йдеться у золотих віршах.
Як взаємопов'язані між собою ключові вірші та тема уроку?*

На уроці дізнаєтесь

1. Як розрізнити добрі й погані вчинки.
2. Чому завжди слід бути готовим до відповідальності за свої вчинки?
3. Духовно-моральний зміст притчі про пшеницю та кукуль.
4. Як пшениця виживає серед куколя. Чому завжди варто бути готовим до відповідальності за свої вчинки?

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Як ви їх розумієте?

Запам'ятайте значення цих слів.

Ключові слова:

Відповідальність – виконання людиною певних зобов'язань, які ставлять перед нею Бог, інша людина й суспільство.

Вчинок – певна дія людини.

Намір – рішення людини зробити що-небудь, досягти результату.

Покарання – реакція Бога, держави, батьків на порушення людиною моральних зобов'язань чи правил співжиття.

Фейк – підробка чи імітація новин, яку створено з ігноруванням редакційних норм, правил, процесів, прийнятих у ЗМІ для забезпечення відповідності та перевіреності.

Дезінформування або дезінформація – спосіб психологічного впливу, який полягає в намірі надання об'єктові такої інформації, яка вводить його в оману стосовно справжнього стану справ та створює викривлену реальність.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Усе наше життя складається з певних учинків. Тільки протягом одного дня ми можемо допомогти однокласнику розв'язати незрозумілу йому задачу й провідати в лікарні хвору бабусю, посваритися з кращою подругою й розбити м'ячем сусідське вікно, прибрати у квартирі та зіпсувати телевізор. Як правило, більшість учинків супроводжуються добрими намірами. Наприклад, хотілося довести подрузі, що львівські цукерки смачніші за київські, а та образилася, бо її мама працює на фабриці «Рошен». Думав знайти новий канал «Дискавері», який залюбки дивилися б і дорослі, і діти, але ненароком зіпсував пульт управління. Грав у принциповому поєдинку на перемогу, а м'яч чомусь замість воріт полетів у вікно. Поспішала провідати бабусю в лікарні – і перебігла вулицю на червоне світло. Прибираючи в кімнаті в мами, викинула папірець із важливим для неї номером телефону. Тож у кожному вчинку маємо пам'ятати не тільки про наш намір, але й про відповідальність за його результати. Далеко не завжди легко розібратися, які наслідки матиме наш учинок.

Плануючи який-небудь учинок, слід пригадати батькові або мамині настанови, звернутися в молитві за порадою до Господа. Це ніколи не пізно зробити й тоді, коли ви вже зробили недобрий учинок. Набагато гірше, якщо ви нічого не зробите для того, щоб виправити його наслідки.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чи часто ви робите такі вчинки, про які доводиться жалкувати?
2. Яку пораду дасте своїм друзям, щоб вони уникали поганих учинків?

Біблійна історія

Прочитайте євангельську притчу та поміркуйте над її змістом.

Притча про пшеницю і кукулю

(Мт. 13:24-30, 36-43)

Одного разу Ісус Христос розповів притчу про пшеницю й кукулю.

«З чим можна порівняти Царство Боже? Припустімо, господар засіяв свій лан пшеницею, а вночі, коли усі спали, його ворог висіяв на той самий лан кукулю. Через деякий час пшениця кинула колос і показався кукулю, і здивовані слуги почали питати господаря: «Господарю, адже ти сіяв пшеницю – звідки ж узявся кукулю?». Господар відповів, що це зробив його ворог. Тоді слуги запропонували виполоти кукулю, але господар заборонив це робити, бо разом з кукулем можна висмикнути й пшеничне колосся: «Нехай усе це росте, доки не почнуться жнива. Тоді я й скажу жінцям: зберіть кукулю у снопи й спаліть його, а пшеницю зберіть до клуні». Потім, на прохання учнів, Ісус пояснив зміст притчі. Сівач пшениці – це Бог, лан – це світ, у якому всі ми живемо, насіння пшениці – діти Царства Божого, кукулю – це прибічники зла (що їх висіяв диявол). Жнива – це кінець світу, а жінці – ангели Божі. Точнісінько так, як збирають і палять кукулю, наприкінці світу Син Людський надішле Своїх ангелів і вони розшукають усіх, хто робив зло й підбивав людей на погані вчинки. І їх укинуть до вогненної печі, де на них чекають страшні муки. А праведники сяятимуть, як сонце, у Царстві Божому.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Як Христос пропонує зробити вибір між добрими і злими вчинками у притчі про пшеницю та кукулю?
2. Які образи притчі символізують добро і зло?
3. Чому господар заборонив виполоти кукулю?
4. Чому одні снопи під час жнив збирають до житниці, а інші снопи спалюють?
5. Що станеться при кінці світу з грішниками та праведниками?
6. Як ви розумієте зміст вислову: «Що посієш, те й пожнеш»?
7. Чого навчає нас притча про пшеницю та кукулю?
8. Як розуміння притчі про кукулю допоможе вам змінити своє життя?
9. **Робота в парах.** Перекажіть і поясніть духовний зміст притчі за опорною таблицею:

Сіяч	Господь Бог Син Чоловічий
------	------------------------------

	Ісус Христос
добре зерно	діти, сини Царства Небесного праведні люди люди, які каються у своїх гріхах
поле	світ душа людини
ворог, що сіє	злий дух
кукіль	сини лукавого грішні люди люди, які не каються у своїх гріхах
виполоти	знищити зло
жнива	Суд Божий кінець світу
женці	Ангели
спалити у печі	покарання зла
клуня	Царство Небесне

Текст-пояснення

Прочитайте повідомлення і скажіть, чи залишаться без уваги Бога наші недобрі вчинки.

Чому завжди слід бути готовим до відповідальності за свої вчинки

Для Господа справжньою дорогоцінністю є кожен добірний колосочок, кожна незіпсована зернина, кожна праведна душа, кожен добрий вчинок. Він, як дбайливий господар, повторює: «Лишіть, нехай росте до жнив одне й друге разом». Життя людини на землі – це випробування, і залежно від того, як ми витримаємо цей життєвий іспит, отримаємо вічне життя. Бог не карає злих, щоб разом із ними не терпіли й добрі люди.

Господь Сам вирішить, коли прийде час жнив, і все розсудить Сам. Лише тоді ангели-женці зможуть відділити зерно від куколю, праведника від грішника, синів Царства Небесного від синів лукавого. І зробить Він це під час Суду Божого, страшного для тих, хто чинив зло, і щасливого для того, хто страждав заради інших і задля Бога. Зло буде покаране – рано чи пізно, коли –

не знає ніхто, окрім Бога, тому маємо бути готові до Суду Божого в будь-яку хвилину.

Своїми словами та вчинками ми щоденно пишемо книгу свого життя. У ній немає запасних сторінок, ми не можемо користуватися коректором та гумкою, тому живімо відповідально перед Богом та людьми.

1. Чому треба бути уважними до своїх учинків?
2. Що нам треба пам'ятати про Суд Божий?

Повчальна історія

Прочитайте повчальне оповідання Василя Сухомлинського і поміркуйте над його змістом.

Важко бути людиною

Діти поверталися з лісу. Вони сьогодні ходили в далекий похід. Шлях додому пролягав через невеликий хутірець, що лежав у долині за кілька кілометрів до села. Утомлені, знесилені діти ледве дійшли до поселення. Зайшли в крайню хату, попросили води. З хати вийшла жінка, за нею вибіг маленький хлопчик. Господиня витягла з колодязя води, поставила на стіл серед двору, а сама пішла до хати. Діти напилися, відпочили на траві. Де й узялися сили. Відійшли на кілометр від хутірця, Марійка тут і згадала:
– А ми ж не подякували жінці за воду.

Діти зупинилися. Справді, забули подякувати.

– Що ж... – каже Роман, – це не велика біда. Жінка вже й забула, мабуть. Хіба варто повертатися через таку дрібницю?

– Варто, – наполягає Марійка. – Хіба тобі самому не соромно перед собою, Романе?

Роман усміхнувся. Видно, що йому не соромно.

– Ви як хочете, — каже Марійка, — а я повернуся й подякую...

– Чому? Скажи, чи ж обов'язково це зробити? – питає Роман. – Адже ми так потопилися.

– Бо ми люди. Якби ми були телята, можна було б і не вертатися.

Вона рушила до хутірця. За нею пішли всі.

Роман постояв хвилинку й, зітхнувши, теж поплівся за гуртом.

– Важко бути людиною. – сказав він.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чи однаково розуміли почуття відповідальності за свої вчинки діти?
2. Як би ви вчинили в такій ситуації?
3. Поміркуйте, чи допомагає людині в житті відповідальність за свої слова та вчинки?

Повчальна історія

Прочитайте історію П'єра Лефевра про «батька етики» Сократа й поміркуйте, про які три сита йдеться.

ТРИ СИТА

Якось прийшов до Сократа один чоловік, який був дуже схвилюваний.

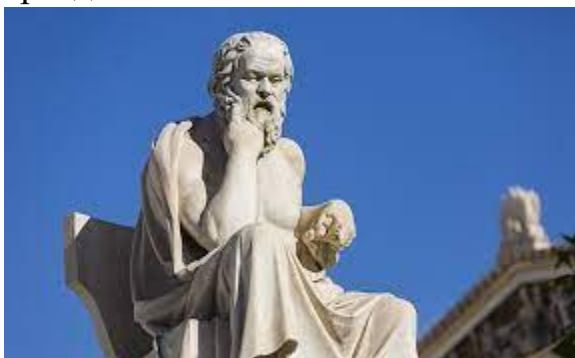
– Гей, Сократе, – сказав він. – Чи ти чув, що витворив твій друг? Я повинен тобі це розповісти.

– Зачекай, – перебив його мудрець. – Чи те, що хочеш мені сказати, ти пересіяв через три сита?

– Три сита? – запитав той здивовано.

– Так, мій дорогий, три сита. Давай подивимось, чи те, що ти хочеш мені сказати, пройде через три сита.

Перше сито – правда. Чи ти впевнений, що все, що ти хочеш мені розповісти, є правдою?

– Ні, я чув, як про це інші говорили...

– Так, так! Але, напевно, ти перевінив це другим ситом. Це сито – добро.

Чи є принаймні добром те, що ти хочеш мені розповісти, хоч і викликає сумніви щодо його правдивості?

Вагаючись, той сказав:

– Ні, це навпаки...

– Ага, – перебив Сократ. – То давай візьмемо ще й третє сито і запитаємо, чи так вже й необхідно розповісти мені те, що тебе хвилює?

– Аж такої необхідності немає...

– Отже, – усміхнувся мудрець, – коли те, що ти хочеш мені розповісти, не є ні правдивим, ні добрим, ні необхідним, то забудь про це і не обтяжуй ні себе, ні мене!

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

1. Про які три символічних сита йдеться?
2. Яким ви побачили Сократа в цій історії?
3. Сократ жив до Ісуса Христа, тому не міг бути знайомим із християнством. У чому його філософія схожа з вченням Спасителя?

ПОМІРКУЙТЕ І НАД ЦИМ

Що таке ФЕЙК?

Фейк – «підробка» (англ.), фальшива, часто сенсаційна інформація, розповсюджена під виглядом новин.

Фейки створюються для того, щоб поступово, крок за кроком, досягати бажаного ефекту – формування відносин, реакції до певного явища/соціальної групи/етнічної групи тощо.

Найбільша небезпека від фейків – у їхньому накопичувальному ефекті, у спотворенні реальності; у підриву довіри до медіа.

Види фейків

Науковці з Університету Західного Онтаріо виділяють 5 типів фейків:

- навмисно створені фейки;
- жарти, сприйняті як правда;
- масштабні містифікації;
- навмисно одностороннє висвітлення подій;
- історії, у яких «правда» є суперечливою (наприклад, терорист для одних є борцем за свободу для інших).

BBC пропонує простішу класифікацію:

- неправдиві новини, поширені навмисно;
- новини, які містять у собі правдиву інформацію, але не є цілковито точними.

Наші дії

1. Не робити репости спонтанно.
2. Перевіряти ту інформацію, що має для вас значення.
3. Повідомляти інших, що ви знайшли фейк й аргументовано доводити свою думку.
4. Прогнозувати шкоду.

Моральний практикум

1. Інтерактивно-дискусійні завдання.

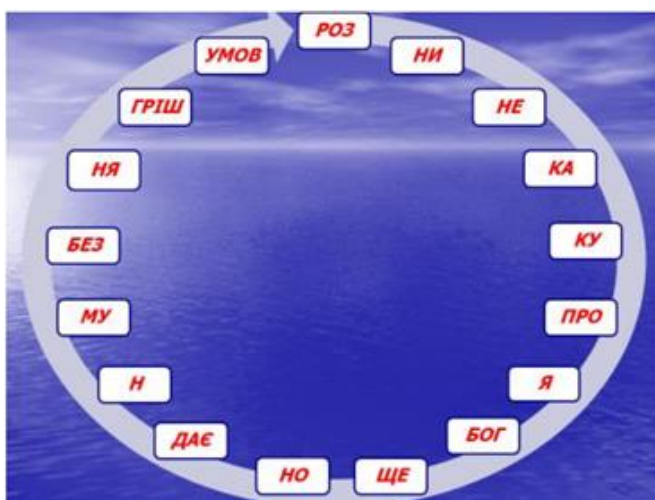
Обман в ім'я добра – це прояв добрих учинків?

Чи можна ділити людей на дві групи – людей, схожих на пшеницю та на кукіль?

Мозковий штурм

2. Попрацюйте з круговою діаграмою, починаючи з перших букв і пропускаючи через кожні дві, охоплюючи всі букви, складіть вислів.

Поміркуйте, чи має він відношення до притчі про пшеницю й кукіль? Відповідь обґрунтуйте.

3. Робота з планом-таблицею «Як сповнити свій обов'язок»:

перед Богом	перед собою	перед ближніми
.		
.....		

4. Знайдіть і поєднайте частини прислів'їв про добрі вчинки:

<https://learningapps.org/15077385>

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Візьміть інтерв'ю «Як ваші батьки/знайомі розуміють притчу про пшеницю та кукіль?».
2. Підготуйте проєкт: «Яких людей можна порівняти з пшеницею? Яких – із куколем (бур'яном)?».
3. Напишіть повідомлення «Як моральні уроки притчі про пшеницю та кукіль можуть допомогти мені в житті?».
4. Робота в парах (групах). Знайти українські прислів'я або прислів'я інших народів, у яких простежується головна думка притчі про пшеницю та кукіль, дати їх тлумачення.
5. Навести приклади неправдивої інформації з мережі «Інтернет» й вітчизняного медіапростору.

ТЕМА 8

ПРАЦЕЛЮБНІСТЬ І ВИНАГОРОДА ЗА ПРАЦЮ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Які слова розміщені на хмаринці, чи пов'язані вони з темою уроку?

Чи всі слова з хмаринки вам відомі?

Звідки ви довідалися про значення цих слів?

Золоті вірші уроку:

«Як хто працювати не хоче, нехай той не їсть»

(2 Сол. 3:10).

«Збагачуйтесь в Господньому ділі, знаючи, що ваша праця не даремна в Господі !»

(1Кор.15:58).

*Поміркуйте, про що йдеться в золотих віршах?
Як людина повинна відноситись до своєї праці?
Чи отримує винагороду працююча людина?*

На уроці дізнаєтесь:

- 1.Хто дав людині доручення працювати?
- 2.Що таке працелюбність і лінощі?
- 3.Як впливають вони на долю людини?
- 4.Чим відрізняється фізична, розумова й духовна праця.
- 5.Що таке винагорода за працю?
- 6.Якою є винагорода за фізичну, розумову й духовну працю. Хто дає її?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Як ви їх розумієте?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Фізична праця — діяльність людини, що потребує зусиль м'язів.

Розумова праця — праця, пов'язана з діяльністю розуму.

Працелюбність — чеснота, що характеризує людину, яка, витрачаючи свої сили, бере участь у створенні матеріальних та духовних цінностей.

Духовна праця (праця в Божому винограднику) — безкорисливе служіння, прояв Божої любові до людей, щоб відвернути їх від біди й вічної погибелі.

Лінощі — неробство; віддавання переваги дозволу над трудовою діяльністю.

Заздрість — невдоволення людини тим, що вона має.

Динарій — стародавня римська срібна монета, винагорода за один день праці.

- Що спільного для усіх цих фото?
- Це різні професії або різні види праці?
- Чи потрібні вони людям?
- Чи можна сказати, що кожна праця потрібна і почесна?

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

З перших розділів Святого Письма ми дізнаємось, що після створення людини Бог доручив їй працю - доглядати Едемський сад. Господь не хотів, щоб людина байдикувала, тому в одній із десяти Заповідей говорить: «Шість днів працєю, роби всю працєю свою...» (2 М.20:9).

Для чого людина повинна працювати? Правильно, щоб забезпечити себе, свою сім'ю, отримати винагороду за працю, придбати все необхідне для життя, допомогти іншим, бути корисним у суспільстві. Але це неповна відповідь. Людина працює й для того, щоб втілити в реальному житті таланти, які їй дав Бог. Адже Господь вкладає в кожного щонайменше один, а то й більше талантів. Якщо ми працюємо згідно зі своїм обдаруванням, то маємо насолоду від своєї праці. Нагадаємо, що крім фізичної праці, існує ще розумова (інтелектуальна) і духовна.

Мислитель і філософ Григорій Сковорода вважав, що основою щастя є «сродна праця», тобто та, до якої людина має природний нахил, здібності. Лише така праця приносить щастя, додає сил, «потрібне робить неважким, а важке – непотрібним».

Працелюбність – це чеснота, що характеризує людину, яка, витрачаючи свої сили, бере участь у створенні цінностей. Якщо хтось працює лише для себе, то позбавляє себе радості ошасливлувати інших, змінити свій характер на кращий. Якщо ж працює не лише для себе, але й для блага інших, то набуває праведного характеру й професійно зростає. Можна стверджувати, що під впливом праці формується характер людини. І він має вирішальне значення для вічності. Пригадаймо притчу про нерозумного багача, який працював, отримав урожай, що перевищував його потреби, але вирішив усе залишити собі. Він наче замкнувся у своєму егоїзмі, не дякував Богу, не бачив нужденних. Такий характер вплинув і на його долю у вічності.

Бог в Своїй премудрості доручив кожному з людей працювати, не лінуватися. **Лінощі** – це неробство; віддавання переваги дозвіллю над трудовою діяльністю. Святе Письмо засуджує лінивих людей, відсилає їх подивитись на мурашку: «Піди до мурашки, лінивцю, подивись на дії його і будь мудрим» (Пр.6:6). Мурашку не потрібно заставляти до праці. Інстинкт підказує їй, що, якщо вона не буде працювати, запасючи корм влітку, взимку – загине. Лінива людина любить лише спати, перебільшує труднощі, які стоять перед нею, втрачає хороші можливості і з часом її життя перетворюється в руїну.

Так і ми повинні передбачати майбутні наші потреби й працювати зараз. Для шестикласників це означає, що не слід втрачати час, який відведений для навчання в школі, але прикладати всі зусилля, щоб отримати освіту, спеціальність, завдяки яким можна буде прогодувати себе, потім сім'ю, допомагати іншим.

1. Яке завдання дав Бог Адаму?
2. Який наказ щодо праці дає Бог в одній із 10-ти Заповідей?
3. Для чого людина працює?
4. Що таке «сродна праця»?
5. Чому Біблія відсилає людину подивитись на мурашку?
6. Які види праці існують?

Біблійна історія

Прочитайте притчу по ролях та поміркуйте над її змістом.

Притча про робітників у винограднику

(Мт. 20:1-16)

Автор: Царство Небесне подібне одному господареві, що вдосвіта вийшов найняти робітників у свій виноградник. Він згодився із робітниками про винагороду по динарію за день і найняв їх. Вийшовши коло години третьої, побачив інших, що стояли на ринку в очікуванні заробітку.

Господар виноградника: Ідіть і ви до мого виноградника, і що буде належати, дам вам.

Автор: Вони ж відійшли. І вийшов він знов о годині десь шостій й дев'ятій і те саме зробив. А вийшовши коло години одинадцятої, знайшов інших, що стояли без праці.

Господар виноградника: Чого тут стоїте цілий день безробітні?

П'ятий, шостий робітники: Бо ніхто не найняв нас.

Господар виноградника: Ідіть і ви у виноградник.

Автор: Коли ж вечір настав, то говорить тоді до свого управителя пан виноградника.

Господар виноградника: Поклич робітників і дай їм заплату, почавши з останніх до перших.

Автор: І прийшли ті, що з години 11-ї, і взяли по динарію. Управитель дав платню і тим, хто прийшов о дев'ятій і шостій годині. Коли ж прийшли перші, то думали, що візьмуть більше. Та й вони по динарію взяли. А взявши, почали нарікати на господаря.

1-й робітник: Ці останні годину одну працювали!

2-й робітник: Ти прирівняв їх до нас!

3-й робітник: Ми витерпіли тягар дня!

4-й робітник: Ми ще й витерпіли спекоту дня!

Господар виноградника: Не кривджу я, друзі, вас, – хіба не за динарія згодилися зі мною? Візьміть своє та й ідіть. Але я хочу дати й цим ось останнім, як і вам. Чи ж не вільно мені зі своїм зробити те, що я хочу? Хіба око твоє заздре від того, що я добрий?

Автор: Отак будуть останні першими, а перші – останніми!

Пізнавальний текст

У ті часи, коли жив Ісус Христос, не було біржі праці. Люди, які шукали роботу, збирались на ринку, а ті, хто хотів найняти робітників, йшли саме туди. Ось про таку ситуацію говорить Ісус Христос. Це притча, бо тут є порівняння певної життєвої ситуації з духовною істиною, яку Христос хоче донести людям. Для кращого розуміння основні моменти притчі будемо розглядати в таблиці.

Останніми заповнюємо колонки: 6, 7 і 2. Шоста колонка – «зарплата». Починаємо записи навпроти тих працівників, які працювали 1 годину, бо управитель давав плату, почавши з останніх. Їм заплатили по 1 динарію. Інші думали, що отримають більше. Одні думали, що отримають 3 динарії, бо працювали 3 години, інші – 6 динаріїв, а ще інші – 12 динаріїв. Управитель продовжував виплачувати гроші і всім іншим працівникам заплатив по 1 динарію. Всі були невдоволені, крім тих, хто працював 1 годину.

Таблиця 1

Управитель пояснив, що він нікого не обманув, виконав те, що обіцяв. А працівникам, які працювали 1 год. заплатив 1 динарій, бо це його вибір. (Він

Робота	Символізує	Гебрейські години	Наш час	Тривалість робочий день	Зарплата	Символізує
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-	-7-
Праця у винограднику: зривати виноград; носити; вичавлювати сік; розливати в посуд; відносити на зберігання.		вдосвіта				
		3 год				
		6 год.				
		9 год.				
		11 год.				
		12 год. - кінець роб. дня				

мав співчуття до цих людей, які майже весь день були в переживаннях, в очікуванні хоч якогось заробітку). Очевидно, що спостерігав за ними. Бачив, що працювали сумлінно, докладаючи всіх зусиль. В ті часи, коли жив Ісус Христос, за 1 день праці платили 1 динарій. Це була максимальна плата (під табличкою запишемо: «1 динарій – зарплата за 1 день»).

У цю притчу Ісус Христос вклав глибокий духовний зміст: **на прикладі фізичної праці говорить про духовну працю і про Божу винагороду за неї.** Один динарій символізує спасіння. Господар виноградника – Отця Небесного; управитель – Ісуса Христа; виноградник – духовну працю; робітники – людей, які повірили в Господа і хочуть служити Йому, виконувати духовну працю, Божу волю.

Тепер заповнюємо 2-гу колонку. Духовна праця (або праця в Божому винограднику): молитись за свою родину, за себе, за своє місто, країну, за інші країни, за інших людей; нести Добру Новину людям про Спасителя Ісуса Христа, про спасіння; роз'яснювати Христове вчення; чинити справи милосердя: голодного нагодувати, спраглого напоїти, хворого лікувати, ув'язненого відвідати, убогого зодягнути, подорожнього у дім прийняти, померлого поховати... Отже, остаточний вигляд таблиці:

Таблиця 2

Робота	Символізує	Гебрейсь кі години	Наш час	Тривалість робочого дня	Зарплата	Символізує
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-	-7-
Праця у винограднику:	Духовна праця (в Бо- жому виног- раднику):	вдосвіта	6 год.	12 год.	1 динарій	спасіння;
зривати виноград; носити;	молитва; донесення Доброї новини;	3 год.	9 год.	9 год.	1 динарій	спасіння;
вичавлювати сік;	милосердя: голодного нагодувати, спраглого напоїти,	6 год.	12 год.	6 год.	1 динарій	спасіння;
розливати в посуд;						
відносити на						

зберігання...	хворого/ ув'язненого відвідати, убогого зодягнути, подорожньо го в дім прийняти, померлого поховати.	9 год.	15 год.	3 год.	1 динарій	спасіння;
		11 год.	17 год.	1 год.	1 динарій	спасіння.
		-----	-----	-----		
		12 год. – кінець робочого дня	18 год. – кінець робочого дня			

У цій притчі Ісус Христос показав, що розподіл нагород серед дітей Божих - це справа Господа. Винагорода залежить від доброти, милосердя, благодаті Господа Бога. Бог усе і оцінює, і вирішує. Усе в Його руках. Один з богословів (Феофілакт) пише, що пан виноградника - це Господь Бог, Який наймає людей «для обробітку виноградника». Богослов коментує, кого слід розуміти під працівниками, найнятими в різний час: одного вранці, тобто, у юному віці, іншого о третій годині, тобто, близько двадцяти п'яти років, інших о шостій і дев'ятій годині, тобто у зрілому віці, а об одинадцятій годині - старців, бо багато, і в старості увірували, отримали порятунок. Тобто, це люди різних вікових категорій.

Іван Золотоустий вважав, що ця притча застерігає від страшного гріха заздрості, якому немає місця у Царстві Небесному. Що ціль притчі — зробити ревнішими тих людей, які увірували в пізньому віці, трудяться для Бога й звільнити їх від думки, начебто, вони нижче від інших в Небесному Царстві. Робітники в різний час доби відгукнулися на заклик господаря до праці. Наприклад, апостол Павло — у певний момент життя (після якого багато ще працював у Божому винограднику), розбійник на хресті — перед смертю. Бог сам знає, коли кого покликати і коли хто відгукнеться.

Притча ця сказана для всіх: для тих, які в молодості почали жити благочестиво, й тих, які в старості ступили на цю дорогу. Для перших, щоб вони не гордились і не дорікали тим, які прийшли об одинадцятій годині, а для останніх, щоб вони пізнали, що за короткий час можна все надбати.

Як бачимо в притчі, перші не зробилися останніми, а всі отримали однакову нагороду. Тому нам слід поєднати наше праведне життя з вірою, працювати в Божому винограднику, а Господь обов'язково винагородить за працю. Він очікує добрих діл, без яких віра мертва.

Життєва історія

Один шестикласник дуже хотів мати планшет. Батьки не могли купити цю річ, але порадили сину: оскільки він ще не має освіти, то може піти працювати фізично, знайти невеличкий підробіток. Хлопець знайшов таке місце. Щоп'ятниці після уроків прибирав невеличкий магазин. Ще змалечку був навчений, щоб усе робити від душі, немов Господу. Він не лінувався, старанно вимивав усі закутки. Його сумлінна праця була помічена – і власник почав платити більше. Невдовзі підліток придбав те, про що мріяв. Він зрозумів, що кожна праця є потрібною і почесною.

Повчальна історія

Скрізь у людних місцях міста були розвішані плакати «З Богом все можливо!». Один з найбільш популярних ораторів сучасності, мотиваційний спікер, засновник фонду «Життя без кінцівок», автор 5-ти книг-бестселерів – Нік Вуйчич! Людина з неймовірною силою духу, яка не має рук і ніг, об'їздила вже 54 країни світу, розширює географію своїх поїздок, також знялася у двох фільмах! Буде у нашому місті - на співочому полі. Приходь з друзями! Вхід вільний!»

Я подумав: «Обов'язково прийду!» І у визначений час був на співочому полі. Те, що я почув й побачив мало великий вплив на моє життя. Зрозумів, що ніколи не дякував Богу за руки й ноги, за зір і слух, за щоденну їжу... Як я можу бути таким невдячним?! Те, що я маю, вважав за само собою зрозуміле... Скількох людей цей чоловік врятував від депресії, від самогубства, від негативу, скільком відкрив очі на їхній егоїзм і гордість! Скільком вказав на вихід з проблем, скільком вказав на Бога і вселив віру в їхні серця!!! Ніколас у виступах робить акценти на такі важливі думки:

1. Слід не тільки прийняти себе таким, як є, а й безмежно полюбити;
2. Не варто думати про те, що ти можеш отримати. Головне – те, що ти можеш дати!;
3. Любов – міжнародна валюта, саме з нею повинні відбуватися всі серйозні суперечки;
4. Бог – наше все! Це єдине, що не можна відняти у людини.

«Моє життя, моя доля – це яскравий доказ того, що чудеса в цьому світі трапляються», – каже Нік.” Щодня йому надходить близько ста пропозицій про інтерв'ю та лекції з усього світу. Усе вище перераховане свідчить про велику працьовитість цієї людини, про її наполегливість, непохитну віру в Бога, оптимізм... Бог обов'язково дасть велику нагороду Ніку Вуйчичу, найвищу, яка тільки в Нього є!

Прочитавши цей відгук і відгуки інших людей, стає зрозуміло: ось приклад духовної праці. Бог обов'язково винагородить такий труд!

2. Прочитати біблійний вірш.

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Написати твір-роздум «Чи варто працівникові старанно виконувати свою роботу, якщо його ніхто не бачить і не контролює?».
2. Створити презентацію про життя й служіння Ніка Вуйчича.
3. Презентація: «Різноманіття професій, пов'язаних з фізичною, розумовою й духовною працею».
4. Проєкт: Прочитати вислови Григорія Сковороди про «сродную» працю з його книги «Буквар світу», запитати в близьких, хто з них її виконує. Поділитись своїми враженнями.
5. Інтерв'ю: «Які обдарування має людина, як вона їх виявила, чи пов'язана її робота з цими обдаруваннями; як обрала свою професію (чи свою роботу)?».
6. Акція милосердя: «Від серця до серця» (допомога людям похилого віку, ветеранам війни, постраждалим у війні, хворим, самотнім, сиротам, вдовам).
7. Проєкт (загальношкільний): «Чисте серце – чисте місто» (прибрати територію найближчого до школи парку або пришкільну територію, на виховній годині обговорити, що таке безкорислива праця, праця на благо громади, чому її слід виконувати, яка користь від неї).

*Якою є форма хмаринки слів? Чому саме така?
Які слова розміщені на хмаринці? Як вони пов'язані між собою?
Чи всі слова вам відомі/зрозумілі?
Про що йтиметься на уроці?*

«Бо кожному, хто має, дасться і примножиться, а в того, хто не має, відніметься і те, що має»

«Усяке добре давання та дар досконалий походить згори від Отця світил»
(Як. 1:17)

Прочитавши золоті вірші, поміркуйте,

до чого нас закликають їхні слова?

На уроці дізнаєтесь:

1. Чи важливо відкрити свої здібності для подальшого розвитку?
2. Чому важливо розвивати в собі відповідальність за власні здібності, таланти, найкращі християнські чесноти?
3. Як виховувати в собі любов до праці, повагу до батьків та дорослих – якості, що сприяють розквіту талантів?

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Як ви їх розумієте?

Запам'ятайте значення цих слів.

Ключові слова:

Здібності — уміння і схильність людини до певного виду діяльності

Талант — особливі здібності людини.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Які бувають таланти

Кожна людина має дар Божий. Одній удасться добре майструвати, іншій — малювати, третій — співати чи грати на музичному інструменті. Одні пишуть вірші, інші вправно роблять операції, треті прекрасно куховарять, а комусь удасться людину підбадьорити, надихнути на добрі вчинки чи творчість. Комусь легше дається математика, а хтось досягає гарних результатів у спорті. Всі ці вміння людини називаються здібностями або талантами.

Слово «талант» має давнє походження. У Римській імперії так називали певну кількість золотих або срібних монет. «Талант» – найбільша в античні часи грошова одиниця, за яку можна було купити 25 кг срібла або поміняти на 6000 драхм (копійок). Зараз це слово означає видатні природні здібності людини. Нашим талантам, як і всьому в земному житті, завдячуємо Богові.

Крім земних здібностей, Бог дає людині духовні таланти – здатність піклуватися, прощати, терпіти, стримуватися. Про це почитаємо у Святому Письмі: «А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя,

віра, здержливість, лагідність: Закону нема на таких!»

(Гал. 5:22-23).

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Що можна вважати талантами?
2. Звідки походить слово «талант»?
3. Які духовні таланти людина отримує від Бога?
4. Які з названих духовних талантів є важливими для щасливої сім'ї?
5. Які таланти маєте ви та члени вашої сім'ї?
6. Чи може людина не мати жодного таланту?

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Роль сім'ї у розвитку талантів

Саме в середовищі сім'ї маємо нагоду розвивати свої духовні таланти. Адже у відносинах з рідними ми вчимося турбуватися, не засмучувати, вибачати, співчувати – тобто любити. Щоб сім'я була щаслива, необхідними є всі перераховані апостолом Павлом духовні таланти.

Батьки сприяють розвитку здібностей своїх дітей: спортивних, творчих, інтелектуальних. Батьки спонукають вас до розвитку: спрямовують

до навчання, скеровують на відвідування гуртків, створюють умови для розкриття ваших талантів, забезпечують всім необхідним. Тому цінуюте великі зусилля ваших батьків щодо вашого розвитку.

Людині талант дається для того, щоб послужити Богу, розвивати себе, допомагати людям, бути корисним своїй сім'ї та Батьківщині. До своїх талантів людина повинна ставитись з великою відповідальністю.

У майбутньому, коли ви створите власні сім'ї, піклуйтеся про розвиток талантів і здібностей ваших дітей.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чи має вплив на розвиток талантів людини її сім'я та оточення?

Гордість України

Уже в ранньому дитинстві Леся Українка виявила свої надзвичайні здібності. Вона дуже рано навчилася читати й писати. У віці дев'яти років написала перший вірш. Дівчинка дуже любила музику й грала на фортепіано. З п'яти років вчила й складала маленькі музичні п'єси. Леся мала прекрасні здібності до мов. Вона вільно розмовляла українською, російською, польською, болгарською, німецькою, французькою та італійською мовами. Також майбутня поетеса мала хист до малювання.

Усі ці здібності розвивалися під впливом сім'ї Лесі Українки. Мама, відома письменниця Олена Пчілка, була її першим педагогом. Батько, Петро Антонович Косач – високоосвічений службовець, який дуже любив літературу та живопис. У будинку Косачів часто збиралися письменники, художники та музиканти, влаштовувалися вечори й домашні концерти. Дядько Лесі, Михайло Драгоманов, був відомим ученим, громадським діячем. Він прищеплював племінниці ідеали служіння Батьківщині, допомагав їй як літературний критик і

фольклорист. На творчість майбутньої поетеси вплинули тітки Олена та Олександра Косачі.

Тому дуже важливим є прислухатися до порад батьків і родичів. Святе Письмо вчить: «Діти, будьте слухняні у всьому батькам, бо це Господеві приємне!» (Колос. 3:20)

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Які здібності Лесі Українки відкрилися в дитинстві?
2. Що ви дізналися про таланти родини Косачів?
3. Чому важливо прислухатися до порад рідних?

Біблійна історія

Прочитайте євангельську притчу в дійових особах та поміркуйте над її змістом.

Притча про таланти

(Мт. 25:14-29)

Дійові особи: Автор, господар, 1-й раб, 2-й раб, 3-й раб.

Автор: Один чоловік, відбуваючи в чужу країну, покликав рабів своїх і доручив їм своє майно. Одному він дав п'ять талантів, другому два таланти, іншому ж один талант, кожному за його можливостями. І відразу ж виїхав. Той, хто отримав п'ять талантів, використав їх для справи і набув на них ще п'ять талантів. Так само вчинив і той, хто отримав два таланти, набувши на них ще два. Той же, хто отримав один, не побажав трудитися, пішов і закопав його в землю, і сховав срібло господаря свого.

Після довгого часу повернувся господар рабів своїх і вимагав від них звіту. Той, хто отримав п'ять талантів, приніс ще п'ять і підійшов до господаря.

Перший раб: Господарю, п'ять талантів ти дав мені; ось ще п'ять талантів, які я здобув на них.

Господар: Гаразд, добрий і вірний рабе! У малому ти був вірним, над великим тебе поставлю; увійди в радість господаря свого.

Автор: Підійшов також і той, хто отримав два таланти.

Другий раб: Господарю, два таланти дав ти мені; ось інші два таланти, що я здобув на них.

Господар: Гаразд, добрий і вірний рабе! У малому ти був вірним, над великим тебе поставлю; увійди в радість господаря свого.

Автор: Підійшов і той, хто отримав один талант, і сказав:

Третій раб: Господарю! Я знав тебе, жорстоку людину, що ти жнеш, де не сів, і збираєш, де не розсипав, і, побоявшись, пішов і заховав талант твій у землю. Ось тобі твоє.

Господар: Лукавий рабе і лінивий! Ти знав, що я жну, де не сів, і збираю, де не розсипав; тоді треба було тобі віддати срібло моє купцям, і я, прийшовши, одержав би моє з прибутком. Отже, візьміть у нього талант (*звертається до слуг*) і дайте тому, хто має десять талантів. Бо кожному, хто має, дасться і примножиться; а в того, хто не має, відніметься й те, що має. А негідного раба викиньте у пітьму непроглядну; там буде плач і скрегіт зубів.

Зайшовши за посиланням, перегляньте відео щодо притчі про таланти:

<https://www.youtube.com/watch?v=UgYM-goT5I8>

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Хто зображений у притчі в образі господаря?
2. Що зробили з отриманими талантами перші два раби?
3. Як розпорядився своїм талантом третій раб? Що заважало третьому слугі примножити талант, даний господарем?
4. Що означає «закопати свій талант у землю»?
5. Як ми повинні ставитись до талантів, які дав нам Бог?

6. Що краще: визнати свою провину чи виправдовуватись?

7. Чи несе людина відповідальність за свій талант, який їй дається від Бога?

Запам'ятайте!

Різна кількість талантів означає, що всі люди отримують від Господа різні дари. Бог знає, скільки потрібно дати кожному за його здібностями, тому й отримують всі хто більше, хто менше.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Як примножувати власні здібності й таланти?

Кожен із вас талановитий і дуже цінний для Бога, сім'ї, батьків. Для того, щоб розвивати свої таланти, важливо спочатку їх розгледіти, виявити. Розпізнати важливо для того, щоби правильно обрати майбутню професію.

Найкраще побачити ваші таланти можуть батьки. Саме вони, згідно зі спостереженнями педагога К. Ушинського, знають і помічають, до чого здібні їхні діти.

Григорій Сковорода наголошує, що вагомою складовою щастя людини є улюблена справа, коли ми обираємо професію згідно свого покликання. Він це називав «сродною працею», тобто даною від народження.

Для людини недостатньо мати таланти. Для їх розвитку потрібні ще певні чесноти – наполегливість, відповідальність, любов, смирення.

1. Навіщо людині розпізнавати свої таланти?

2. Які чинники важливі для розвитку талантів?

Гордість України

Руслана Лижичко – відома українська співачка.

Богдан Ступка – видатний український актор театру і кіно.

Віталій і Володимир Клички – українські боксери, чемпіони світу з боксу у важкій вазі.

Моральний практикум

1. Робота в групах. Опрацюйте інформацію із мережі «Інтернет» і підготуйте повідомлення про труднощі, які довелось пережити цим відомим людям на шляху розвитку їхніх талантів.

2. «Експеримент 1».

З якими чеснотами у вас асоціюються кольорові повітряні кульки?

Експеримент 1

Прив'яжіть до кульки вантаж, підніміть кульку рукою і відпустіть. Кулька опуститься донизу.

Як вантаж опускає кульки на підлогу, так і лінощі, безвідповідальність (гріхи) тягнуть людину донизу.

Експеримент 2

Відв'яжіть кульку від вантажу. Вона підніметься вгору.

Кульки, що піднімаються вгору, символізують піднесення людини, яка розвиває християнські чесноти і таланти.

3. «Експеримент 2».

За допомогою образних порівнянь, символів ми переконуємось, чому важливо правильно використовувати свій час і розвивати свої таланти

Банка символізує час нашого життя.

Кульки – наші таланти.

Пісок – розваги, відпочинок.

Банка з піском – це образ людини, яка весь свій час витрачає на розваги. У неї вже не можна насипати кульки. Тобто людині, яка нераціонально використовує час – бракує його на речі корисні, на розвиток своїх талантів.

У порожню банку насипаємо кольорові кульки – це образ людини, яка насамперед використовує свій час на розвиток власних талантів. Банка з кульками повна, але в ній є ще місце для піску. Це значить, що людина, котра постійно працює, розвивається, обов'язково матиме час і можливість для розваг і відпочинку.

Отже, час дається нам для важливих речей – для розвитку себе, своїх талантів. Тому його потрібно цінувати й правильно використовувати.

4. Робота в парах. Закінчіть українське прислів'я:

Праця лікує, а

Без діла

Коріння праці гірке,

Бджола мала, але й... .

Хвальби повні торби, а

Зароблена копійка краща

Матеріал для довідок: *а лінь марнує, за крадений карбованець, а вони порожні, а плоди солодкі, слабіє сила, та працює.*

5. Робота в трійках. Поясніть зміст фразеологізмів.

«Талант – це крапля здібностей і море праці» (Г. Тютюнник).

«Талант – це розвиток природних схильностей» (О. Бальзак).

«Про свої здібності людина може дізнатися, тільки спробувавши їх» (Л. Сенека).

«Багато людей пропливають життя, як корабель морем,-- хвилі були великі, а сліду не лишилося» (О. Духнович).

Пам'ятка «Як зберегти та примножити свої таланти»

1. Потрібно пам'ятати, що таланти й здібності даровані Богом. Щоденно потрібно в молитві просити в Бога допомоги розвинути їх й дякувати Йому за це.
2. Свій талант постійно потрібно підтримувати наполегливою працею. Необхідно ходити на гуртки замість того, щоб постійно грати в комп'ютерні ігри.
3. Коли таланти не використовуються і не примножуються, вони можуть бути відібрані, як у лінивого раба у притчі.
4. Свої здібності і таланти потрібно використовувати в ім'я Бога і ближнього.

Життєві історії

Зайдіть за посиланням або скануйте QR-код

<https://www.youtube.com/watch?v=KBP8n47hywY>

Познайомтесь з Ніком Вуйчишем - людиною з обмеженими фізичними можливостями, який не скорився долі, а розкрив в собі таланти і знайшов себе в житті.

У сьогоднішній непростий час кожній людині потрібен живий приклад стійкості та правильного ставлення до негараздів. Ніка вважали приреченим на страждання. Однак він навчився не тільки собі давати раду в усьому, а й допомагати жити й знаходити дорогу до Бога мільйонам людей.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

Що найбільше вразило вас у цій історії?

*Ярослав Карпук, 13 років, Волинська область, Стара
Вижівка, своїм співом прославляє Україну, свою родину.*

<https://www.youtube.com/watch?v=6dMV-XS6Hio>

Маріупольська школярка винайшла революційний метод утилізації пластику. Чотирнадцятирічна Катерина Малкіна стала срібним призером Всесвітньої олімпіади з екології в Нідерландах. Школярка Маріупольського технічного ліцею запропонувала революційний метод утилізації пластикових відходів за допомогою личинок жуків. Цей метод дасть змогу зробити світ чистішим. За дев'ять місяців 20 личинок можуть з'їсти один пакет.

<https://www.youtube.com/watch?v=qC3KxMiCrR0>

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Які риси допомогли Ярославу і Катерині розвивати свої таланти?

Людина, яка усвідомлює свій талант, розуміє, скільки потрібно ще працювати. Розвиваючи одну здібність, вона дає поштовх для інших. Талант, закопаний у землю, – це наші нахили, які ми залишили без уваги. На прикладі цих відомих дітей бачимо, що для удосконалення потрібна велика праця й наполегливість. Пам'ятаймо, що розвивати Божі дари ми повинні для того, щоби бути щасливими і дарувати такі ж відчуття іншим.

Запам'ятайте!

Виплекані здібності і таланти людей дають можливість їм не тільки самим відчувати красу успіху, а своїми досягненнями приносити велику користь суспільству.

Підсумуємо

Перевірте себе, виконайте тест.

1. Талант – це:

- а) вміння розважатися;
- б) особливі здібності людини;
- в) дар для обраних.

2. Слово «талант» у біблійні часи мало значення:

- а) грошова одиниця;
- б) винагорода за працю;
- в) танець.

3. Вислів «закопати талант у землю» означає:

- а) не розвивати свої здібності;
- б) виявляти заощадливість і далекоглядність;
- в) пробачати образи.

4. Перші два раби із даними їм талантами вирішили:

- а) зберегти;
- б) подарувати;
- в) примножити.

5. Господар третього раба назвав:

- а) «рабе достойний»;
- б) «рабе лукавий і лінивий»;
- в) «рабе добрий і вірний».

6. Своїми здібностями не можна хизуватися через те, щоби:

- а) не впасти у гріх гордині;
- б) не спонукати інших до заздрості;
- в) не стати лінивими.

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

– **я дізнався/дізналась...**

- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Підготуйте усне повідомлення: «Кого з великих людей я вважаю талановитим. Яку користь приніс їхній талант людям?».
2. Візьміть інтерв'ю в своїх родичів на тему: «Талановиті люди в нашому роді».
3. Підготуйте проєкт на тему: «Всякий талант, принесений на службу іншим людям, не залишається непоміченим».
6. Подивіться відео разом із сім'єю, родиною:

<https://www.youtube.com/watch?v=7wuz-u9rqa0>

ТЕМА 10

ПОСЛУХ І НЕПОСЛУХ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

*Прочитайте слова, що приховані у хмаринці.
Спробуйте пояснити їх значення.
Чи важливі ці поняття для нас сьогодні?
Де і як у житті ми їх застосовуємо?
Хто зображений на хмаринці?
Чому він засмучений?
Що може відчувати хлопчик?
Чи може непослух привести до таких наслідків?
Що відчуваєте ви, коли вас картають за непослух?*

Золотий вірш уроку:

«Послух кращий від жертви, і покора краще туків баранів»
(1 Сам. 15:22).

*Тук (біблійний старозавітний термін) – баранячий жир, що не обріс м'ясом;
використовувався лише для жертвоприношення.*

*Як ви розумієте зміст цієї біблійної цитати?
Прокоментуйте свою відповідь.*

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке послух та непослух?
2. Як вони впливають на життя людини?
3. Чому послух важливіший від слухання?
4. Як виявляти послух і чи завжди це треба робити?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Що означають ці слова?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Божий Промисел (Божий Промисл) – це дія Бога, спрямована до найбільшого блага творіння, людини й людства загалом; *невпинна дія Всемогутності, Премудрості й Благості Божої, якими Бог зберігає буття й сили тварі, направляючи їх до благих цілей, всякому добру допомагає, а виникле через віддалення від добра зло карає або виправляє й звертає до добрих наслідків.*

Послух – слухняне виконання чийх-небудь наказів, розпоряджень, побажань, підкорення чийсь волі.

Слухняність – готовність виконувати прохання, не суперечити старшим, бути покірним.

Чемність – вияв ввічливості, уважності, люб'язності до людей.

Покора – шаноблива підлеглість.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Слухання й послух

Людина від Бога отримала великий дар – слух, завдяки чому ми можемо милуватися розмаїттям звуків навколишнього світу, пізнавати довкілля,

почуватися його частинкою. Слухання – важлива складова спілкування. Але щоб сприйняти інформацію, зрозуміти співрозмовника, висловити свою думку щодо почутого, необхідно навчитися слухати уважно. Це допоможе зрозуміти почуття людини, мету спілкування. Наслідком слухання є послух.

Послух – християнська чеснота, протилежна егоїзму. Вона допомагає нам навчитися прислухатися до думки ближнього, виконувати його прохання. Та послух – це не бездумне виконання наказів, а осмислене рішення, яке не завдасть нікому шкоди.

Інколи можна потрапити в ситуацію, коли хтось із друзів, близьких чи знайомих людей спонукає до гріха або під час воєнних дій віддаються злочинні накази... Чи варто тоді виявляти послух? Жоден послух не звільняє людину від обов'язку думати, критично мислити та приймати рішення, що не перечать закону.

Ця чеснота дає нам можливість почути глибоко в душі Божий промисел та підкоритися йому, протиставляючи своїм особистим бажанням.

Усі праведні люди в історії Спасіння слухали Бога й виявляли послух. Авраам був готовий пожертвувати своїм єдиним сином, виявляючи послух Господу.

Мойсей послухав Бога й пішов визволяти вибраний народ. Пророки казали: «Говори, Господи, твій слуга слухає», – і виконували Божі накази. Повнота послуху Богородиці виявляється у згоді стати матір'ю Божого Сина... Ісус Христос власним життям показав нам найкращий приклад послуху. Він нічого не робив без дозволу Небесного Отця. Навіть на смерть Він пішов, бо на те була Божа воля.

Тому й нам треба навчитися виявляти послух в межах навчання, своєї роботи, служіння, сім'ї, але при цьому слід розуміти, що наш світ недосконалий,

тому всі накази краще звіряти зі Словом Божим і лише тоді приймати рішення щодо їх виконання.

Святий Василій Великий зазначав, що християнський послух необхідний «не лише задля дисципліни, а задля гармонії, яка діє в тілі. Треба слухатися так, як голодна дитина радо виконує прохання матері, яка кличе її до столу».

Саме такий послух ми мали б прагнути виховати в собі.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чим відрізняється слухання від послуху?
2. За яких умов не варто виконувати прохання інших?
3. Хто з біблійних героїв виявляв послух Господу?
4. Наведіть приклади послуху в сучасному світі.
5. У якій сфері життя слухняність є особливо

важливою?

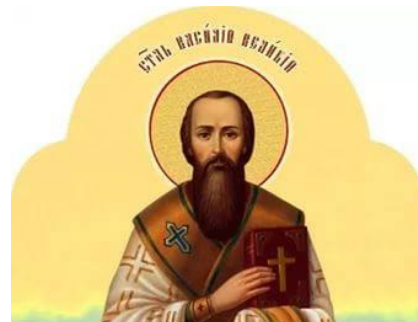
6. Чи завжди ви прислухаєтеся до порад батьків, родичів, наставників? Чому?

Відомі богослови про послух

«Покора – мати всіх благ... Це ознака великої сили. Щоб бути покірним, треба мати благородну, мужню і високу душу» (Іван Золотоустий)

«Непослух є корінням багатьох великих бід... Доки треба слухатися, щоб подобатися Богові? Апостол Павло нагадує нам, що Ісус Христос «став слухняним аж до смерті, смерті ж хресної» (за св. Василієм Великим)

«Святий послух – визнання віри, без якої не побачимо Господа Бога...»
(за св. Іваном Ліствичником)

Що про послух та покору ви дізналися з думок святих отців Церкви?

Біблійна притча

Притча про слухняного та неслухняного сина (Мт.21:28-32)

Цю притчу Ісус Христос розповів наступного дня після свого урочистого в'їзду в Єрусалим. Коли вкотре між Ісусом Христом та фарисеями виникла суперечка, Він звернувся до них наступними словами:

– Як вам здається? Один чоловік мав двох синів. Звернувшись до першого, він мовив: «Піди, дитино, нині працювати у винограднику». Той озвався: «Піду, Господи», – і не пішов. Звернувся до другого батько, сказавши так само.

А цей відповів: «Не хочу». Але потім, розкаявшись, пішов. Котрий з двох учинив волю батька?

– Останній, – відповіли.

Тоді Ісус їм:

– Істинно кажу вам, що митарі й блудниці вас випереджують у Царстві Божім. Прийшов-бо був до вас Іван дорогою правди, та ви не повірили йому; митарі й блудниці повірили, а ви, бачивши це, навіть потім не розкаялися, щоб повірити йому.

1. Чому притча називається про слухняного і неслухняного сина, а не про двох синів?
2. Кого стосувалася розказана Ісусом Христом біблійна історія?

Текст-пояснення

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Притча про двох синів нагадує притчу про блудного сина. Знову читаємо про батька та двох синів, які протиставляються один одному: один обіцяв вийти на роботу у виноградник і не вийшов, а інший відмовився піти, але потім передумав і все ж таки пішов. Тут маються на увазі дві конкретні групи людей: первосвященники й старійшини, що підійшли до Ісуса, та митарі й блудниці, яких Він згадує. Перша група людей – це релігійні провідники, які остаточно відкинули Ісуса Христа. У другій групі йдеться про грішників, що розкаялися.

Про що ще ця притча? Про неосязну Божу любов до людини. Батько не нав'язує синам своєї волі, залишає вибір за ними. Ставиться до своїх дітей з великою ніжністю й любов'ю, називаючи дорослих синів словом «дитино». Син, який спочатку відмовився допомагати, починає відчувати жаль через свій вчинок, приймає рішення виконати прохання отця й наворачтається. Ці його дії є прикладом для нас, грішних людей. Коли вчинимо щось недобре, маємо прислухатися до свого сумління, збудити в собі жаль і виправити ситуацію, що склалася. Для навернення замало лише слів. Необхідні ще почуття і вчинки. Це те, що у Святому Письмі називається «наверненням серця».

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому Ісус звернувся до книжників та фарисеїв словами саме цієї притчі?
2. Чи траплялося вам бути схожими на одного з синів батька із притчі?
3. Чого притча про слухняного і неслухняного сина навчає вас?

Визначте алегорію у притчі. Встановіть відповідність

Працювати у винограднику	1	А	грішник, що навернувся
Батько	2	Б	чинити добрі діла на славу Божу
Син, що змінив свою думку	3	В	формальний християнин
Син, що не дотримав свого слова	4	Г	Господь Бог

Довідка:

Формальний* – той, що дотримується лише форми, не вникаючи, не заглиблюючись у суть чого-небудь.

Повчальна історія

Перепрошення

На війні мати втратила сина. Їй повідомили про це офіційним військовим листом. Він загинув на передовій як герой. Мати не знаходила собі місця. Молилася:

– Якби я могла знову його побачити,
бодай на п'ять хвилин...

І ангел відповів на її молитву:

– Гаразд. Матимеш лише п'ять хвилин. Побачиш його. Серед тридцяти років, які він прожив, ти можеш вибрати вік, у котрому хочеш його побачити.

Мати задумалась.

– Хочеш побачити його воїном, котрий гине героїчно в бою? Чи у момент, коли виходить на шкільну сцену, щоб отримати грамоту?

Погляд матері посвітлішав.

– А, може, хочеш побачити його немовлям у твоїх обіймах? – вів далі ангел.

Мати не поспішаючи відповіла:

– Ні. Я хочу побачити його у той момент, коли біг до мене садом, щоб попросити вибачення за свої пустощі. Був таким малим і так щиро просив пробачення зі сльозами на очах. А яким був щасливим, коли зрозумів, що не тримаю на нього образи.

За Е.В. Лукасом

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому матір обрала момент зустрічі у саду?
2. Що про сина вона запам'ятала на все життя?
3. Чи завжди батьківські серця сповнені любов'ю до своїх дітей?
4. Як часто ви перепрошуєте своїх рідних за пустощі та непослух?
5. Чому необхідно вибачатися?

«Експеримент»

Дуже часто непослух пов'язаний з необдуманим, необачним, образливим словом.

Перегляньте експеримент, скориставшись QR-кодом, та зробіть висновок про те, яку роль відіграють слова у нашому житті.

Моральний практикум

1. Відновіть золотий вірш, вставивши потрібні слова. Поясніть його зміст

«Послух _____ від жертви, і _____ краще туків баранів»

слухняність

кращий

покора

ліпший

2. Прочитайте листи-перепрошення біблійних героїв. Визначте притчу та адресанта, встановивши відповідність. Скористайтесь QR- кодом:

– *Складіть свій лист-перепрошення близькій людині.*

3. Розгляньте мем та прокоментуйте його.

- Що означає слухати Бога?
- Наведіть приклади із життя, що ілюструють послух Господу.
- Як части ви слухаєте Бога? Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Створіть власні мему до теми про послух та непослух, доповнивши світлини міркуваннями.

5. Робота в парах

Згадайте й наведіть приклади вивчених притч про непослух.

Підводимо підсумки

Сьогодні на уроці ...

– **я дізнався/дізналась...**

– зрозумів/зрозуміла, що ...

– навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Візьміть інтерв'ю в рідних, запитавши їх про те, як послух/непослух у дитинстві вплинув на їхнє майбутнє життя.
2. Підготуйте проєкт «Наслідки слухняної й неслухняної поведінки на дорозі/у лікарні/у школі/у війську».
3. Створіть інтелектуальну карту за змістом інформаційного тексту й афоризмів святих отців Церкви.
4. Підготуйте повідомлення про неординарні випадки в житті, коли величезну роль відіграли послух/непослух.

ТЕМА 11

ПОВАГА ДО ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА РАДОСТІ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Уважно розгляньте хмаринку слів і прочитайте слова, які на ній вміщені.

Чи всі вони вам відомі?

Висловіть припущення, про що йтиме мова на уроці.

Золотий вірш уроку:

«Любіть один одного братньою любов'ю. Пошаною один одного випереджайте»

(Рим.12:10)

«Це Я вам говорив, щоб радість Моя була в вас, і щоб повна була ваша радість!»

(Ів. 15:11)

Які настанови проголошуються у біблійних цитатах?

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке повага до людини?
2. Кого ми маємо поважати?
3. Як маємо ставитися один до одного?
4. Що таке християнська радість?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Що означають ці слова?

Запам'ятайте значення цих слів.

Ключові слова:

Повага – почуття пошани, прихильне ставлення до ближнього, що ґрунтується на визнанні вищості іншого, його гідності.

Пошана – почуття поваги, що ґрунтується на визнанні великих чеснот або позитивних якостей, шана до Бога.

Цінність – будь-яке матеріальне або ідеальне явище, яке має значення для людини чи суспільства, заради якого вона діє, витрачає сили, час, гроші, здоров'я тощо, заради якого вона живе.

Толерантність, терплячість - це повага до свободи іншої людини, її поглядів, думок, поведінки.

Пастир – пастух, це той, хто доглядає овець;

Грішник/грішниця – людина, яка чинить гріх.

Праведник/праведниця – це людина, яка суворо дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії.

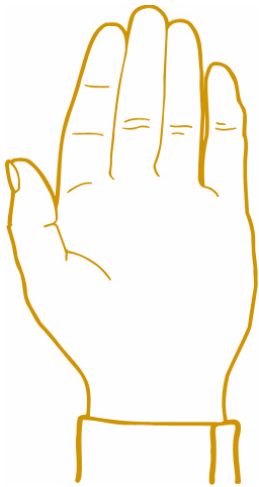
Драхма – срібна монета в Стародавній Греції.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Ми часто чуємо й самі промовляємо словосполучення: «май повагу», «має бути повага», «поважати думку інших», «поважай старших». Яке ж значення ми вкладаємо в слово «повага»?

Повага до людей виявляється у справедливому й милосердному ставленні один до одного.

Повага – це ...

- ознака вихованості;
- шанобливе ставлення до ближнього
- толерантне ставлення один до одного;
- вміння вислухати;
- вміння шанувати старість;
- визнання гідності й честі людини;
- шанування пам'яті героїв.

Суспільство часто поділяє людей на тих, які гідні поваги та почесей, і тих, які їх не заслуговують, тобто ділить людей на своїх та чужих. Натомість християнська спільнота завжди вбачала своє призначення в прилученні до дороги віри та добра якомога більше «чужих», простягаючи їм руку приязні та допомоги, навертаючи їх до Бога.

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

1. На чому ґрунтується повага, чому вона виникає?
2. Що є основою нашої поваги до ближнього?
3. Чому християнська спільнота не відвертається від «чужих»?

Біблійна історія

**Притча про загублену вівцю
(Мт. 18, 1-4, 12-14; Лк. 15:1-7).**

! Прочитайте біблійну історію і розкажіть, кого символізує загублена вівця?

Підійшли до Ісуса Христа тоді Його учні, питаючи:

- Хто найбільший у Царстві Небеснім?

Він же дитину покликав, і поставив її серед них, та й сказав: «По правді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, - не ввійдете в Царство Небесне! Отже, хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім».

«...Коли має який чоловік сто овець, - продовжував Ісус, - а одна з них заблудить, то чи він не покине

дев'ятдесятьох і дев'ятьох у горах, і не піде шукати заблудлої? І коли пощастить відшукати її, поправді кажу вам, що радіє за неї він більше, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох незаблудлих. Так волі нема Отця вашого, що на небі, щоб загинув один із цих малих».

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Хто, на думку Ісуса Христа, найбільший у Царстві Небеснім? Чому?
2. Як ви думаєте, чому вівця відійшла від стада й заблукала?
3. Що могло трапитися з нею без Пастиря? На які небезпеки вона себе наражає?
4. Чому Пастир починає пошуки овечки?
5. Чи вчинок заблуканої овечки викликає почуття поваги?
6. Які почуття наповнюють серце того, кому пощастило знайти вівцю?
7. Чому пастух залишив 99 овець і не переживає за них?

Історична довідка

Пастух у ті часи вважався символом доброти й дбайливості, адже ніс відповідальність за добро цілої родини, громади людей, які довірили йому свою дрібну живність.

За часів земного життя Ісуса Христа в Палестині було багато овець і вівчарство належало до головних занять південних народів. Пастухи, які були твого віку або не набагато старшими, відповідаючи за отару, знали кожну

овечку по імені, знали, як вона виглядає, який у неї голос, пильнували, щоб кожна овечка мала їжу та воду і була захищена від злодіїв та вовків.

Пастухи гнали отари у віддалені місцевості через брак великої кількості паші і нерідко ночували біля своїх овець. Зрозуміло, що вівці в таких умовах, часто губилися, їх викрадали інші пастухи, або ж роздирали хижаки, вовки. Оскільки пастух ніс відповідальність за довірену йому отару перед багатьма власниками, то загубити бодай одну було великим нещастям для самого пастуха. Тому, коли так траплялося, він залишав ціле стадо і вирушав на пошуки.

Моральний практикум

1. Вправа «Логічні пари».

Розгадайте ребуси та анаграми – встановіть символи притчі та їх алегоричні образи. Утворіть логічні пари.

2. Вправа «Так - ні»

Повага проявляється....

- ✓ Коли дякуємо батькам за життя.
- ✓ Коли допомагаємо стареньким купити хліба.
- ✓ У списуванні домашнього завдання.
- ✓ Коли поступаємося місцем старшій людині.
- ✓ У волонтерстві.
- ✓ У захисті слабшого.
- ✓ У нищенні природи.
- ✓ У допомозі.
- ✓ У підвищеній розмові до ближнього.
- ✓ У служінні ближнім.
- ✓ У наклепі.
- ✓ У насмішці з чужого горя.
- ✓ У любові до батьківщини.
- ✓ У грубіянстві.
- ✓ У піклуванні про слабших.
- ✓ У вживанні непристойних слів.
- ✓ У шануванні захисників.
- ✓ Коли не слухаємо батьків, вчителів.
- ✓ У допомозі людям похилого віку.

Запам'ятайте!

- Ми всі важливі та цінні для Господа; і коли ми відходимо від Нього, грішимо, Господь докладає зусиль, щоб повернути нас у Свою присутність.

- Бог хоче, щоб кожна грішна душа навернулася на праведний шлях. Він не просто чекає, але шукає й знаходить, добивається, щоби грішник покався й став праведною людиною.

Повчальна історія

Притча про цвяхи

Жив собі хлопчик із жадливим характером. Якось батько дав йому мішок із цвяхами й велів по одному забивати їх у паркан щоразу, коли хлопчик втратить терпець і з кимось посвариться. У перший день хлопчик забив 37 цвяхів. Згодом він навчився володіти собою, і кількість цвяхів щодня зменшувалася. Хлопчик зрозумів, що легше навчитися опановувати себе, ніж забивати цвяхи. Нарешті настав день, коли він не забив жодного цвяха. Син підійшов до батька й сказав йому про це.

Тоді батько велів синові витягати із паркана по одному цвяху тими днями, коли він не втратить самоконтролю, і ні з ким не посвариться. Минали дні, і згодом син зміг сказати батькові, що у паркані не залишилося жодного цвяха. Батько підвів сина до паркана і сказав: «Ти добре поводишся, але подивися, скільки дірок залишилося... Паркан ніколи не буде таким, як колись».

Коли ви з кимось сваритесь і говорите щось неприємне, ви залишаєте по собі такі ж рани, як ці дірки від цвяхів. І рани залишаються, попри те, скільки разів потім ви попросите пробачення. Словесні рани завдають такого ж болю, як і фізичні.

Не залишайте на своєму шляху цих дірок. Не забивайте цвяхи ворожнечі, непорозуміння і жорстокості в душі людей. Будьте толерантними!

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Усі люди хочуть, щоб у їхньому житті було більше радості. Як стверджують словники, радість – це «почуття задоволення, утіха, приємність».

Ми радіємо, коли отримали добру оцінку в школі чи гарний подарунок на день народження, коли перемогли на змаганнях або конкурсах, коли придбали річ, про яку давно мріяли: велосипед, телевізор, комп'ютер, мобільний телефон, коли нам посміхнулася красива дівчинка або стрункий хлопчина допоміг нести портфель.

Але ми радіємо й тоді, коли посміхнулися зустрічному, коли допомогли однокласникові розв'язати задачу, а батькам – упорядкувати грядки на дачі, коли зробили гарний подарунок товаришеві чи подрузі, коли висповідалися у своїх гріхах священникові й помолилися Господу.

Радість не буває малою або великою. Коли виступили на концерті, нам однаково було важливо, що ні разу не забулися слів, що прочитали вірш виразно й артистично, що були одягнені в новеньку сукню чи костюм, які вам дуже пасували, що глядачі із вдячністю аплодували вам. Одному великою радістю є перемога у шкільних змаганнях з легкої атлетики, іншому ж – те, що прийшов до фінішу не останнім.

Пригадаймо й іншу ситуацію: коли наш щоденник прикрасила чергова „12-ка” або нам вдалося змайструвати якусь річ, чи не поспішаємо з радісною новиною до батьків чи друга.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Від чого найчастіше радієш?
2. Чи відчуваєш потребу поділитися радістю з іншими?

Біблійна історія

Притча про загублену драхму

(Лк. 15:8-10)

Чи знайдеться жінка, що має десять драхм, коли згубить драхму одну, не засвічує світла, і не мете хати, і не шукає уважно, аж поки не знайде?

А знайшовши, кличе приятельок та сусідок та каже: “Радійте зо мною, бо знайшла я загублену драхму!”

Так само, кажу вам, радість буває в Божих Ангелів за одного грішника, який кається.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Що символізує драхма?
2. Чого вчить нас ця притча?
3. Чому в притчі людина порівнюється з дрібною монетою?
4. У чому полягає християнська радість?

Історична довідка

Драхма, про яку розповідається у цій притчі - це грецька срібна монета. Втратити таку монету в селянській хаті в Палестині було легко, а пошук її міг зайняти багато часу. У будинках було темно, тому що в них було всього одне невелике кругле віконце діаметром близько 45 сантиметрів.

Глинобитна долівка заслана сухим очеретом, і шукати монету на такій підлозі було майже те ж саме, що шукати голку в копиці сіна. Для цього жінка підмітала підлогу в будинку в надії, що вона побачить, як блисне монета при русі або вона почує її дзвін.

Дві причини могли спонукати жінку так завзято шукати:

1) крайня потреба (звичайно, монета номіналом в одну драхму в наші дні не була б особливою цінністю, однак у Палестині часів Ісуса це було більше, ніж денний заробіток працівника; можливо, жінка саме тому так старанно шукала цю монету, що в іншому випадку її родині не буде що їсти);
2) заміжні жінки носили головний убір з десяти срібних монет, з'єднаних між собою срібним ланцюжком (найчастіше дівчина економила роками, щоб зібрати ці десять монет для головного убору, який ціною майже дорівнював шлюбній каблучці: це була настільки невід'ємна частина одягу жінки, що його навіть не могли забрати у неї для сплати боргів; можливо ця жінка втратила саме одну з цих монет, і тому так старанно шукала її).

У будь-якому випадку, легко уявити собі радість цієї жінки, коли вона побачила блиск втраченої монети, і коли знову тримала її в руці.

Так само Бог радіє за кожного із нас, коли Він знаходить тих, хто відійшов, а коли повернувся - то ціле небо разом з Всевишнім радіє. Радіють усі християни,

як приятельки і сусідки жінки, яка відшукала загублену драхму. Радіймо і ми, що Господь нас відшукав, що ми знову стали Божими дітьми.

Повчальна історія

Коло радості

Одного дня селянин, який жив неподалік від обителі, підійшов до монастирської брами й енергійно застукав у неї своєю мозолистою рукою. Коли воротар відчинив, чоловік, усміхаючись, показав йому великий

кетяг соковитого винограду:

– Брате-воротарю, – сказав селянин, – знаєте, кому хочу подарувати цей чудовий виноград?

– Може, настоятелеві або комусь із старших отців монастиря?

– Ні. Вам!

– Мені!? – монах з радості аж почервонів. – Хочете дати його саме мені?

– Авжеж! Тому що ви зі мною поводитися як приятель і завжди допомагали мені, хочу, щоб ви поласували цим виноградом.

Монах-воротар поклав виноград на тарілку й поставив її на стіл. Він довго-довго дивився на нього. «Який гарний і смачний!» - подумав монах. Та ось у нього майнула думка: „Чому не занести цей виноград настоятелеві, щоб і його втішити?” Він узяв тарілку з виноградом і поніс до наставнику. Той і справді щиро зрадів. Але пригадав собі, що в монастирі живе старий та хворий монах, і подумав: „Занесу йому цей виноград. Нехай він хоч трохи потішиться”. І кетяг винограду потрапив до келії хворого монаха. Але надовго він там не затримався. Хворий подумав, що виноград сподобається кухареві, який цілий день працює, і передав гроно йому. Але кухар послав його монахові-паламареві, а той поніс його наймолодшому монахові, котрий вирішив подарувати його іншому монахові. І так від монаха до монаха той виноград знову повернувся до воротаря. Отак замкнулося коло. Коло радості.

Бруно Ферреро

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

- Про кого думав кожен, хто отримав виноград?
- Що відчували монахи, кухар, воротар, коли одержали цей подарунок?

- Чого нас може навчити ця історія? Чи вміємо ми робити добро задля радості інших?

Моральний практикум

1. Вправа «Кола Вена».

За допомогою схеми проведіть порівняльний аналіз притчі про загублену вівцю та притчі про загублену драхму? Що в них є спільне, а що відмінне?

2. Робота в парах. Вправа «Формула радості»

Як же стати духовно розвинутою людиною? Спробуємо скласти «Формулу радості». Виконай завдання за схемою.

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома Завдання за вибором

1. Проект: Дослідити на прикладі своєї сім'ї та інших, відомих тобі, прояви поваги до старшого покоління, до героїв сьогодення.
2. Творче завдання. Проілюструйте моменти радості у вашому житті.
3. Пошукова робота «Народ скаже, як зав'яже». Знайдіть українські народні прислів'я про радість та виготовіть буклет.

Для допитливих!

1. Перегляньте пісочну анімацію: притча про загублену вівцю. Порівняйте відеосюжет із біблійним текстом.

Скористайтесь QR-кодом або перейдіть за посиланням:

https://www.youtube.com/watch?v=mLEp1hvw_NA

ТЕМА 12

СПІВЧУТТЯ І МИЛОСЕРДЯ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Які слова розміщені на хмаринці, чи пов'язані вони з темою?

Чи всі слова з хмаринки вам відомі?

Звідки ви довідалися про значення цих слів?

Золотий вірш уроку:

«Блаженні милостиві, бо вони помиловані будуть»

(Мт. 5:7).

Поміркуйте, про що йдеться в золотому вірші.

Хто такі блаженні?

Що обіцяє їм Ісус Христос за те, що вони проявлятимуть милосердя?

На уроці дізнаєтесь:

1. Про співчуття й милосердя як духовно-моральні цінності та прояви моральної поведінки.
2. Євангельська притча про милосердного самарянина (Лк. 10:29-37).

3. Духовно-моральний зміст притчі про милосердного самарянина.
4. Хто такий ближній?
5. Як виявляти милосердя й співчуття до людей?
6. Чи можна навчитися милосердю?
7. Милосердя в сучасному світі.

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Що означають ці слова?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Милосердя — почуття, завдяки якому людина допомагає іншій не з вигоди, а з внутрішньої душевної потреби.

Милість — вищий прояв милосердя.

Самаряни — жителі міста Самарії, які свого часу вірили, що Єдиному Богу треба поклонятися на горі Хорезим, тому юдеї цуралися спілкуватися з ними, бо самі поклонялися Богові в Єрусалимі.

Співчуття — жаль до ближнього, прагнення підтримати його й допомогти.

Ближній — це те ж саме, що близький, той, хто поруч.

Байдужість — це стан людини, коли вона не виявляє ані найменшого зацікавлення будь-чим, коли до неї не можна «достукатись», коли її серце й душа не реагують.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Що таке милосердя

Милосердя — це милість серця, жалісливість, м'якість, співчуття, ніжність, чуйність, любов до людей. Милосердя — це не слабкість, а сила, тому що воно притаманне людям, які здатні прийти на допомогу. Здатність співчувати, співпереживати, прагнення підтримати людину в горі — це ознака духовної зрілості особистості. Заплакати від власної образи й болю простіше, ніж від чужого. І сльози співчуття до інших — святі.

Милосердя — це діяльне добро, тобто таке, яке виявляється в наших вчинках, це втілення високої любові до ближніх. Як приклад, у християнському

віровченні обов'язком кожної людини визначено такі милосердні справи для тіла: голодного нагодувати; спраглого напоїти; роздягнутого одягнути; подорожнього прийняти й нагодувати; недужого та ув'язненого відвідати; померлого поховати.

Милосердні справи для душі: навернути грішника; дати добру пораду тому хто сумнівається; потішити сумного; зносити терпеливо кривду; прощати щиро образу; молитися за живих і мертвих.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Складіть асоціативний куш до слова «милосердя».

2. Що є ознакою духовної зрілості особистості?

3. Чому милосердя – це діяльне добро?

4. Назвіть справи милосердя щодо тіла/душі людини.

Біблійна притча

Притча про милосердного самарянина

(Лк. 10:25-37)

І підвівсь ось закóнник один, і сказав, Його випробóвуючи: „Учителю, щó робити мені, щоб вічне життя осягну́ти?“ Він же йому відказав: „Щó в Закóні написано, як ти читаєш?“ А той відповів: „Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом“, і свого ближнього, як самого себе“. Він же йому відказав: „Правильно ти відповів. Роби це, — і будеш жити“.

А той бажав сам себе віправдати, та й сказав до Ісуса: „А хто то мій ближній?“

А Ісус промовив: „Один чоловік ішов з Єрусалиму до Єрихóну, і попався розбійникам, що обдерли його, і завдали йому рани, та й утекли, покинувши лéдве живого його́.

Проходив випадком тією дорогою священник один, побачив його, — і проминув.

Так само й левит надійшов на те місце, поглянув, — і теж проминув.

Проходив же *там* якийсь самарянін, та й натра́пив на нього, і, побачивши, змилосéрдився. І він підійшов, і обв'язав йому рани, наливши оливи й вина. Потому його посадив на худóбину власну, і приставив його до гостиниці, та й клопотáвся про нього.

А другого дня, від'їжджавши, вийняв він два динарії, та й дав їх госпóдареві й проказав: „Заопікуйся ним, а як більше що витратиш, — заплачу́ тобі, як верну́ся“.

Котрий же з цих трьох — на думку твою — був ближній тому, хто попався розбійникам?“

А він відказав: „Той, хто вчинив йому мiлiсть“. Ісус же сказав йому: „Иди, — і роби так і ти!“

Щоб краще зрозуміти зміст цієї притчі, ми розглянемо з вами картину «Самарянин допомагає пораненому».

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Кого ви бачите на картині, судячи зі щойно прочитаної та побаченої притчі?
2. Що сталося з подорожнім?
3. Хто перший проходив біля цього чоловіка?
4. Що він зробив, коли коло нього проходив?
5. Що зробив другий, третій?
6. Хто був ближнім пораненому? Чому так думаєте?

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Чим розпочинається сам зміст притчі? «Один чоловік спускався з Єрусалиму до Єрихону...». Між цими двома містами є тисяча метрів різниці висоти над рівнем моря й приблизно 30 км. Суха і безлюдна юдейська пустиня -

чудове місце для нападів. Сьогодні ця дорога є такою ж небезпечною, як і тоді. священник і левит (це помічник священника), мабуть, ішли до храму і, побачивши пораненого, обходять його. Очевидно, вони співчують. Але добре знають Закон, за яким їм заборонено доторкатися до мертвої людини й крові, бо це робило їх нечистими. А для того, щоб очиститися, їм потрібно було перебувати 7 днів у молитві й пості.

Законник, який дуже уважно слухав Ісуса, думав, що обидва вони зробили правильно, хоч і боляче. Христос, натомість, вважає інакше: заради того, щоб урятувати життя людини, варто переступити через приписи.

Самарянин, якого юдеї вважали ворогом, зупиняється й дбає про пораненого. Він не знає й не питає, хто постраждалий. Поміч його безкорислива, щира й конкретна. Крім того, розповідь дає зрозуміти, що ближній – це той, кому потрібна допомога, це будь-яка людина в потребі. Любити ближнього – означає увійти повністю в його обставини, у його життя.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Кого ми з цих трьох людей віднесемо до співчутливих, а кого до милосердних?
2. Яка різниця між співчуттям і милосердям?
3. Ісус був юдеєм, але як приклад поведінки показує самарянина. Чому?
4. Що ж означає любити ближнього?

Моральний практикум

Робота в групах

1. На столі лежать пелюстки з відповідними ділами милосердя. Одна група складе квітку милосердя для душі ближнього; друга – для тіла ближнього, обираючи необхідні пелюстки.
2. Українська усна народна творчість про милосердя. Пояснити народні прислів'я.

I група

Хто бере – наповнює долоні, хто віддає – наповнює серце.

Милостивій людині й Бог подає.

Просить убогий, а подаєш Богу.

II група

Милостиня перед Богом виправдає.

Хто добро творить, тому Бог відплатить.

Роби добро – не кайся, робиш зло – на зло й сподівайся.

3. «Дерево рішень»

I група. Запропонувати справи милосердя, які ви і ваші ровесники можуть зробити для українського народу, для України.

II група. Запропонувати справи милосердя, які ви можете зробити для свого близького оточення.

Повчальна історія

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом

Будинок добрих справ

Жив собі один багач. Якось йому приснилося, що по смерті він потрапив до неба. Святий Петро проводив його по вулиці, забудованій прекрасними будинками. Багач побачив надзвичайної краси дім і запитав:

– Хто в ньому житиме?

– То небесний дім твого слуги.

– Якщо мій слуга має такий дім, то я з радістю подивився б на дім, котрий буде належати мені.

Незабаром вони потрапили на вузьеньку вуличку, на якій були маленькі й скромні будинки.

– От будеш жити у цій хатині, – сказав апостол, показуючи на останній дуже бідний будинок.

– Що!? Я маю мешкати в такій халупі?

– На жаль, для тебе немає нічого кращого, мусиш зрозуміти, що той дім збудований з матеріалів, які ти нам прислав із землі.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Від чого залежить небесний будинок людини?

2. Чи можна навчитися милосердю?

3. Чи треба бути розважливим у милосерді?

4. Чи варто/важко бути милосердним/ милосердною з усіма?

Підводимо підсумки

Сьогодні на уроці ...

я дізнався/дізналась...

зрозумів/зрозуміла, що ...

навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Презентації: «Як Усевишній ставиться до грішників?»; «Байдужість – це...», «Які діла милосердя можуть творити діти?».
2. Інтерв'ю: «Чому людина робить справи милосердя, що вона в той час відчуває?».
3. Робота в парах. Знайти в мережі «Інтернет» висловлювання відомих людей про милосердя, поділитися в класі, проаналізувати зміст.
4. Повідомлення: «Справи милосердя у вашому місті/ селі, на вулиці, де ви мешкаєте».
5. Проєкти: «Дослідити, хто у твоїй сім'ї потребує співчуття й милосердя».
6. Переглянути відео про Матір Терезу. Розповісти про неї батькам.
<https://bit.ly/3YQv86M>

УРОК 13
ЦІННІСТЬ ДОБРИХ СПРАВ.
ПОШИРЕННЯ ДОБРА У СВІТІ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Розгляньте хмаринку слів.

Як слова, що створюють її, пов'язані між собою?

Золотий вірш уроку:

«Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!»

(Мт. 5:48).

До чого закликає нас євангеліст Матей?

Що означає бути досконалим?

Чи важлива досконалість для нас сьогодні?

Як ми можемо її досягти ?

На уроці дізнаєтесь:

1. У чому цінність добрих справ?
2. Як поширюється добро у світі?
3. Хто має dbати про зростання добра?
4. Як поширюється добра сила Божої науки?
5. Яку роль відіграє Церква у поширенні добра?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Що означають ці слова?

Запам'ятайте значення цих слів.

Ключові слова:

Добро – все, що виходить від Бога, благо; те, що позитивно оцінює Бог, є важливим для людського життя, дозволяє людині морально, розумово та духовно жити, зростати, бути щасливою й досягати гармонії й досконалості.

Доброчинність – зроблене добро, корисний учинок.

Волонтер – добровільний помічник; людина, яка цілком безоплатно займається громадською діяльністю, працює в сиротинцях, притулках для неповнолітніх, школах-інтернатах, будинках для людей похилого віку, допомагає війську тощо.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Добро

Добро – категорія етики, якою позитивно оцінюють певну поведінку, явища чи події. Це благо моральне, правильне, стверджувальне, корисне. Воно протистоїть злу, усьому поганому й руйнівному. У людині закладене прагнення добра, краси, справжнього щастя.

Кожен гостро відчуває природне бажання добра, яке б зробило людину щасливою. Стосовно цього святий Августин у своїх «Сповідях» писав:

«Наше серце, Господи, є невгамовним до часу, коли воно знайде відпочинок у Тобі».

Зовнішнє добро непостійне й мінливе залежно від бажання людини. Проте в природі є цілком очевидним існування природного та незмінного добра – досконалості.

Добро моральне стосується лише людини, оскільки поняття моралі для тварин та інших нижчих істот є відсутнім. Лише людина розуміє цю природну правду, що необхідно чинити добро й уникати зла.

Тома Аквінський називав джерелом добра самого Бога. Бог є Добро Необмежене, Нематеріальне й Вічне.

Бог є Абсолютне Добро.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Що називають добром?
2. Коли людина почувається щасливою?
3. Як про це каже Святий Августин?
4. Чому Тома Аквінський називає джерелом добра самого Бога?
5. Що є правдивим щастям для сучасної людини?

Поміркуйте!

... Мама додає до муки дріжджі. Доливає води. Ставить розчину в тепле місце...

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Що збирається робити мама?
2. Чи доводилося тобі коли-небудь спостерігати, як робиться розчина для тіста на пиріжки чи хліб?
3. Що відбуватиметься з тістом?
4. Чому за якийсь час воно почне «витікати» через краї посудини, у якій знаходиться?

Біблійні притчі

Уважно прочитайте євангельські притчі та поясніть важливість розповсюдження добра.

Притча про закваску (Мт. 13:33; Лк. 13:20-21)

Одного разу Ісус Христос розповів таку притчу:

«Царство Небесне подібне до закваски, що її бере жінка і кладе на три міри борошна, аж поки все вкисне».

Притча про зерно гірчиці (Мт. 13:31–32; Мк. 4:30–34)

І додав ще одну: «Царство Боже подібне до гірчичного зернятка, яке чоловік посадив на своєму полі. Воно є найменшою зерниною, але коли пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини, неначе дерево – з такими розлогими гілками, що навіть птахи можуть гніздитися в його вітті».

Це цікаво!

760 гірчичних зерен важать 1 грам. Посаджене гірчичне зерно проростає через 72 години, а вже через два або три дні по тому випускає листя. Рослина виростає заввишки 4-5 і більше метрів.

На гілках полюбляє гніздитися птаство, яке клює ці зерна й любить тінь. Гірчиця подібна до вічнозелених дерев. Її листя не змінює колір і не опадає восени. Кажуть, що аромат гірчичного дерева приваблює овець. Вони люблять лежати під деревом. Коли листя на ніч закривається, вода з нього скапує на шерсть овець і вбиває кліщів, бліх та інших шкідників, що дошкуляють тваринам. Гірнична олія має лікувальні властивості. Під гірчичним деревом нічого не росте та не розводяться комахи.

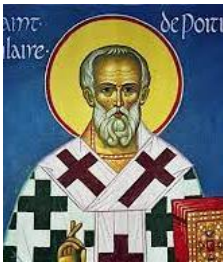
Пізнавальний текст

Яким є Царство Боже?

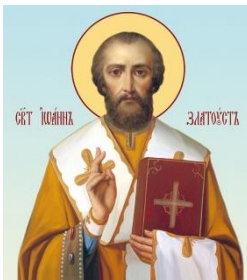
Царство Боже Ісус Христос порівнює з гірчиною зернинкою. Не піщинкою, а саме зернинкою, у якому є життя, що проростає, досягає великих розмірів і щедро плодоносить. Царство Небесне з мізерної насінинки стає

великим деревом християнства, що, як пише Феофан Затворник, «розгорнуло свої віти по усьому світу й стало величнішим і могутнішим славних держав, багато з яких уже розсипалися на порошок. Церква ж Христова понад XX століть стоїть нерушимо ...»

Святитель Іларій Піктавійський говорив, що «Ісус Христос порівняв себе із гірчицним зерном, найгіркішим і найменшим з усього насіння. Сила і властивості якого збільшуються через муки і тяготи. Отже, це зерно ніби насадилося при якомусь іншому посіві, виросло вище усіх злаків і перевищило славу пророків» .

А Іван Золотоустий, розважаючи над притчею про закваску, зазначав: «Властивість закваски така, що вона не сама себе заквашує, а великий заміс, хоч здається малою й незначною. Так і ви ... будьте великі й сильні вірою та ревністю по Богу. Як закваска, що не буває бездіяльною й проявляє властиву їй силу, так і ви піднімайте значно більших до однакової з вами ревності».

Душа людини повинна наповнюватися тільки добрими справами, які розростатимуться, як закваска в діжці. Тому й зростання сили Божого Слова маємо відчувати насамперед у власних душах, працюючи над їх удосконаленням, у спілкуванні з ближніми, допомагаючи їм. Зростанню сили Божого Слова маємо сприяти, примножуючи християнську спільноту.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. У чому суть притчі про зерно гірчиці?
2. Що означає зерно й дерево гірчицне?
3. Як пояснюють притчу про гірчицне зерно Феофан Затворник та Іларій Піктавійський ?
4. З чим доречніше порівняти розчину тіста для хліба – з зерном чи деревом?

5. Чому Іван Золотоустий закликає нас бути великими й сильними? Поясніть його слова.
6. Як можемо сприяти зростанню Божого Слова сьогодні?
7. Що допомагає Слову Божому швидко поширюватися по всій планеті?

Пізнавальний текст

Роль Церкви у поширенні добра у світі

Важливу роль у переданні Радісної Звістки про любов, добро й милосердя, яке несе Господь наш Ісус Христос, відіграє Церква. Церкву не слід розуміти тільки як храм, куди збираємось разом молитися. Це християнська спільнота, священне об'єднання людей, які вірять у Христа Спасителя.

Творення Церкви розпочав Сам Ісус разом зі Своїми учнями – апостолами. Несучи Благу Вість про Його Воскресіння, вони обходили десятки країн і здебільшого прийняли мученицьку смерть, але не зреклися Христової віри, а поширили її не тільки серед єврейського, але й серед інших народів. Їх справу продовжили й продовжують служителі різних християнських церков, завдяки чому кількість прихильників Євангелія неухильно зростає і, за найновішими даними, складає один мільярд сімсот п'ятдесят дев'ять мільйонів чоловік!

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Яку роль у переданні Радісної Звістки про любов відіграє Церква?
2. Чому кількість прихильників Євангелія неухильно зростає?
3. Яку роль у християнізації Русі-України відіграли князі Володимир Великий та Ярослав Мудрий?

Повчальна історія

Прочитайте притчу Василя Сухомлинського, поміркуйте над її змістом.

Щоб ти став кращим

Дідусь з онуком ішли великим лісом. Настав вечір. Подорожні втомилися. Але тут хлопчик побачив у гущавині хатинку. Це була хатинка для подорожніх.

Вони зайшли. Було чисто. На столі лежали хлібина, кілька рибин, стояв глечик із медом. На вікні було відро з водою. Дідусь і внук умилися й сіли вечеряти.

– Хто ж це все поставив на стіл? – питає онук.

– Добрий чоловік, – мовив дідусь.

– Як же це так? – дивується онук. – Залишив нам добрий чоловік їжу, а ми й не знаємо, хто він. Для чого ж він старався?

- Щоб ти став добрішим, - відповів дідусь.

-

Чи правильно вчинив господар дому?

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

1. Що потрібно для того, щоб відчутти зростання сили Божого Слова у власній душі?

2. Як піклування іншого про нас може зробити кращими нас самих, зміцнити нашу віру в Добро, яким є Господь?

Життєва історія

Тримаймося разом, як жовтий і синій

Коли чоловік звільнив з побратимами Бучу, до них підійшло хлоп'ятко, років шести. Спитала дитина в чоловіка, чи є в нього діти. Чоловік відповів, що є доросла доня й маленький онук. І хлопчеченя раптом дістало з кишені курточки

карамельку. Звичайна карамелька, трохи підтала від того, що її довго носили в кишені, з обгорткою, яка прилипла до цукерки. Простягнув цукерку й сказав:

– Це вашому онуку.

Чоловік відмовився:

– Не треба, хай тобі буде.

Але хлопчик вклав цукерку в його долоню:

– Я вже здоровий, мені не треба. Візьміть для онука. Мені більше нічим вам подякувати...

Чоловік казав, що він ту цукерку не обміняв би на всі ордени й медалі, які є у світі.

(за переказом Світлани Перч)

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому захисник, отримавши цукерку від хлопчика з Бучі, сказав, що вона для нього дорожча за всі нагороди.
2. Чи кожна добра справа цінна перед Богом і людьми?
3. Поділіться своїм досвідом добрих справ.

Моральний практикум

1. Перейдіть за QR-кодом або покликанням. Встановіть відповідність.

<https://learningapps.org/display?v=p65abd78t23>

2. Робота в парах

Спробуйте спрогнозувати та розіграти ситуацію, демонструючи зростання Божого Слова у різних умовах:

- у школі;
- під час канікул;
- на дні народження;
- спілкуючись з людьми похилого віку;
- у бібліотеці;
- під час змагань.

3. Розгляньте зображення та поміркуйте над ним.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

- Що зображено на задньому плані полотна?
- Опишіть місце, де відбувається подія.
- Розкажіть про зображене на передньому плані картини.
- Які враження справляє робота автора?
- Які почуття передає?
- Що відчували б ви, якби були учасником цієї події? Чому?
- За яких умов можна було б відчувати радість від такої зустрічі?
- Що для цього треба робити?

4. Розкажіть про цінність добрих справ. Скористайтесь фотоколажем, доповнивши його власними прикладами.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чи може добрих справ бути забагато?
2. Чи всі добрі справи приводять до добрих наслідків (наприклад, академічна доброчесність, списування тощо)?

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Підготуйте короткі повідомлення про життя й діяльність Миколая Чудотворця (папи Івана Павла II або видатних людей різних Церков). Доведіть, що вони послужили справі поширення християнства.
2. Підготуйте мультимедійну презентацію «Роль князя Володимира Великого (Ярослава Мудрого) у християнізації Русі-України».
3. Підготуйте проєкт-дослідження «Поширення Слова Божого через добрі вчинки кожного».
4. Проведіть опитування волонтерів та дізнайтесь, чому вони роблять добрі справи, допомагають іншим?

ТЕМА 14

СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ВИНАГОРОДА

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

*Якою є форма хмаринки слів? На вашу думку, чому саме така?
Прочитайте слова, розміщені на хмаринці. Як вони пов'язані між собою?
Чи всі слова вам зрозумілі?
Висловіть припущення, про що йтиме мова на уроці.*

Золотий вірш уроку:

«Хто вірний в найменшому, - і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому,- і в великому несправедливий»

(Лк. 16:10).

На уроці дізнаєтесь:

1. Зміст понять «справедливість» та «винагорода».
2. Як треба сприймати справедливість?
3. У чому полягає сенс життя християнина?
4. Що таке винагорода?

Скарбничка мудрості

Збагачуємо свій словничок

Прочитайте ключові слова уроку.

Чи знайомі вони вам?

Як ви їх розумієте?

Запам'ятайте значення цих слів.

Ключові слова:

Справедливість – такий порядок людського життя, встановлений Богом, при якому існує відповідальність за вчинки. За добрі вчинки отримуємо нагороду, а за злі вчинки – покарання.

Відповідальність – усвідомлення людиною, що всі її вчинки, слова та думки мають наслідки – добрі чи негативні. Ці наслідки бачить Бог, вони впливають на саму людину й на оточення.

Винагорода – віддяка Бога й ближніх за сумлінну працю, добрі вчинки, дотримання заповідей Божих, яка несе радість і щастя.

Покарання – реакція Бога, держави та батьків на порушення людиною Божих заповідей та суспільних законів. Покарання приносить людині смуток, біль та страждання.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Бог створив людину для щастя. Він дав людям правила щасливого життя – Десять Заповідей Божих. Коли людина старається їх виконувати – отримує нагороду. Коли ж порушуємо Божі Заповіді – гріх карає нас і ми страждаємо. Страждаємо, коли сердимось, лінуємось, заздriamo, ображаємо людей. Бо Заповіді застерігають нас від усього шкідливого, небезпечного.

У суспільстві теж існують різні правила й закони. Порушення правил призводить до страждань – травм, аварій, руйнування. Дотримання законів зберігає життя.

Багато людей травмуються через порушення правил. Дехто потрапив в аварію, бо виїхав на червоне світло світлофора, хтось катався на скейті, проїжджаючи частиною дороги, інший стрибав на батуті без тренера, ще один – вчинив бійку в шкільному коридорі й сам постраждав. Отже, усі травмувалися через порушення правил безпеки.

Існують суспільні закони й моральні, щоб розмежувати добро й зло, щоб кожен отримав винагороду чи покарання відповідно до своїх вчинків.

Суспільні порушення розглядають у суді, де є закон, суддя й підсудний. Бог дав людині моральні закони, які записані в наших серцях. Ми можемо засуджувати чи виправдовувати вчинки інших людей або свої власні. Бог дає винагороду за дотримання духовних законів і допускає покарання за їх порушення.

Чому ми мусимо бути справедливими?

Тому, що справедливим є Господь. У Святому Письмі є притча про злих виноградарів, де переконливо доведено, що за всі дії чи бездіяльність люди отримують винагороду чи покарання. З християнської точки зору, ми розуміємо справедливість як дії й вчинки християнина, що збігаються з його обов'язками перед Богом і перед людьми.

Притча про злих виноградарів

(Мв. 21:33-46)

Був якийсь господар дому, який посадив виноградник і обніс його огорожею, викопав у ньому виностік, збудував башту і, віддавши його виноградарям, від'їхав. Коли ж наблизився час плодів, він послав своїх слуг до виноградарів узяти свої плоди. Виноградарі, схопивши слуг його, кого побили, кого вбили, а кого побили камінням. Знову послав він інших слуг, більше, ніж перше; і з ними зробили так само. Наостанок послав він до них свого сина, кажучи: «Посоромляться сина мого». Але виноградарі, побачивши сина, сказали один одному: «Це спадкоємець, ходімо, уб'ємо його й заволодіємо спадщиною його». І схопивши його, вивели геть з виноградника й убили.

Отже, коли прийде господар виноградника, що він зробить з цими виноградарями? Говорять Йому: злочинців цих покарає смертю, а виноградник віддасть іншим виноградарям, які віддаватимуть йому плоди своєчасно.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Що побудував господар у винограднику який посадив?
2. Як вчинили винарі з рабами господаря?
3. Чому вони вбили сина господаря?
4. Яким було рішення господаря щодо жорстоких виноградарів?
5. Чи турбується Бог про свій народ, який зображений в образі виноградника?
6. Якими Господь хоче бачити людей?
7. Як потрібно ставитись до дорученої нам роботи?
8. Чого навчає сучасних людей притча про злих виноградарів?

Наука свідчить

За часів Ісуса Христа майже вся родюча земля належала власникам, які в інших краях, а на їх землях працювали наймані робітники. Народ поважав власників, які переважно були чужинцями за те, що вони не дуже пригноблювали найманих робітників.

Виноградарство часів Ісуса Христа – усім відомий вид сільськогосподарської діяльності. Тому цю притчу було легко запам'ятати.

Моральний практикум

Робота в парах.

1. З'єднайте слова в таблиці і розкрийте алегоричний зміст притчі.

Господар виноградника	народ Божий
виноградник	Бог
огорожа	заповіді Божі, які захищають людей від гріхів
башта	храм
виностік (чавило для вина)	фарисеї, які мали навчати народ, а також кожна людина, яку Бог закликає приносити плоди добрих вчинків
виноградарі	жертovníк
слуги господаря	Ісус Христос
Син господаря	пророки

2. Розгляньте таблицю. Поясніть причинно-наслідкові зв'язки між діями героїв притчі та їх результатами.

Дії господаря винограднику	Результат
1. Насадив виноград, обніс огорожею, побудував точило і башту	Очікував на врожай і прибутки
2. Віддав виноградник виноградарям і сподівався на їх сумлінну працю й прибуток від врожаю	Виноградарі зрадили і не віддали врожаю
3. Декілька разів посилав слуг за доходом від врожаю	Орендаратори били й убивали посланців
4. Послав сина, сподіваючись, що виноградарі посоромляться і сплатять борги	Винарі зголосилися вбити сина господаря, щоб оволодіти його спадщиною. І вчинили так
5. Прибуде сам	Винарів покарає смертю, а виноградник віддасть іншим

Запам'ятайте!

Притча про виноградарів навчає бути вірним, відповідальним, справедливим до Бога і людей. За це Бог щедро винагородить. Вибір між добром і злом неодмінно супроводжується в житті винагородою чи покаранням. До речі, похвала є маленькою нагородою людині, а критичне зауваження як маленьке покарання.

Повчальна історія

Прочитайте літературну казку, поміркуйте над її змістом.

Мухомор

Виріс під сосною гриб Мухомор. Побачив він одного разу своє відображення в крапельці роси – і запишався: «До чого ж я гарний!»

І став цей хвалько над іншими грибами насміхатися та жартувати:

– Гей, рижики! Сховайте свої руді носи!

А рижики відповідають:

– Ми хоч і руді, та смачні!

– Чому це, ви підберезники під ялинками не ростете? – не вгавав Мухомор.

– Нам і під березами рости добре! – відповідають підберезники.

– Послухайте, опеньки! Де ви свої капелюшки загубили? – питав Мухомор із насмішкою.

А опеньки у відповідь:

– Не біда, що у нас капелюшків немає. А сам ти кому потрібний разом зі своїм червоним капелюхом?

– Потрібний! Я ж гарний!

– Ей ти! Кому твоя краса сподобається, коли всі знають, що ти отруйний? – пробурчав з-під куща старий гриб Боровик.

Через постійні насмішки й образливі слова гриби зовсім припинили спілкуватися з червоним задиракою. Ось так Мухомор через свою хвалькуватість і зневагу, зруйнував добрі відносини з іншими грибами. Він сам покарав себе – залишився самотнім.

(за М. Пляцковським)

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Складіть та запишіть три запитання до змісту тексту.

Гордість України

Тарас Шевченко – борець за справедливість

Тарас Шевченко у своїх творах завжди боровся за справедливість, краще майбутнє свого народу. Шевченко писав про людей і для людей. Головне гасло в його житті: «Борітеся – поборете!».

Під час війни у 2023 році серед уламків одного зі зруйнованих будинків у Бахмуті було знайдено «Кобзар» Шевченка. Бійці обережно його підняли та побачили, що це рідкісне видання, яке було надруковано у 1917 році – понад 100 років тому. Воїни вирішили передати книгу на реставрацію, тому що вона потребувала відновлення.

Тарас Шевченко й сьогодні з українцями, надихає на боротьбу за свободу й незалежність.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. У чому, на вашу думку, полягала справедлива боротьба Тараса Шевченка за незалежну Україну?
2. Прочитайте рядки Тараса Шевченка: та поясніть, як ви розумієте їх значення:

Борітеся – поборете!

Вам Бог помагає!

За вас правда, за вас слава

І воля святая!

3. Зісканувавши QR- код або скориставшись посиланням, перегляньте відео і поділіться своїми враженнями:

<https://www.youtube.com/watch?v=HD8s2Xv7Cn0>

Пізнавальний текст

Чи потрібно боротися за справедливість?

За справедливість потрібно боротися, починаючи з себе. Якщо кожен буде дотримуватися Заповідей Божих і державних законів, то він саме так відновлюватиме справедливість.

І навпаки, якщо людиною керують гріховні бажання й вона свідомо порушує закони, то як може тоді боротися за справедливість?

Господь дає кожному згідно з його думками, словами, учинками відповідно до того, добрі вони чи злі. Він є Суддею всіх живих і мертвих, і кожен буде відповідати за своє земне життя, коли стане на Суді Божому. Тоді відкриються всі справи, і буде кожній людині винагорода чи покарання.

Моральний практикум

1. Робота в групах

Якими хорошими рисами можна охарактеризувати справедливу людину?

Довідка: чуйна, лагідна, милосердна, сердечна, любляча, відповідальна, трудолюбива, наполеглива.

Які нагороди отримує людина за справедливе ставлення до інших?

Довідка: вдячність, повагу, щирість, Божий захист, допомогу, піклування.

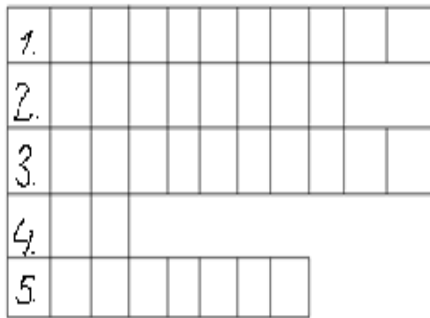
Яку винагороду обіцяє нам 5 Заповідь Божа:

«Шануй батька і матір свою, щоб тобі добре було і щоб ти довго прожив на землі».

Поміркуйте, як можна розкрити суть закономірності:

«Праця – перемога – винагорода?»

2. Розв'яжіть кросворд і складіть з цих слів речення, яке стосується притчі про злих виноградарів.

– Як називається людина, яка одержує спадок від батьків?

– Що чекає на людину після вчинення злочину?

– Як називається місце, де вирощують виноград?

– Куди звертається людина, щоб досягти справедливості?

– Як називається відзнака за заслуги?

3. Установіть відповідність:

Справедливість –

Справедливість –

Винагорода визначається працею,

Божу справедливість

Винагорода дається мені

купити не можна

це те, що захищає людство від тиранії.

це відповідь на наші дії.

а не її результатом.

за виконання моїх обов'язків.

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

– **я дізнався/дізналась**...

– зрозумів/зрозуміла, що ...

– навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Перегляньте відео «Справедливість» разом із батьками і дайте відповідь на запитання: «Чому справедливість потрібна людям?»

<https://www.youtube.com/watch?v=clyle6pwrRE>

2. Перегляньте відео «Чесність – запорука справедливості» і поміркуйте, чому справедливість пов'язана саме з чесністю.

<https://www.youtube.com/watch?v=jAy3cuENulc&t=14s>

3. Перегляньте відео «Притча про злочинних винарів» та поміркуйте над мораллю притчі.

<https://www.youtube.com/watch?v=N9DsGmZVm qc&t=74s>

4. Продовжіть речення: «Я вважаю, що господар винограднику вчинив із винарями.....».

5. Візьміть інтерв'ю у своїх родичів на тему: «Чи залишаються злі вчинки без справедливого покарання?».

6. Повідомлення: «Чи легко робити добро ближньому «просто так», не за винагороду?».

ТЕМА 15

НАПОЛЕГЛИВІСТЬ У ДОСЯГНЕННІ МЕТИ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Прочитайте слова, які на вміщені на хмаринці.

Чи всі вони вам відомі?

Висловіть припущення, про що буде йтиметься на уроці.

Золотий вірш уроку:

«Просіть, – і буде вам дано, шукайте, – і знайдете, стукайте, – і відчинять вам»

(Мт. 7:7).

*Як пов'язаний золотий вірш із уроком?
Чого навчає нас ця біблійна премудрість?*

На уроці дізнаєтесь:

1. Чому необхідно бути наполегливим у добрих справах?
2. У чому повчальний зміст притчі про несправедливого суддю?

3. Чи можна досягнути поставленої мети, не проявляючи наполегливості?
4. Які є перешкоди у досягненні мети?
5. Як боротися з лінощами?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку
Чи знайомі вони вам?
Що означають ці слова?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Добрі справи — вчинки, які приносять користь ближньому і Богові.

Лінощі — небажання працювати, неробство.

Наполегливість — особистісна риса людини, яка характеризується здатністю долати внутрішні і зовнішні перешкоди для досягнення поставленої мети.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте, чому у житті важливо бути наполегливим?

Наполегливість у добрих справах

У кожної людини є мрія або плани на майбутнє. Хтось хоче досягнути успіхів у спорті чи музиці. Інший прагне оволодіти іноземними мовами чи програмуванням. У час війни кожен українець мріє про перемогу. Щоб мрії й плани здійснилися або реалізувалися замало бажання, потрібно докласти певних зусиль, робити відповідні кроки, проявити наполегливість і силу волі, черпати підтримку в молитві.

Наполегливість — це одна з найважливіших рис характеру людини, яка означає послідовну спрямованість дій на досягнення певної мети. Люди, у яких не сформована ця риса, можуть залишити розпочату справу, не завершивши її. А наполегливі долають перешкоди, труднощі й досягають мети. Вони відчувають відповідальність за ту працю, яку роблять, і завжди доводять розпочату справу до завершення. Коли їм важко, просять допомоги не лише в людей, але й у Бога.

! Прочитайте притчу й поміркуйте, як бідній вдові вдалося отримати допомогу й чому несправедливий суддя вирішив допомогти.

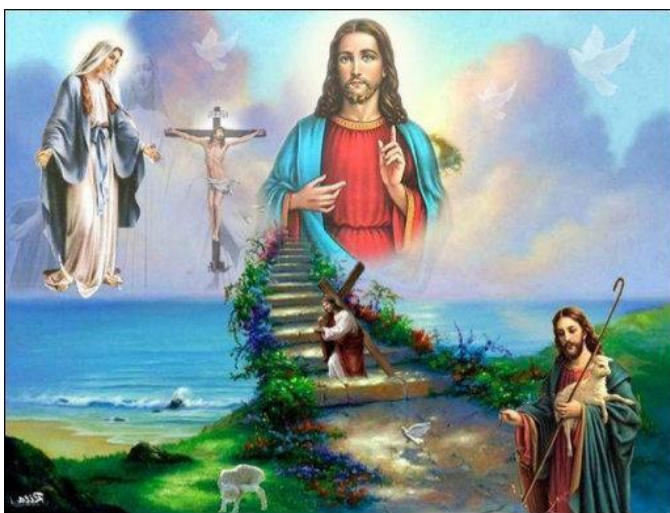

Притча про несправедливого суддю (Лк. 18:1-8)

В одному місті жив суддя, який ані Бога не боявся, ані людей не соромився. До нього кожного дня приходила вдова та просила захистити її, але він не хотів їй допомагати. Але вона так наполягала, що набридла судді, і він сказав: «Хоч я ні Бога, ні людей не боюсь, але допоможу цій вдові, щоб мені не докучала». І сказав Ісус: «Чи чуєте, що говорить цей неправедний суддя? Тож хіба Бог не захистить обраних Своїх, що звертаються до Нього і вдень, і вночі, хоч і баряться Він щодо них? Кажу вам, що Бог незабаром захистить Своїх вірних! От тільки коли прийде Син Людський їх обороняти, то чи знайде Він на землі віру?»

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чому Ісус Христос вважає суддю несправедливим?
2. Яка риса характеру допомогла вдові отримати допомогу?
3. Чому ми повинні проявляти наполегливість?
4. У яких випадках нам здається, що Господь не відразу надає допомогу?
5. Коли наполегливість допомогла вам в житті?

Повчальна історія

Сон «Дорога до Неба»

Однієї ночі мені наснився дивний сон, який мушу вам розповісти. Уві сні я бачила довгу дорогу, котра, зникаючи у хмарах, вела до Неба. Однак вона не була легкою. На ній було чимало перешкод: весь шлях вкритий поржавілими цвяхами, гострим камінням, шматками битого скла. Люди мандрували цією дорогою босоніж. Цвяхи впилися їм у закривавлені ноги.

Однак не зупинялися – прагнули Неба. Утім кожен крок був позначений терпінням, відтак дорога була повільною й важкою.

Згодом уві сні я побачила Ісуса Христа, Який ішов тією ж дорогою, ішов босоніж, Його поступ був повільним, але рішучим і впевненим. Урешті-решт Він дійшов до Неба, де сів на великий золотий трон. Дивився на тих, котрі намагалися подолати важкий шлях, поглядом і жестом допомагав їм.

Тією ж дорогою йшла до Неба Марія, Його Матір. Марія йшла швидше за інших. А знаєте чому? Тому що йшла слідами Ісуса. І швидко дійшла до Свого Сина, на прохання Якого сіла праворуч. Марія також допомагала тим, хто йшов до Неба, радила ступати слідами Ісуса.

Люди вдумливі прислухались до поради і швидко наближались до неба. Інші ж, нарікаючи на рани, часто затримувалися в дорозі. Хтось зрікався високої мети і, переповнений смутком, залишався на узбіччі дороги.

Бруно Ферреро

1. Яка мета життя християнина?
2. Як наполегливість допомагає у досягненні мети?
3. Чому Марія швидше за інших дісталась до Неба?

4. Чому частина людей залишалась на узбіччі?

Життєва історія

Не втрачай віри

Творчий колектив старанно працював над важливим проєктом. Але опоненти та експерти не вважали його важливим. І навіть висловлювались, що він взагалі не потрібний. Під час обговорень вносили неприйнятні для авторів пропозиції. Звичайно, до слушних порад автори прислухались і проєкт ставав кращим, але все одно не отримував схвалення.

Виникали різні перешкоди на шляху. Свій відбиток залишив карантин, який зробив неможливими «живі» зустрічі. Та колектив навчився працювати онлайн. Черговим ударом стала війна. Потрібно було працювати під звуки сирен і навіть під обстрілами. Частина людей через власні справи залишила роботу над проєктом, дехто зневірився і також відійшов. На їх місце прийшли інші. Навіть у тих, хто продовжував працювати від самого початку, час від часу закрадалися сумніви щодо досягнення мети, у них «опускалися руки». Напевно, лише керівник залишався оптимістом. Він всіляко старався підтримати та заохотити колектив. Бог давав сили й автори йшли далі. Всі вчилися мистецтву маленьких кроків, вправляючись у наполегливості й терпеливості, училися довіряти Богові. Багато разів стукали – і їм... відчинили!

Березовська Алла. День перемоги.

Одного дня проєкт схвалили! Звичайно, це була не та Перемога, що найдорожча для всього українського народу. Це була маленька, але дуже важлива перемога, до якої дружна команда наближалася більше двох років.

Ганна Самолюк

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Завдяки чому авторський колектив досягнув мети?
2. Хто відіграв важливу роль у роботі над проєктом?
3. Чи ви доводите свої справи до завершення?
4. Хто для вас є прикладом у досягненні мети?
5. Чи батьки є для тебе підтримкою у добрих справах?

Пізнавальний текст

Як боротися з лінощами?

Без наполегливості у молитві й добрих справах настають лінощі. Лінивий стає безвідповідальним стосовно себе самого й до справ ближніх, нічого не встигає вчасно, усюди запізнюється, прохань як слід не виконує, часто підводить і засмучує людей.

Ледарі хворіють недугою, ім'я якій – пригніченість. Пригніченість – це втрата надії. У такому стані людина повністю віддає себе в руки власного самолюбства, потурає своїм примхам. У неї все валиться з рук. За яку справу не бралася б — залишає її незавершеною. Пригнічені люди не мають радості, вони сумні без причини, занурені самі в себе, часто їм байдуже до ближніх з їх клопotaми й переживаннями. І зовнішньо пригнічені мало привабливі: понурий погляд, згорблена фігура, похмурий вираз обличчя. Лінощі і в'ялість у добрих справах раптово змінюються похвалюванням, як тільки йдеться про пусте й даремне проведення часу. Тривалі, часто потайки від батьків, відвідування місць розваг, безглузде ходіння по магазинах, багатогодинне сидіння за комп'ютером...

У гонитві за миттєвими задоволеннями й розвагами може непомітно пройти й без того коротке земне життя. Тому час, дарований Богом, потрібно витрачати на добрі справи, не зневірятися, якщо щось не вдається, а навпаки —

слід бути наполегливим. Лінощі нагадують павутину, яка обплутує наше життя та заважає розвинути таланти. Наполегливість допомагає в навчанні, праці та служінні ближньому.

Поміркуйте і поділіться своїми думками.

1. Чи впливають лінощі на наш душевний стан?
2. Чому розваги розпалюють лінощі?
3. Як подолати лінощі?
4. Склади розпорядок свого робочого дня, у якому не залишиться місця для лінощів?
5. Чи можна вважати лінощі «вбивцею успіху», «проказою духу»?

Моральний практикум

1. Робота в групах.

У чому моральний зміст притчі про несправедливого суддю?

З ким ми можемо порівняти бідну вдову і несправедливого суддю?

Проаналізувати, до яких наслідків призводять наполегливість і лінощі в школі/ професійній діяльності/повсякденному житті.

2. Вправа «Сходишки (піраміда) успіху».

Запропонуйте схему (сходишки, піраміда) досягнення мети. Де ви розмістили наполегливість?

3. Дискусійні питання:

Поміркуйте, чи завжди потрібно доводити розпочату справу до завершення?

Може прожити щасливе життя людина, не будучи наполегливою?

Чи бувають легкі перемоги?

Наполегливість і впертість – тотожні поняття?

4. Перегляньте мультфільм на основі притчі про несправедливого суддю.
Охарактеризуйте образ вдови та судді.

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

– **я дізнався/дізналась...**

– зрозумів/зрозуміла, що ...

– навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома Завдання за вибором

1. Інтерв'ю: «Хто у вашій сім'ї і родині був/була наполегливим/наполегливою чи лінивим/лінивою в дитинстві. Як сьогодні ця людина ставиться до своєї поведінки в дитинстві?»; «Чи погоджуєтесь ви з думкою, що наполегливість у наш час стала рідкісною рисою характеру людини?».

2. Повідомлення: «Яким може бути життя наполегливої людини»; «Мій досвід наполегливості в досягненні мети»; «Чи можна вважати скрутні часи корисними для людини?».
3. Презентація: «Приклад наполегливої вдови з Євангелія».

ТЕМА 16

ЩЕДРІСТЬ І ЖАДІБНІСТЬ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

*Прочитайте слова, що приховані у хмаринці.
Як перекладається слово «generosity» з англійської?
Чи важливі усі ці поняття для нас сьогодні?
Де і як у житті ми їх застосовуємо?
Спробуйте пояснити значення прихованих слів.
Порівняйте свої міркування з поясненням скарбнички мудрості.*

Золотий вірш уроку:

«Блаженніше давати, ніж брати»

(Мт. 7:7)

*Що у житті ми можемо брати і давати?
Чому кажуть, що «блаженніше давати, ніж брати»? Прокоментуйте свою відповідь.*

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке щедрість та скупість?
2. Як вони впливають на життя людини?

3. Чим відрізняються скупість та жадібність?
4. Як великодушність пов'язана зі щедрістю та гостинністю?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Що означають ці слова?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Щедрість – відкинення скупості; вияв доброзичливості.

Жадібність/захланність – бажання все більшого й більшого; тоді, коли важко зупинитися.

Боржник – той, хто взяв у борг що-небудь, винен кому-небудь.

Благодійник(добродійник) – той, хто подає комусь допомогу, підтримку і т. ін.; добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності.

Великодушність – чеснота, зовнішніми проявами якої є відсутність злопам'ятності, поблажливість, готовність безкорисливо поступитися своїми інтересами в ім'я більшої мети.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте над його змістом.

Щедрість і жадібність

На світі мало тих, хто ніколи не був заражений такою «хворобою», як жадібність. Зазвичай вона проявляється в людині з самого дитинства. «Моя машинка!» – кричить один малюк, відбираючи іграшку в іншого. «Купи мені! Хочу, як у Каті! Дай!» – вимагає цукерку в мамі маленька дівчинка.

Підростаючи, дитина намагається контролювати прояви жадібності. Адже жадногою бути не вигідно, так можна й друзів розгубити. Тому десь із явним розрахунком дитина вчиться ділити своє добро з іншими. І хтось уже на цьому життєвому етапі з успіхом перемагає небезпечну «хворобу». Але, на жаль, не всі. Багато хто, навіть ставши дорослим, продовжує «хворіти». Самій людині може навіть здаватися, ніби вона «здорова». Вона вірить у те, що не страждає жадібністю, що ощадлива й економна, приймаючи ваду за «ділову рису».

Жадібність має багато відтінків – це й скупість, і корисливість, і грошолобство, і продажність. По суті, ці відтінки – різні шляхи примноження власного багатства, різні способи угамування непомірного бажання володіти чимось. Особливо непривабливо й неприродно виглядає такий відтінок жадібності, як скупість – тобто небажання розлучатися зі своїми «багатствами». Скупі люди, навіть якщо й мають якісь заощадження, воліють берегти їх, перераховувати замість того, щоб користуватися ними чи допомагати іншим.

Загалом, жадібність і щедрість протидіють одна одній. Чим більше людина щедра, тим менш жадібна, і навпаки. Але ведучи розмову про жадібність і щедрість, ми часто забуваємо, що існує ще інша щедрість – Божа, більш відома як благодать.

Що робити, якщо ви помітили в собі «симптоми» жадібності? Ліки від такої хвороби є. Почніть ділитися навіть найменшим. Цього можна повчитися в Господа. Як багато Він дає нам! Людина насолоджується красою створеного Богом світу: ми зустрічаємо світанок, дивимося на зірки, споживаємо плоди землі, вдихаємо аромати квітів, відчуваємо солоність морської води. Бог без будь-яких умов і обмежень розділяє з людиною Своє творіння. І в нас не виникає відчуття, що ми користуємося чужими благами. Його ніколи не зупиняла людська невдячність або дурість. Він посилає дощ, наповнює річки... Яскравий приклад жертвності показав Ісус Христос, коли не пошкодував заради нас навіть власного життя. До того ж, така риса, як жертвність, вкладає в серця людей Самим Богом.

Напевно, багато хто відчув на собі те, наскільки іноді приємніше дарувати подарунки, ніж приймати, яке щастя наповнює серце, коли зробиш комусь добру справу. Тим самим підтверджується біблійний принцип: *«Блаженніше давати, ніж приймати»* (Діян. 20:35). І це не випадково. Сам Бог благословляє тих, хто щедрий, бо написано: *«Хто дає доброзичливо, того любить Бог»* (2Кор. 9:7).

(за Юлією Єропкиною)

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

1. Коли людина починає «хворіти» жадібністю?
2. Як проявляються симптоми цієї хвороби?
3. Про які відтінки жадібності згадується у тексті?
4. Як можна вилікуватися від цієї хвороби?
5. Чому Бог благословляє щедрих, а не заощадливих?

Повчальна історія

Прочитайте вірш Василя Симоненка та поміркуйте над його змістом.

Благословенна щедрість! Все від неї...

Благословенна щедрість! Все від неї,
Від щедрості думок, сердець і рук.
Краса сповита матір'ю-землею
Від щедрості страждань її і мук.

І ми народжені од щедрості любові,
Нас годувала щедрість матерів.
Ми теж її вихлюпувать готові
Із душ своїх, мов рибу з ятерів.

І все ж велю я серцю зупиниться,
Щоб старість не промовила, бува:
— Ти був, козаче, щедрим на дурниці
І на красиві та пусті слова!..

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

1. Чому автор називає щедрість благословенною?
 2. Про чію щедрість згадує поет?
 3. Що вона дарує? До чого приводить?
 4. Якої щедрості треба остерігатися? Чому?
 5. Які віршовані рядки вас найбільше зворушили?
- Обґрунтуйте свою відповідь.

Біблійні притчі

Порівняйте притчі Ісуса Христа.

Притча вдовина лепта (Мк. 12:41-44)

Жадібності й скупості у житті можна протиставити тільки щедрість, тобто здатність поділитися з іншим тим, що маєш. Приклад щедрості продемонструвала бідна вдова, яка задля Господа не пошкодувала в сь о г о, що мала.

Жак-Жозеф (Джеймс) Тіссо
Вдовина лепта. 1886-1894

Ісус Христос сидів навпроти скарбниці в храмі і дивився, як народ до скарбниці вкидає мідяки. Багато заможних людей укидали туди чималі суми. Але підійшла до скарбниці й убога вдовиця і поклала туди дві лепти. Побачивши це, Син Божий покликав до Себе учнів і сказав їм: „Правду кажу вам, що ця вбога вдовиця поклала найбільше за всіх, хто жертвував у скарбницю. Бо всі клали від свого надлишку, а вона поклала все, що мала, весь свій прожиток”.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Чи насправді бідна вдова поклала найбільшу суму грошей у скарбницю?
2. Чому Ісус Христос каже, що вона пожертвувала найбільше?
3. Якої щедрості очікує від нас Христос?
4. Що пожертвувати Господу можете ви, діти?
5. У якому значенні, на вашу думку, тепер уживається словосполучення „вдовина лепта”?
6. Наведіть приклади щедрості з власного життєвого досвіду.

Притча про немилосердного боржника (Мт.6:14-15)

Ісус Христос навчав народ притчами.

Один цар захотів розрахуватися зі своїми боржниками. Покликав одного з них, який був винен йому 10 000 талантів. Це величезна сума. Цар сказав боржникові, що якщо той не поверне борг, то він продасть усе його майно, навіть дітей і дружину. Не маючи можливості заплатити, чоловік став благодати царя, щоб він потерпів, і казати, що поверне усе. Цар змилосердився і простив йому борг.

Ідучи від свого благодійника, раб зустрів приятеля, який був винний цьому 100 динаріїв, це в один мільйон разів менше, ніж сам заборгував. Він схопив за горло свого приятеля і вимагав від нього негайно повернути ці 100 динаріїв. Несчастний боржник став на колінах благодати потерпіти ще деякий час. Але раб царя був неблаганний.

Усе це бачили люди й передали володарю. Цар знову покликав свого раба і з усією суворістю сказав йому: «Увесь борг я простив тобі, чи не належало б і

тобі простити своєму боржникові?» І посадив цар свого раба до в'язниці, доки він не поверне борг.

Господь Ісус Христос закінчив притчу такими словами: *«І Отець Мій Небесний не простить вам провин ваших, якщо ви не будете прощати провини ближнім вашим».*

Ця притча яскраво віддзеркалює ставлення віруючих між собою. Тут цар або пан символізує Царство Небесне. Цією притчею Господь підкреслює, що всі ми повинні прощати. Злому рабові пан простив весь його борг, а він у свою чергу повинен був простити своєму боржнику і т.д. Такий закон прощення. Усі ми повинні дотримуватися цього Божого Закону: прощати всім – і друзям, і ворогам своїм. Ніколи, ні на кого не можна тримати зла ні в думках, ні в діях своїх.

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

- Кого і за що у притчі названо благодійником?
- Як вчинив боржник царя зі своїм приятелем?
- Чому благодійник змінив своє рішення стосовно боржника?
- Кого з біблійних героїв запропонованих притч можемо назвати щедрими? Чому?
- Поміркуй, чи не поводишся ти як цей жорстокий раб?
- Наведи приклади відомих людей, які прощали своїх кривдників.

Історія свідчить

Талант – найбільша грошова одиниця, монета із дорогоцінного металу, яка була у вжитку від Месопотамії до Стародавнього Риму.

Один талант у ті часи був еквівалентний 34 кг золота.

Динарій – римська срібна монета вагою приблизно 3,85 г із зображенням Цезаря з одного боку. Це був денний заробіток простого робітника й монета, якою євреї платили римлянам «подушний податок».

Лепта – це назва найдрібнішої розмінної монети, яка була у вжитку в часи земного життя Ісуса Христа. В буквальному перекладі з давньогрецької λεπτός означає «малий», «тонкий». Лептою й пізніше називали розмінну грошову одиницю Грецької держави, що дорівнювала 1/100 фенікса (впродовж 1827–1832) та драхми (1832–2002)

Моральний практикум

1. Уважно розгляньте та доповніть власними міркуваннями таблицю.

Для мене важливо	
мати відкриті, щедрі стосунки зі ...	своїми батьками, ...
відчувати ніжність та віддачу зі сторони ...	
знати, що мене люблять ...	
бути доброзичливим та щедрим з...	

2. Перегляньте зворушливе відео про доброту та щедрість.

<https://www.facebook.com/misto.profesiy/videos/2058409087723224/>

- *Які почуття у вас викликало переглянуте відео?*
- *Чи доводилось вам ділитися з однокласниками? За яких умов?*
- *Чи є важливими для інших ті ж цінності, які є принциповими для вас?*
- *Як пов'язані між собою щедрість, доброта і любов до ближнього?*

3. Прокоментуйте запропоновані **етичні задачі**.

Задача 1.

Родина Коваленків придбала новий будинок. Коли батько з донькою в нього перебралися, то вирішили запросити гостей: друзів та сусідів, які жили неподалік, щоб розділити свою радість та ближче познайомитися. Батько готував гриль, а доньку попросив, аби вона запросила сусідів та друзів їхньої сім'ї. Натомість донечка вибігла на вулицю і почала голосно кликати на допомогу усіх, аби швидше загасити пожежу в будинку. Люди реагували по-різному: хтось вдавав, що не чує, хтось давав пораду викликати пожежників, але були й такі, що зразу ж залишали свої справи, хапали відра й поспішали на допомогу.

Після вечірки батько запитав донечку, чому багатьох людей, які до них завітали, він бачив уперше. Донька відповіла:

- *Це ті, що вийшли зі своїх будинків і прийшли допомогти нам загасити пожежу в нашому домі, а не на свято. Це ті, що заслуговують на нашу щедрість і гостинність (За матеріалами www.istoriyi.com)*
- *Чи схвалюєте ви вчинок дівчинки?*
- *Які риси характеру їй притаманні?*
- *Чи можемо назвати її гостинною та щедрою?*
- *У кого ми вчимося щедрості найперше?*

Задача 2.

Вінсент ван Гог
Дитина з апельсином, 1890

Оленка сиділа на загорожі і весело відколупувала жовтогарячі шкірочки смачного плоду.

– Що це в тебе?– підбіг Сергійко.

– Хіба ти не бачиш? – незадоволено буркнула дівчинка.

– Мандаринка? Така, як мені татко з міста привозив? Пам’ятаєш? Я й тобі давав...

– От і не вгадав! А-пель-син-ка!”, – сказала дівчинка, і рожева долька сховалася у неї в роті.

– Дай і мені покуштувати, - попросив хлопчик.

- Вона недобра. Гірка й кисла.

У цю мить апельсин вислизнув з Оленчиних рук і покотився прямо в калюжу. Дівчинка ойкнула і заплакала.

- Чого ж ти плачеш? – здивувався Сергійко. – Вона ж недобра!

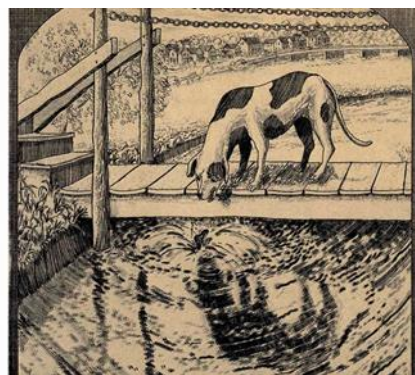
– *Якими ви уявляєте головних героїв оповідання?*

– *Про які риси характеру говорять їхні вчинки?*

– *Чого навчає нас цей твір?*

Задача 3.

Собака йшов по кладочці через річку, а в зубах ніс м’ясо. Побачив він себе у воді й подумав, що там інший собака м’ясо несе, - він залишив своє м’ясо й кинувся відбирати в того собаки: м’яса іншого зовсім не було, а своє хвилику віднесло. І залишився собака ні з чим.

Артур Гейсерт. Собака зі шматком м’яса

– *Що завадило собаці залишитися ситим?*

– *У якому з оповідань розповідається про жадібність, а в якому про скупість?*

4. Виконайте інтерактивне завдання, скориставшись QR-кодом.

<https://wordwall.net/uk/resource/54635577>

- Який вислів найбільше стосується теми нашого уроку? Чому?
- Які ще прислів'я та приказки про щедрість та жадібність вам відомі?
- Спробуйте скласти власне прислів'я до теми уроку.

5. Робота у групах.

Візьміть участь у груповому проєкті «Три кроки до успіху», застосовуючи метод брейнстормінгу (інтерактивного мозкового штурму). Визначте три найефективніші кроки, завдяки яким можна «побороти» жадібність та скупість.

Етапи проведення брейнстормінгу:

I етап – визначення проблеми:

- формулювання основного завдання;
- поділ учасників на групи;
- вибір модератора.

II етап – генерація та запис будь-яких ідей: реальних, нереальних, фантастичних, незвичних – усіх.

Найважливіші правила :

Не засуджуй!

Записуй усі ідеї!

Дотримуйся часових обмежень!

III етап – групування ідей, їх оцінка, вибір трьох основних, що приведуть до успіху у вирішенні зазначеної проблеми.

ТЕМА 17

ХРИСТИЯНСЬКА МОРАЛЬ – ДОРОГОВКАЗ У ЖИТТІ

Погляньте на хмаринку слів і поміркуйте:

Уважно розглянь хмаринку слів і прочитай слова, які на ній вміщені.

Чи всі вони вам відомі?

Висловіть припущення, про що буде йти мова на уроці.

Золотий вірш уроку:

«Я – Світло для світу»

(Ів. 9:5),

«Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви»

(Лк. 6:31; Мт. 7:12).

*Як пов'язані золоті вірші із темою уроку?
Як ви розумієте слова золотих віршів?*

На уроці дізнаєтесь:

1. Чому християнська мораль є основою духовно-морального життя людини?
2. Чого навчає Золоте правило християнської моралі?
3. У чому моральний зміст притчі про свічку та свічник?
4. Що означає вислів «світло для світу»?
5. Хто є Світлом для світу у притчі про свічку та свічник?

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи зустрічали ви їх раніше? Де?
Як ви розумієте їхнє значення?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Золоте правило моралі – найважливіша Господня настанова: чинити іншим так, як хочеш, щоб вони з тобою чинили.

Моральний закон – правило, дане Богом, яке допомагає жити у згоді з власним сумлінням та ближніми.

Універсальний – прийнятний для всіх.

Приклад – те, що варто наслідувати, зразок моральної поведінки, заснованої на виконанні золотого правила.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте, яке значення універсального морального закону в житті людини.

Золоте правило моралі

Ми хочемо, щоб усі люди нас любили, робили нам тільки добро. Як цього досягти, пояснив Господь Ісус Христос у Своїй знаменитій Нагірній проповіді:

«І як бажаєте, щоб вам чинили люди, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6: 31). Отже, потрібно робити іншим людям те ж саме, чого бажаєш собі. Це правило добрих людських взаємин у європейській культурі стали називати «золотим» – тобто найважливішим правилом моральної поведінки.

Золоте правило моралі відоме представникам різних культур в різних частинах світу давно. «Стався до людей так, як хочеш, щоб вони ставилися до тебе. Взаємність – те, що робить людину щасливою», – учив китайський філософ і політичний діяч Конфуцій. Це правило моралі зустрічається в давньоіндійському тексті «Махабхарата», у висловлюваннях індійського духовного наставника Будди, у поемі «Одіссея» легендарного давньогрецького поета Гомера, в «Історії» давньогрецького історика Геродота. Золоте правило моралі високо цінують як формулу любові до ближніх, а також як головний принцип моралі і сьогодні.

У 2020 році мешканці Маріуполя помітили незвичайний маршрутний автобус, який курсував містом. На склі кабіни водія був аркуш зі словами «І як бажаєте, щоб вам чинили люди, так само чиніть їм і ви». І результат – у маршрутці завжди був порядок, чистота й тиша, ніхто не сварився.

Тож цінність добрих справ з погляду християнства вимірюється універсальним моральним законом, проголошеним Ісусом Христом для усіх часів і для нас із вами. Кожного разу, обдумуючи новий вчинок, згадуємо це золоте правило моралі: «І як бажаєте, щоб вам чинили люди, так само чиніть їм і ви».

**Поміркуйте і поділіться
своїми думками.**

1. У чому суть золотого правила моралі?
2. Чи важко дотримуватися універсального морального закону?
3. Чому це правило є універсальним протягом багатьох років?
4. Наведіть приклади, коли люди чинять відповідно до морального закону.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поміркуйте, що означає «любити своїх ворогів».

Чи можна любити ворогів

Золоте правило моралі навчає нас ставитися з любов'ю до всіх людей, навіть до тих, хто вважається ворогом.

У Нагірній проповіді Ісуса Христа містяться слова, які багатьом людям нелегко зрозуміти. Йдеться про заклик Христа любити своїх ворогів. «Ви чули,

що було сказано: люби ближнього, ненавидь ворога свого. А Я кажу вам: любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас... Бо коли ви любите тих, що вас люблять, то яка вам за це нагорода?... Тож будьте досконалі, як Отець ваш Небесний досконалий», – так навчав своїх учнів і послідовників Ісус Христос. Любов до ворогів була новим моральним вченням, яке приніс на Землю Христос. Любов до ворогів є вищим рівнем любові й водночас нелегкою частиною християнської етики. Ісус навчає нас Своєї великої й жертвовної любові, умінню довіряти Богу, давати Творцю право судити людей за їхні вчинки.

Злоба до ворога є шкідливою й руйнівною для самих людей. Наукові й медичні дослідження доводять, що ненависть негативно впливає на людський організм: підвищується тиск, болить серце, з'являються злоякісні пухлини. Для подолання ненависті необхідно стримувати себе, читати молитви, робити добрі справи. Також відомо, що кожне зло, спрямоване проти іншого, породжує, посилює й примножує вселенське зло. Ворога слід сприймати як грішну людину, що забула Творця й дозволила гріху зруйнувати себе. Треба ненавидіти не людину, а гріх, якому вона служить.

Особливої сили й ваги набуває любов у час військових випробувань. Любов у такий період проявляється в жертвовності до рідних і близьких людей, до рідної землі, до Батьківщини. Про таку любов Ісус Христос говорив: «Немає більше від тієї любові, як хто душу свою покладе за друзів своїх» (Ів. 15:13).

Поблажливе ставлення до ворога під час воєнних випробувань передбачає не застосовувати надмірної сили, ніж цього вимагає поставлене завдання, гуманне ставлення до полонених і поранених. У цьому і проявляється християнська любов. Важливо залишитися людиною серед руйнувань і людського болю, зберігати своє високе покликання – любити так, як учить Ісус Христос.

Усвідомлення, набуття й практикування любові у своєму житті, а особливо у критичних ситуаціях – це нелегка праця на шляху самоудосконалення.

Життєва історія

Молитва ворога

Російсько-українська війна продемонструвала світові чимало прикладів, коли українські воїни проявляли християнську любов до ворогів.

Якось на Донеччині під час важкого бою раптом припинилися обстріли з боку супротивника, який окопався у посадці. Українські бійці вирішили дізнатися, що трапилось. Поки добиралися до ворожих окопів, обстріли почалися з інших сторін. Нарешті дісталися до посадки й побачили, що нашою артилерією жива сила й техніка ворога були знищені.

Лише один із ворогів залишився живий, але був майже повністю засипаний землею й не міг самостійно вибратися з окопу. Українські воїни почали мерщій відкопувати молодого днівця. У цей час запанувала повна тиша, чомусь вся зброя замовкла. Один із українських захисників здивовано сказав: «Ти дивись, як Бог цього звірюку любить». Коли ворога відкопали, то побачили, що сам він не зможе йти: травмована нога.

Три кілометри українські воїни по черзі несли на собі ворожого солдата до шпиталю, де тому надали медичну допомогу. Урятований був дуже здивований такою поведінкою воїнів ЗСУ і сказав в інтерв'ю українському журналісту: «Які матері виховали таких синів? Як вони могли так пожаліти мене? Я буду молитися кожного дня за моїх визволителів, щоб кулі їх обминали і вони живими повернулися додому».

Оксана Павлова

Біблійна історія

! Прочитайте притчу і поміркуйте:

- Символом чого є світло у притчі?
- Як ми можемо світити іншим людям?

Про свічку та свічник

(Мт. 5:13–16; Мк. 4:21–23; Лк. 8:16–18; 11:33–36)

Одного разу, побачивши багато людей, вийшов Ісус на гору й розповів їм таку притчу про важливість добрих справ.

«Не може сховатися місто, що стоїть на верхівці гори. І, запаливши світильник, не ставимо його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла та прославляли вашого Отця, Який на Небі».

Поміркуйте і поділіться
своїми думками.

1. Яку роль відіграє світло у нашому житті?
2. Яка різниця існує між світлом фізичним і світлом духовним?
3. Чому слова Христа, звернені до апостолів у євангельській притчі про свічку і свічник, одночасно стосуються кожного християнина?
4. У чому моральний зміст притчі про свічку на свічнику?

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і подумайте, як потрібно жити, щоб не змарнувати своє життя?

Лобурак Олег. Свічка надії.

Як горить свічка нашого життя? *(Роздуми після літургії)*

Сьогодні на Святій літургії стояла неподалік підсвічника, на якому мерехтіли свічечки. Поставила дві у певних намірах. Відразу звернула увагу, що на одній,

на жовтий парафіні, залишився темний слід. Відчула якесь символічне значення, адже запалювала її за людину, за якою протягом життя тягнувся чорний шлейф її гріхів. Помолилась і відійшла. Ще приходили люди, запалювали свічки.

Під час проповіді священника мій погляд зупинився на підсвічнику, на якому горіло 45 свічечок. Одні світили «спокійно», другі ледь жевріли, треті нахилилися від легкого подиху вітерця, «боролися», щоб не загаснути. А іншим рух повітря допомагав сильніше світити. Серед усіх виділялася одна свічка, яка горіла «впевнено» і яскраво. Їхній стан залежав від зовнішніх обставин: місця на підсвічнику та сили вітру. Кожна свічка «проживала» своє життя.

У якийсь момент я помітила, що одна свічка погасла, інші продовжували світити. Через деякий час перестала горіти ще одна свічка. Повернувшись, після прийняття Євхаристії, побачила, що погасла третя свічка – та, яка світила найяскравіше. Свічки не згоріли, вони погасли.

Чи не так світять свічки людського життя? Одні проживають життя спокійно й тихо, іншим доводиться жевріти. Хтось вибирає боротись із труднощами, проблемами та спокусами світу, щоб не загаснути. Одні виходять переможцями у цій боротьбі, зростають духовно, інші гаснуть. Хтось, майже погаснувши, віднаходить віру, яка дає сили, і починає яскравіше світити. Інший просто догорає.

Чому погасла найяскравіша свічка? Виснажилась? Не розрахувала сил? Забракло сил світити? А, можливо, все сталося раптово. Сильніший подих вітру, до якого вона не була готова... Ніхто бо не знає ні дня, ні години.

Свічки, що погасли, можна запалити вдруге. Чи можна запалити свічку власного життя вдруге? Світити можливо допоки живеш. Так, можна змінити життя, вийти з темряви гріха, відрізати чорний шлейф минулого, почати світити яскравіше й дарувати своє світло тим, що поруч. А це можливо лише з Богом, який відкриває нам шлях до вічного життя. Але вічність залежить від сьогодення.

Ганна Самолюк

1. Чи можемо ми порівняти своє життя із свічкою, що горить?
2. Порівняйте від чого залежить світло свічки та які чинники впливають на наше життя?
3. Поясніть слова: «Вічність залежить від сьогодення».

Життєва історія

**Коли в твоє життя вриваються сирени
(на реальних подіях 11.06.2022 у м. Чортків)**

Був суботній вечір 108-ї доби війни, у переддень свята Зіслання Святого Духа. Закінчивши всі справи, Ганна сіла відпочити. Слухала грозу. За вікном – грім, блискавки, несамовиті пориви вітру.

Тим часом в іншій квартирі, десь за сім кілометрів, Олег і Мар'яна читали Святе Письмо. Вони не слухали грозу, вони слухали Бога. Данило і Лука займалися своїми дитячими справами.

І раптом... Сирена.

- Господи, захисти й порятуй, - молилась Ганна.
- І навіть в таку погоду не можуть зупинитися, - подумала вона, - і природа така неспокійна. Але, що це?..

Серед звуків вітру та грому почувся інший, дуже специфічний і жахливий звук.

– Ти чуєш? – запитала чоловіка.

Вибігли на балкон. У небі над лісом пролетіла ракета. Кілька секунд... і вибухи. Вони почули два.

- Який жах, - зі сльозами на очах сказала Ганна, - Господи, помилуй.
- Як ти думаєш, де це? – звернулася до чоловіка.
- Можливо, кілометрів сім, - відповів Юрій. Ганна подивилася на нього поглядом, у якому можна було прочитати німе запитання.
- А може, тридцять, - сказав він.

Удалині почали підніматися клуби диму. Вони зрозуміли, що трагедія сталася десь зовсім близько. Ганна дивилась на дим, а в голові роїлись різні думки. Вона не помітила, коли з балкона пішов чоловік. Ганна повернулася у кімнату. Юрій говорив по телефону. У її очах і далі стояло те ж запитання.

- Це у районі, де живуть наші діти, - сказав чоловік, - вони втікають у сховище.
- Дякую, Боже! А як інші? - подумала.

Сіла молитись. Тільки Господь міг заспокоїти її розбурхану душу. Тільки з Ним вона могла говорити про все. Тільки Йому могла жалітись, не стримуючи емоцій.

Телефонний дзвінок. Мар'янка:

- Ми в сховищі. Ми не чули, ми нічого не чули! Ми читали Святе Письмо.
- Тримайтесь, рідні. У ці миті ви були з Богом і Він був з вами.

У молитві пройшла ніч.

У неділю приїхали втомлені діти й онуки.

- Знаєте, біля нас впала ракета. Будинки зруйновані, скрізь багато скла. Але, дякувати Богу, усі живі, - сказав Лука.
- Ми молились..., - продовжив Данило.

Ганна обіймала їх, а на очах знову були сльози. Сльози смутку через цю жахливу війну. Сльози радості за дітей і онуків. Сльози вдячності Богові.

Ганна Самолюк

1. Хто допомагає людям у важкі хвилини життя?
2. Як ми можемо спілкуватися з Богом?
3. Чи можемо ми сказати, що Бог був з героями цієї життєвої історії?

Моральний практикум

1. Як Золоте правило моралі виконують близькі вам люди?
2. Як працює Золоте правило моралі у вашому житті? (написати, намалювати, зробити презентацію тощо).
3. Кожне правило має винятки. Чи існують такі життєві ситуації, коли неможливо виконати Золоте правило моралі?
4. Чи праві ті, хто вважає християнську мораль нездійсненною сьогодні та мораллю майбутнього?
5. Чи легко бути світлом для світу?
6. Що означає берегти Боже світло у своєму серці?

7. Перегляньте мультфільм «Золоте правило. Пригоди Марка».

<https://www.youtube.com/watch?v=vw6WQtX3Fag>

Поміркуйте:

1. Чи добру справу задумав хлопчик?
2. Як розгорталися події з приходом учителя?
3. Чи справдилося золоте правило у мультфільмі?

Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома Завдання за вибором

1. Виконати проєкти:
 - «Відомі люди України й світу про силу християнської моралі»;
 - «Усна народна творчість як безцінне джерело моралі».
2. Написати казку «Поширення добра у світі».

Скорочені назви книг Біблії

У покликанні на текст Біблії спочатку зазначається скорочена назва книги, потім вказується номер глави і номери віршів.

Наведемо деякі практичні приклади цитування:

1. 1 Сам. 15:22 – Перша книга Самуїла, 15 глава, 22-ий вірш.
2. Мт. 5:18-20 – Євангеліє від Матвія; 5 глава, від 18-го до 20-го вірша.
3. Ів. 3:5,7 – Євангеліє від Івана, 3 глава, 5-ий та 7-ий вірші.

Скорочення подано в порядку їхнього розташування в Біблії.

СТАРИЙ ЗАВІТ

П'ятикнижжя Мойсееве

Бут. – Буття

Вих. – Вихід

Лев. – Левит

Повтор. – Повторення Закону

Книги історичні

1 Сам. – Перша книга Самуїла (або Перша книга царів)

Книги навчальні, поетичні

Пс. – Книга Псалмів

Пр. – Книга приповістей Соломонових

Книги пророцькі

Іс. – Книга пророка Ісаї

Ам. – Книга пророка Амоса

НОВИЙ ЗАВІТ

Чотириєвангелія

Мт. – Євангеліє від Матвія

Мр. – Євангеліє від Марка

Лк. – Євангеліє від Луки

Ів. – Євангеліє від Івана

Соборні послання

Як. – Соборне послання св. апостола Якова

1Пт. – Перше соборне послання св. апостола Петра

Послання апостола Павла

Рим. – Послання св. апостола Павла до римлян

1 Кор. – Перше послання св. апостола Павла до коринтян

Гал. – Послання св. апостола Павла до галатів

Еф. – Послання св. апостола Павла до ефесян

Фил. – Послання св. апостола Павла до филип'ян

Кол. – Послання св. апостола Павла до колосян

1 Тим. – Перше послання св. апостола Павла до Тимофія

Євр. – Послання до євреїв

Пророча книга

Об. – Об'явлення св. Івана Богослова